

Regeringens proposition

2004/05:55

Sveriges antagande av rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande

Prop.
2004/05:55

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 22 december 2004

Göran Persson

Thomas Bodström
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Inom Europeiska unionen har ett utkast till rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande utarbetats. I propositionen föreslås att utkastet till rambeslut godkänns av riksdagen. Utkastet till rambeslut är utarbetat på initiativ av Danmark och innehåller bestämmelser om verkställighet av beslut om förverkande. Enligt rambeslutet skall ett beslut om förverkande, som har beslutats av en domstol i en medlemsstat, erkännas och verkställas i en annan medlemsstat utan att något nytt beslut om förverkande behöver fattas av den staten. I vissa fall skall dock verkställigheten av beslutet om förverkande kunna vägras. Rambeslutet innehåller också bestämmelser om hur den förverkade egendomen skall delas mellan de berörda medlemsstaterna.

Den tidpunkt då medlemsstaterna skall ha genomfört bestämmelserna i rambeslutet är ännu inte bestämd. I propositionen redovisas vilken lagstiftning och övrig reglering som rambeslutet kräver. Förslag till lagstiftning kommer att läggas fram vid ett senare tillfälle.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Ärendet och dess beredning.....	5
3	Internationellt straffrättsligt samarbete.....	5
3.1	Europeiska unionen.....	6
3.1.1	Straffrättsligt samarbete.....	6
3.1.2	Ömsesidigt erkännande.....	6
3.1.3	Rättsakter som gäller förverkande	8
3.2	Europarådet	11
3.3	Förenta nationerna	14
3.4	Bilaterala avtal	16
4	Rambeslutets innehåll.....	17
4.1	Syfte, definitioner och behöriga myndigheter	17
4.2	Tillämpningsområdet och kravet på dubbel straffbarhet ..	18
4.3	Vägransgrunder.....	19
4.4	Förfaranderegler.....	21
4.5	Uppskov, överklagande och regressrätt	23
4.6	Övriga frågor.....	24
5	Gällande svensk lagstiftning.....	24
5.1	Allmänt om förverkande	25
5.1.1	Lagstiftning om förverkande	25
5.1.2	Behovet av ändringar i lagstiftningen om förverkande	27
5.2	Verkställighet i Sverige av beslut om förverkande.....	30
5.2.1	Verkställighet av värdeförverkande.....	30
5.2.2	Verkställighet av sakförverkande	31
5.2.3	Skatteverkets och kronofogdemyndigheternas framtida organisation	33
5.3	Internationell verkställighet av beslut om förverkande	34
5.3.1	Den internationella verkställighetslagen.....	34
5.3.2	Den nordiska verkställighetslagen.....	37
6	Antagande av rambeslutet och svenska förklaringar till rambeslutet	38
6.1	Antagande av rambeslutet.....	38
6.2	Svenska förklaringar till rambeslutet	47
7	Genomförande av rambeslutet.....	49
8	Närmare om förfarandet när Sverige är utfärdande eller verkställande stat	55
9	Ekonomiska konsekvenser	56
Bilaga 1	Utkast till rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande	58
Bilaga 2	Utkast till intyg	75

Bilaga 3	Utkast till uttalanden i anslutning till rambeslutet.....	84
Bilaga 4	Remissinstanser	85
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 december 2004 .	86

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2004/05:55

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner det inom Europeiska unionen upprättade utkastet till rambeslut om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande.

Under sommaren 2002 tog Danmark initiativ till ett utkast till ett rambeslut om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande (EGT C 184, 2.8.2002, s. 8). En faktapromemoria har upprättats över utkastet till rambeslutet (2002/03:FPM 06). Initiativet baseras på de slutsatser som Europeiska rådet antog 1999 i Tammerfors, vilka innebär att principen om ömsesidigt erkännande av medlemsstaternas rättsliga avgöranden skall bli en hörnsten i det straffrättsliga samarbetet inom unionen.

Vid ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 28 april 2004 nåddes en principöverenskommelse om innehållet i rambeslutet. Överenskommelsen avser ett utkast till rambeslut som i väsentliga delar skiljer sig från det ursprungliga förslaget. Principöverenskommelsen, inklusive utformningen av intyget, upprepades vid ministermötet den 8 juni 2004.

Europaparlamentet yttrade sig den 20 november 2002 över förslaget till utkast till rambeslut (EUT C 25E, 29.1.2004, s. 205). I yttrandet godkände de förslaget till utkast.

Utkastet till rambeslut, liksom utkastet till intyget och uttalanden i anslutning till rambeslutets antagande från rådet är i senaste svenska versioner fogade till denna proposition som *bilagorna 1–3*. Den överenskomna texten har varit föremål för slutlig granskning av EU:s språkexperter, de s.k. juristlingvisterna.

Regeringen har under förhandlingsarbetet fortlöpande informerat och samrått med riksdagen. Företrädare för Justitiedepartementet har sammanträtt med justitieutskottet vid ett flertal tillfällen. Vidare har justitieministern redogjort för förhandlingsarbetet och den svenska positionen vid sammanträden i EU-nämnden.

Avsikten är att rambeslutet skall antas så snart som möjligt. Medlemsstaterna kommer att ha viss tid på sig från det att rambeslutet antas till det att rambeslutet skall vara genomfört i svensk lagstiftning. Sverige kommer därvid att sträva efter att en genomförandetid om minst två år bestäms. Något förslag till den lagstiftning som genomförandet av rambeslutet kräver lämnas därför inte i detta sammanhang. I propositionen behandlas endast frågan om riksdagens godkännande av utkastet till rambeslut och en bedömning av vilken lagstiftning som rambeslutet kräver.

En promemoria om Sveriges antagande av rambeslutet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig på Justitiedepartementet (dnr 2004/8206/BIRS).

3 Internationellt straffrättsligt samarbete

Den ökade rörligheten av personer och egendom mellan olika länder har tillsammans med införandet av modern informationsteknologi m.m. lett till att brottsligheten numera i betydligt större utsträckning än tidigare är gränsöverskridande. Särskilt den organiserade brottsligheten bedrivs i

dag ofta på internationell basis. Denna utveckling ställer utan tvekan ökade krav på det internationella samarbetet. Nedan lämnas en kort redogörelse för det omfattande arbete som bedrivs i en rad olika internationella fora och som är inriktat på att förbättra förutsättningarna för internationell samverkan om bl.a. förverkande frågor.

3.1 Europeiska unionen

3.1.1 Straffrättsligt samarbete

Genom Maastrichtfördraget vidgades EU-samarbetet till att omfatta även rättsliga och inrikes frågor (den s.k. tredje pelaren). Därmed blev också straffrättsliga frågor föremål för samarbete inom ramen för EU.

Amsterdamfördragets ikraftträdande 1999, med ett uttalat mål att inom unionen skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, har intensifierat arbetet med de straffrättsliga frågorna inom tredje pelaren. Medlemsstaterna har utarbetat ett flertal handlingsplaner med riktlinjer för hur brottsligheten skall bekämpas och har antagit rättsakter för att förbättra det straffrättsliga samarbetet.

3.1.2 Ömsesidigt erkännande

Begreppet ömsesidigt erkännande introducerades vid Europeiska rådet i Cardiff 1998. Vid rådsmötet den 3 december 1998 antogs en handlingsplan för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget (den s.k. Wien-handlingsplanen). Som prioriterad åtgärd nämns bl.a. inledande av en process med sikte på att underlätta ömsesidigt erkännande av beslut och verkställighet av domar i brottmål.

Frågan om ömsesidigt erkännande behandlades särskilt av Europeiska rådet i Tammerfors den 15–16 oktober 1999. Europeiska rådet fastslog att principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden skulle bli en hörnsten inom det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området. I slutsatserna från mötet framfördes att penningtvätt var en central del i den organiserade brottsligheten och att den borde utrotas varhelst den förekommer samt att Europeiska rådet var fast beslutet att se till att det vidtogs konkreta åtgärder för spårande, spärrande, beslag och förverkande av vinning av brott. Europeiska rådet uppmanade i detta sammanhang till tillnärmning av straffrätten och de straffrättsliga förfarandena vid penningtvätt (t.ex. spårande, spärrande och förverkande av medel). Europeiska rådet uppmanade samtidigt rådet och kommissionen att senast i december 2000 anta ett åtgärdsprogram för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande.

Den 30 november 2000 antog rådet ett åtgärdsprogram för genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut på straffrättens område. En indelning görs i åtgärder som tar sikte på beslut före dom och åtgärder med anledning av eller efter dom. Åtgärderna avser beslut och domar som riktar sig mot såväl egendom som personer. Punkten 3.3 i programmet nämner förverkande och att EU bör förbättra verkställigheten i en medlemsstat av ett beslut om förverkande som har avkunnats i en annan medlemsstat med beaktande

av den europeiska konventionen av den 8 november 1990 om penningtvätt, spårande, beslag och förverkande av vinning av brott (förverkandekonventionen, se avsnitt 3.2). Den åtgärd som anges är att särskilt undersöka om alla orsaker till avslag när det gäller verkställighet av förverkande enligt artikel 18 i den nämnda konventionen är förenliga med principen om ömsesidigt erkännande. Under sitt ordförandeskap sommaren 2002 tog Danmark initiativ till en sådan rättsakt. Initiativet, och sedermera det aktuella utkastet till rambeslut, skall ses som en uppföljning till rådets rambeslut av den 22 juli 2003 om verkställighet i EU av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (prop. 2002/03:67). Inom Regeringskansliet pågår ett lagstiftningsarbete för att införliva rambeslutet i svensk lagstiftning. Avsikten är att en proposition skall lämnas till riksdagen i början av 2005.

Grundtanken med ömsesidigt erkännande är att förstärka det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna, men även att förstärka skyddet av den enskilda individens rättigheter. Ömsesidigt erkännande i dess mest utvecklade form bygger på tanken att medlemsstaterna inte skall ifrågasätta varandras domar och beslut utan i stället direkt verkställa dem, trots de olikheter som finns i medlemsstaterna såväl när det gäller materiella som processuella förutsättningar. Ömsesidigt erkännande förutsätter således att medlemsstaterna har förtroende för varandras rättssystem. Tanken med ömsesidigt erkännande är även att skapa ett mervärde i förhållande till dagens system. Den reglering som finns i dag för att verkställa beslut om förverkande, bygger på ett traditionellt sätt att samarbeta. Den stat som tar emot en ansökan om att verkställa ett beslut om förverkande har stora möjligheter att ifrågasätta förverkandet och att vägra verkställighet. Prövningen av en sådan verkställighet är ofta tidskrävande med inblandning av flera instanser som skall ta ställning till frågan. Principen om ömsesidigt erkännande utgår i stället ifrån att domen eller beslutet fattas i den förstnämnda staten för att sedan översändas direkt till den andra statens verkställande myndigheter och att verkställighet sker utan att några nya beslut behöver fattas i den verkställande staten.

Den europeiska arresteringsordern var den första rättsakt som antogs inom ramen för principen om ömsesidigt erkännande av varandras straffrättsliga beslut. Det rambeslutet antogs i juni 2002 (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1) och svensk lagstiftning med anledning av rambeslutet trädde i kraft den 1 januari 2004 (prop. 2003/04:7, bet. 2003/04:JuU8, rskr. 2003/04:107). Ett annat initiativ, som redan har nämnts, är rambeslutet om verkställighet i EU av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial, vilket bl.a. Sverige var initiativtagare till. Rambeslutet antogs – som ovan har nämnts – av rådet den 22 juli 2003 (EUT L 196, 2.8.2003, s. 45).

Det aktuella rambeslutet är det andra initiativet som har tagits fram inom ramen för principen om ömsesidigt erkännande när det gäller *slutliga* domar och beslut på det straffrättsliga området. Det första initiativet avsåg ett rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff. En politisk överenskommelse om det rambeslutet finns sedan den 8 maj 2003. Riksdagen godkände rambeslutet den 17 juni 2004 (prop. 2003/04:92, bet. 2003/04:JuU28, rskr. 2003/04:279) och Sverige har därefter lyft sin parlamentariska

reservation till det rambeslutet. Det nämnda rambeslutet bör kunna antas så snart samtliga parlamentariska reservationer har lyfts, vilket sannolikt kommer att ske under våren 2005. Det datum när rambeslutet skall vara genomfört i nationell lagstiftning är ännu inte bestämt, men det blir troligen två år från antagandet av rambeslutet. Inom Regeringskansliet skall ett arbete påbörjas för att genomföra det rambeslutet i svensk lagstiftning och tanken är att det arbetet skall samordnas med det arbete som kommer att krävas för att genomföra nu aktuellt rambeslut (se avsnitt 7).

3.1.3 Rättsakter som gäller förverkande

EU:s gemensamma åtgärd om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott

Den 3 december 1998 antogs inom EU en gemensam åtgärd om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott (98/699/RIF). Den gemensamma åtgärden var avsedd att komplettera Europarådets konvention av den 8 november 1990 (förverkandekonventionen, se avsnitt 3.2) och syftade till att förbättra medlemsstaternas samarbete när det gäller penningtvätt, beslag och förverkande. Enligt den gemensamma åtgärden skulle medlemsstaterna se till att deras lagstiftning om förverkande och penningtvätt var så generell som möjligt och kunde tillämpas på alla typer av brott. Avsikten var att medlemsstaterna skulle ta bort eller begränsa sina reservationer till förverkandekonventionens bestämmelser i de delar som rör penningtvätt och förverkande.

Artikel 1, punkten 3 i åtgärden föreskriver att varje medlemsstat skall se till att dess lagstiftning och förfaranden ger den möjlighet att, på begäran från en annan medlemsstat, identifiera och spåra misstänkt vinning av brott, om det finns rimlig grund att misstänka att en brottslig gärning har begåtts. Sådant lagstiftning och sådana förfaranden skall göra det möjligt att ge rättslig hjälp på ett så tidigt stadium som möjligt av en utredning och medlemsstaterna skall för detta ändamål vara restriktiva med att utnyttja de fakultativa vägransgrunderna som anges i förverkandekonventionen (se avsnitt 3.2).

Artikel 4 i åtgärden innehåller bestämmelser om hur medlemsstaterna skall förfara vid ansökan om rättslig hjälp. Medlemsstaterna skall uppmuntra till direkta kontakter mellan utredare, undersökningsdomare och åklagare i medlemsstaterna och de skall sträva efter att tillgodose framställningen.

I *artikel 5* föreskrivs att medlemsstaterna skall, när det inte strider mot deras lagstiftning, vidta alla nödvändiga åtgärder för att minimera riskerna för att tillgångar skingras. I detta ligger att tillgångarna skall kunna spärras eller tas i beslag så att en senare begäran om förverkande inte motverkas.

I december 1999 lämnade Förverkandeutredningen sitt betänkande Effektivare förverkandelagstiftning (SOU 1999:147). Utredningen har övervägt vilka åtgärder som behövs för att Sverige skall kunna leva upp till åtagandena i den gemensamma åtgärden såvitt avser reservationen mot artikel 2 i förverkandekonventionen. Förslagen har remissbehandlats

och är föremål för överväganden inom Regeringskansliet (se även Prop. 2004/05:55 avsnittet 5.1.2).

EU:s rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott

Rambeslutet från den 26 juni 2001 om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott (EGT L 182, 05.7.2001, s. 1, rambeslutet om penningtvätt) motsvarar innehållsmässigt vissa delar av den gemensamma åtgärden eller anger att vissa artiklar i den gemensamma åtgärden skall upphöra att gälla genom rambeslutet, däribland artikeln om att begränsa vissa reservationer mot förverkandekonventionen vilken i rambeslutet ersätts med motsvarande artikel. Medlemsstaterna skulle senast den 31 december 2002 sätta i kraft de åtgärder som var nödvändiga för att genomföra rambeslutet.

Sveriges riksdag beslutade i mars 2001 att godkänna det då föreliggande utkastet till rambeslut. I samband därmed gjordes bedömningen att svensk lagstiftning i allt väsentligt uppfyllde de krav som följde av rambeslutet, däribland dess artikel 4 om behandling av framställningar om ömsesidig rättslig hjälp. Denna innebär att framställningar från andra medlemsstater skall behandlas med samma prioriteringsgrad som den tillämpar vid inhemska förfaranden. Det bedömdes att 2 kap. 10 § i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål tillgodoser detta krav, genom att föreskriva att ansökningar om rättslig hjälp skall behandlas skyndsamt och att samma förfarande skall gälla som när en motsvarande åtgärd skall vidtas vid en svensk förundersökning eller rättegång.

Det konstaterades emellertid att Sverige skulle behöva begränsa sin förklaring till en viss artikel i förverkandekonventionen (artikel 2) och ett slutligt ställningstagande till vilket lagstiftningsbehov en sådan begränsning skulle föranleda borde anstå till dess Förverkandeutredningens förslag i betänkandet Effektivare förverkandelagstiftning (SOU 1999:147) hade analyserats närmare (prop. 2000/01:58). En promemoria som syftar till att utgöra kompletterande beredningsunderlag har remitterats under hösten. Under våren 2005 beräknas en proposition kunna lämnas till riksdagen med den lagstiftning som är nödvändig för att Sverige skall kunna begränsa sin förklaring till förverkandekonventionen på det sätt som rambeslutet föreskriver.

EU:s rambeslut om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott

Sommaren 2002 föreslog det danska ordförandeskapet, i samband med nu aktuellt rambeslut, ytterligare ett rambeslut inom EU – rambeslut om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott (EGT C 184, 2.8.2002, s. 3). Efter intensiva förhandlingar hösten 2002 nåddes vid ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 19 december 2002 en politisk överenskommelse om innehållet i det rambeslutet.

Rambeslutet syftar till att skapa nya gemensamma minimiregler i medlemsstaterna när det gäller förverkande av egendom som har anknytning till brott.

Enligt *artikel 2* i rambeslutet skall medlemsstaterna säkerställa att det är möjligt att helt eller delvis förverka vinning och hjälpmedel som härrör från brott som kan leda till frihetsberövande i mer än ett år, eller egendom som motsvarar sådan vinning. Därutöver innebär förslaget att medlemsstaterna enligt *artikel 3* i rambeslutet skall införa regler som gör det möjligt att förverka egendom från personer som dömts för vissa särskilt allvarliga brott även om inte egendomen kan härledas till just det konkreta brottet (utvidgat förverkande).

Rambeslutet är klart för antagande av rådet så snart det har godtagits av berörda nationella parlament. Riksdagen godkände rambeslutet den 27 oktober 2004 (prop. 2003/04:166, bet. 2004/05:JuU5, rskr. 2004/05:22) och rambeslutet beräknas kunna antas inom kort av EU:s ministerråd.

EU:s rambeslut om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial

Den 22 juli 2003 antogs inom EU ett rambeslut om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (EUT L 196, 2.8.2003, s. 45). Rambeslutet innehåller bestämmelser som syftar till att säkerställa verkställighet av beslut om förverkande av egendom eller tillgången till bevismaterial (dvs. vad som i svensk rätt motsvaras av kvarstad och beslag). Rambeslutet medför att det internationella rättsliga samarbetet förstärks vid pågående brottsutredningar där egendom eller bevismaterial finns utomlands.

Bestämmelserna i rambeslutet innebär att beslut som fattas i den medlemsstat där förundersökning pågår (utfärdande stat) skall erkännas och verkställas av den medlemsstat där egendomen eller bevismaterialet finns (verkställande stat) utan att något nytt beslut behöver fattas av den verkställande staten. Syftet är att snabbt hindra att egendomen förstörs eller försvinner. Egendomen eller bevismaterialet skall "frysas" i avvaktan på att den verkställande staten har beslutat om bevismaterialet kan överlämnas till den utfärdande staten eller till dess att egendomen har förverkats i den utfärdande staten och detta beslut har verkställts. Eftersom nu aktuellt rambeslut är "steg 2" i kedjan efter ett frysningsbeslut, finns anledning att något närmare presentera innehållet i detta redan antagna rambeslut.

Rambeslutet har enligt *artikel 3* ett generellt tillämpningsområde, dvs. det gäller för alla typer av brott. En huvudregel är att brottet skall utgöra ett brott också i den verkställande staten (dvs. ett krav på dubbel straffbarhet). Om frysningsbeslutet syftar till att säkerställa en framtida verkställighet av förverkande kan den verkställande staten dessutom kräva att brottet enligt den verkställande statens nationella lagstiftning möjliggör ett sådant beslut om frysning (dvs. den verkställande staten kan ställa upp vissa ytterligare krav, t.ex. att brottet skall kunna medföra ett fängelsestraff). Kravet på dubbel straffbarhet får emellertid inte ställas upp om den utfärdande staten anser att gärningen motsvarar något av de

brott som räknas upp i en lista och brottet kan medföra fängelse i åtminstone tre år i den utfärdande staten.

Artikel 7 i rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial reglerar de vägransgrunder som en medlemsstat får åberopa för att inte verkställa ett frysningsbeslut. Verkställighet får vägras om det intyg som skall skickas med frysningsbeslutet saknas, är ofullständigt eller uppenbart inte motsvarar innehållet i frysningsbeslutet. Vidare anges att vägran får ske om det enligt den verkställande statens lagstiftning föreligger immunitet eller privilegier som gör det omöjligt att verkställa frysningsbeslutet. Artikeln uttrycker också bl.a. principen om *ne bis in idem*, dvs. att ingen får dömas två gånger för samma sak.

Enligt *artikel 4* skall ett beslut om frysning, tillsammans med intyget, översändas direkt till den rättsliga myndigheten i den verkställande staten som är behörig att verkställa beslutet. Den myndigheten skall godta och verkställa beslutet på samma sätt som för ett motsvarande nationellt beslut (*artikel 5*). Efter det att egendomen har blivit fryst skall den utfärdande staten enligt *artikel 10* därefter bl.a. kunna ansöka om verkställighet av ett beslut om förverkande av egendomen. En sådan ansökan skall göras och prövas utifrån de regler som gäller mellan medlemsstaterna i fråga om internationellt samarbete rörande verkställighet av beslut om förverkande (se avsnitt 5.3.1). Egendomen skall enligt *artikel 6* förbli fryst till dess en ansökan enligt *artikel 10* har prövats. En medlemsstat kan i vissa fall skjuta upp verkställigheten av ett frysningsbeslut enligt *artikel 8*, bl.a. om verkställigheten skulle skada en pågående brottsutredning. I *artikel 11* anges att medlemsstaterna skall se till att alla berörda parter, inklusive tredje part i god tro, har tillgång till rättsmedel för att kunna tillvarata sina rättigheter, dvs. det skall finnas en rätt att överklaga i båda medlemsstaterna. Endast den utfärdande staten får dock pröva sakskälen (grunden) för frysningsbeslutet. Ett överklagande skall heller inte inverka på verkställighetsförfarandet i den verkställande staten. Den utfärdande staten skall enligt *artikel 12* ersätta de skadestånd som den verkställande staten har betalat ut till skadelidande till följd av frysningsbeslutet. Detta gäller dock inte om den konstaterande skadan beror på den verkställande statens agerande vid verkställigheten av frysningsbeslutet.

I den godkännandeproposition som föregick antagandet av rambeslutet (prop. 2002/03:67) redovisade regeringen den lagstiftning och övrig reglering som rambeslutet torde kräva. Inom Regeringskansliet pågår nu ett lagstiftningsarbete med anledning av rambeslutet.

3.2 Europarådet

Under en följd av år har inom Europarådet bedrivits ett arbete med att få till stånd en omfattande samverkan mellan medlemsstaterna på brottsbekämpningens område. Verksamheten har haft som mål att åstadkomma att medlemsstaternas resurser för hindrande och beivrande av brott blir utnyttjade på bästa möjliga sätt. Europarådets arbete har lett fram till ett antal konventioner som har tillträtts av Sverige, bl.a. 1970 års konvention om brottmålsdoms internationella rättsverkningar

(brottmålsdomskonventionen) och 1990 års konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (förverkandekonventionen).

Prop. 2004/05:55

Brottmålsdomskonventionen

Sverige tillträdde brottmålsdomskonventionen 1974 (prop. 1972:98, bet. 1972:JuU16, rskr 1972:233, SÖ 1973:55). Enligt denna kan Sverige åta sig att efter framställning verkställa en brottmålsdom som har meddelats i någon konventionsstat och som avser bl.a. förverkande. Det är också möjligt att från svensk sida begära verkställighet i annan konventionsstat av förverkande som har ådömts här i landet.

En stat som önskar överföra verkställighet av förverkande, meddelad i den staten till en annan konventionsstat, skall göra framställning härom hos den sistnämnda staten (*artikel 3*). Konventionen föreskriver inte någon skyldighet för den dömande staten att överflytta verkställigheten till annat land. Stat som har mottagit framställning om överflyttning är däremot i princip förpliktad att överta verkställigheten. Som villkor gäller dock vissa krav. Överföring av verkställighet kan med få undantag endast ske till det land där den dömda personen har sitt hemvist. Det krävs vidare dubbel straffbarhet (*artikel 4 och 5*). Även själva förfarandet omgärdas av en detaljerad reglering från det att en framställning ges in till dess att verkställigheten faktiskt sker. Om inte framställningen avslås direkt inleds normalt ett domstolsförfarande där domstolen avgör om hinder mot överflyttning av verkställighet finns och om så inte är fallet, meddelas en ny påföljd. Gäller verkställigheten inte något annat än ett förverkande kan konventionsstaten emellertid överlåta denna prövning åt annan myndighet än domstol. Vid sin prövning är domstolen eller myndigheten bunden av den bevisbedömning som framgår av den ursprungliga domen men skall tillämpa det egna landets påföljdsregler och ersätta den ådömda sanktionen med den påföljd som enligt dess regler skulle ha ådömts för samma brott (*artikel 37–43*). Vissa särskilda bestämmelser om verkställighet av förverkande gäller. Om framställning rörande verkställighet av förverkande av penningbelopp godkänns skall domstol eller myndighet omräkna beloppet till den anmodade statens valuta enligt den växlingskurs som gällde vid tiden för beslutet. I vissa fall får dock domen på förverkande behållas oförändrad. När framställning om verkställighet gäller förverkande av visst föremål, får domstol eller myndighet besluta om förverkande av föremålet endast såvitt enligt den anmodade statens lag sådant förverkande kan ske för samma gärning. Intäkter av förverkande skall betalas till den anmodade staten, men om förverkad egendom är av särskilt intresse kan den återsändas till den anmodande staten om så påfordras (*artikel 45–47*). I fråga om verkställighet av dom som har meddelats i den dömdes utevaro eller av avgöranden som i Sverige motsvarar bl.a. ett strafföreläggande gäller att den dömda personen har möjlighet att få målet omprövat i sin helhet, alltså även bevisbedömningen, antingen i domslandet eller i det land som har mottagit framställningen om verkställighet (*artikel 21–30*).

Den praktiska tillämpningen av brottmålsdomskonventionen är avsevärt begränsad. Det nämnda förfarandet har ansetts onödigt komplicerat och har tillämpats ytterst sällan, bl.a. på grund av att ett

otillräckligt antal länder har tillträtt konventionen. Utöver Sverige har endast åtta andra EU-stater tillträtt konventionen. Prop. 2004/05:55

Förverkandekonventionen

Förverkandekonventionen trädde i kraft för Sveriges del den 1 november 1996 (prop. 1995/96:49, bet. 1995/96:JuU10, rskr. 1995/96:59, SÖ 1996:19). Konventionen har ratificerats av bl.a. samtliga medlemsstater i EU. Syftet med konventionen är att utveckla samarbetet i fråga om förverkande av utbyte av brott och är avsedd att ge möjlighet till rättsligt samarbete under alla stadier av förfarandet, dvs. från förundersökningsstadiet fram till dess att det finns ett slutligt beslut om förverkande. Konventionen har utarbetats med FN:s narkotikabrottskonvention (se avsnitt 3.3) som förebild. Konventionen innehåller förutom bestämmelser om förverkande också regler om penningtvätt. Den omfattar alla slags brott och särskilt sådana brott som medför stora ekonomiska vinster.

Konventionen innehåller två huvuddelar, dels regler som skall gälla nationellt och dels föreskrifter om det internationella samarbetet. När det gäller den första delen föreskrivs att en avtalsstats nationella lag skall ge möjligheter att förverka vinning av brott och föremål som använts som hjälpmedel vid brott. Säkerhetsåtgärder som beslag och liknande skall kunna vidtas. Någon begränsning till vissa brott görs inte i konventionen. I stället har det överlämnats åt parterna att avgöra i vilken utsträckning förverkande bör komma i fråga genom att parterna i samband med tillträdet till konventionen har möjlighet att förklara att tillämpningen av konventionen begränsas till vissa bestämda brott eller vissa kategorier av brott (*artikel 2*).

Enligt *artikel 7* skall parterna samarbeta med varandra i största möjliga utsträckning vid brottsutredningar och andra rättsliga förfaranden som avser förverkande av vinning och hjälpmedel. Parterna skall anpassa sin lagstiftning så att det skall vara möjligt såväl att verkställa ett i en annan stat meddelat beslut om förverkande som att vidta säkerhetsåtgärder för att säkra ett framtida förverkande. Detta skall gälla oberoende av om det är fråga om sak- eller värdeförverkande (*artikel 13*). Parterna skall också lämna varandra hjälp vid identifiering och spårande av egendom som kan vara underkastad förverkande (*artikel 8*).

För förfarandet vid verkställigheten skall enligt *artikel 14* lagen i den anmodade staten gälla. En huvudprincip är dock att den anmodade staten skall godta det beslut som har meddelats i den ansökande staten. Någon omprövning under verkställighetsförfarandet av t.ex. den tilltalades skuld får i allmänhet inte ske. Samarbete får enligt *artikel 18* vägras bl.a. om den sökta åtgärden skulle strida mot grundläggande principer i den anmodade statens lag. Grund för vägran är även att frågan redan har prövats genom ett lagakraftvunnet avgörande i en annan stat (principen om *ne bis in idem*). Även i fall den brottslighet med vilken åtgärden har samband inte utgör brott enligt den anmodade statens lag kan samarbete vägras (krav på dubbel straffbarhet). Likaså ges möjlighet att vägra verkställighet om ländernas rättssystem är olika i frågan om sambandet mellan ett brott och vad som kan betecknas som vinning av brott eller som hjälpmedel vid brott. Den anmodade parten kan också i vissa fall

vägra att verkställa ett beslut om förverkande om det är fråga om en utevarodotom. Enbart den omständigheten att en framställning gäller en juridisk person får inte åberopas som grund för vägran.

Konventionen innehåller vidare regler till skydd för tredje mans intressen (*artikel 22*). Konventionen ger bl.a. utrymme för att avslå en framställning om verkställighet av förverkande, om tredje mans möjligheter att ta till vara sin rätt inte har tillgodosetts.

Av *artikel 19* följer att den anmodade staten kan skjuta upp verkställigheten om denna kolliderar med ett rättsligt förfarande i den anmodade staten. Enligt *artikel 20* föreligger en möjlighet till villkorad eller partiell verkställighet. *Artikel 16* innehåller bl.a. regler om maximiförverkande. Finns det en risk för dubbelförverkande, är parterna skyldiga att samråda. I *artikel 15* anges att den anmodade parten skall förfoga över den förverkade egendomen i enlighet med vad dess nationella lag föreskriver. Oberoende av om en framställning om verkställighet har gjorts till en annan stat är enligt *artikel 16* den ansökande staten oförhindrad att själv söka verkställa beslutet. *Artikel 17* gäller möjligheter att ålägga fängelsestraff eller annan inskränkning av friheten i de fall en framställning om förverkande inte kunnat verkställas.

Enligt *artikel 23* skall varje stat utse en eller flera centralmyndigheter som skall svara för att avge eller motta framställningar. I brådskande fall kan dock direktkontakt med behörig myndighet tas. Enligt *artikel 34* skall kostnaderna för förfarandet i regel bäras av den anmodade staten.

Regeringen anförde vid ratificeringen av konventionen att målsättningen var att bestämmelserna skulle få en så vidsträckt tillämpning som möjligt och avsikten var att Sverige aktivt skulle medverka i samarbetet kring förverkandefrågor och bidra till att utveckla detta område ytterligare. Ratifikationen av förverkandekonventionen utgjorde därför ett naturligt led i det internationella straffrättsliga samarbetet (prop. 1995/96:49 s. 7–8). Det svenska tillträdet till konventionen har emellertid inte inneburit den ökning av ärenden och därmed de positiva konsekvenserna för rättsväsendet som man hade hoppats på. Det torde tyvärr röra sig om endast ett fåtal ärenden per år där Sverige begär bistånd i förverkandefrågor av andra länder eller där Sverige lämnar motsvarande bistånd (se avsnitt 9). Erfarenheterna av de ärenden som har varit måste dock betraktas som goda.

Utvecklingen sedan förverkandekonventionen tillkom har inneburit att konventionen inte längre anses vara tillräckligt relevant och användbar i kampen mot bl.a. organiserad brottslighet och penningtvätt. Inom Europarådet har under flera år diskuterats huruvida förverkandekonventionen bör revideras. I anledning av detta har en expertgrupp fått i uppdrag att se över konventionen och förhandlingar pågår nu om större förändringar av konventionen.

3.3 Förenta nationerna

Narkotikabrottskonventionen

År 1988 antog FN en konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (FN:s narkotikabrottskonvention), vilken syftar till att

förstärka det internationella samarbetet och effektivisera insatserna mot den internationella narkotikabrottsligheten. Konventionen innehåller bl.a. krav på att parterna skall kriminalisera förfaranden som innebär hjälp att dölja och omsätta vinster från den illegala narkotikahandeln, dvs. förfaranden som brukar kallas penningtvätt. Konventionen trädde i kraft den 11 november 1990 och för Sveriges del den 20 oktober 1991 (prop. 1990/91:127, bet. 1990/91:JuU32, rskr. 1990/91:323, SÖ 1991:41). Den har ratificerats av samtliga medlemsstater inom EU.

Enligt *artikel 5* skall varje part vidta sådana åtgärder som kan vara nödvändiga för att möjliggöra förverkande av vinning som härrör från narkotikabrott eller egendom motsvarande värdet av sådan vinning och narkotika och psykotropa ämnen, material och utrustning eller andra hjälpmedel som använts eller varit avsedda att användas på något sätt vid narkotikabrott. En anmodad stat skall vidare, ifråga om vinning, egendom och hjälpmedel som befinner sig inom dess territorium, efter utländsk framställning antingen utverka ett förverkandebeslut från de egna myndigheterna och därefter verkställa det eller verkställa utländska förverkandebeslut. Anmodade stater skall också dels vidta åtgärder för att spåra eller identifiera egendom som kan bli föremål för förverkande, dels vidta åtgärder för att förhindra att egendomen förfogas över under tiden fram till ett slutligt förverkandebeslut. Vinning eller egendom som förverkats av en part skall förfogas över av parten i enlighet med dess nationella lag och administrativa bestämmelser. Vissa möjligheter till överlämnande eller delning av vinningen eller egendomen ges.

Narkotikabrottskonventionens bestämmelser om det straffrättsliga samarbetet vid förverkande var i flera avseenden nyskapande och har inspirerat utarbetandet av nya konventioner.

Palermokonventionen

FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (Palermokonventionen) antogs den 15 november 2000 och trädde i kraft den 29 september 2003 efter att ha ratificerats av 40 stater. Samtliga EU-stater har undertecknat konventionen, men hittills har endast några få stater inom EU tillträtt den, däribland Sverige. Sverige ratificerade konventionen den 30 april 2004 och den trädde i kraft för vår del den 30 maj 2004 (prop. 2002/03:146, bet. 2003/04:JuU06, rskr. 2003/04:23).

Konventionen utgör ett led i det inom FN bedrivna arbetet med att bekämpa den internationella brottsligheten och är ett komplement till narkotikabrottskonventionen. Konventionen innehåller dels bestämmelser om kriminalisering av vissa gärningar, dels regler om internationellt straffrättsligt samarbete. Bestämmelserna om kriminalisering gäller brottstyperna deltagande i en organiserad brottslig sammanslutning, tvätt av vinning av brott, korruption och hinder mot rättvisan (*artikel 1*). Bestämmelserna om straffrättsligt samarbete gäller bl.a. internationellt samarbete vid frågor om förverkande av vinning av brott eller av egendom, utrustning eller andra hjälpmedel vid brott (*artikel 13*). I flera avseenden är konventionens reglering av förverkande lik de bestämmelser om förverkande som finns i narkotikabrottskonventionen och förverkandekonventionen.

Inför tillträdet gjorde regeringen bedömningen att det inte krävdes några lagändringar för att Sverige skulle kunna tillträda konventionen (prop. 2002/03:146).

3.4 Bilateralavtal

Den brittiska förverkandeöverenskommelsen

Regeringen beslutade den 16 november 1989 att underteckna en överenskommelse med Storbritannien och Nordirland om tvångsåtgärder och förverkande avseende vinning av brott. Överenskommelsen trädde i kraft den 1 april 1992 (prop. 1989/90:82, bet. 1989/90:JuU30, rskr. 1989/90:264). Parterna skall enligt överenskommelsen bistå varandra i fråga om tvångsåtgärder och förverkande avseende vinning av brott och i brottsutredningar som gäller spårande och återställande av sådan vinning (*artikel 1*). Verkställighet av beslut om förverkande avser sådana beslut som har fattats av en domstol hos den ansökande parten i syfte att återställa vinning av brott (*artikel 7*). I den utsträckning som den egna nationella lagstiftningen medger det, skall den anmodade parten enligt *artikel 4* vidta alla åtgärder som den anser nödvändiga för att fullgöra framställningar från den ansökande parten. I vissa fall får dock framställning om bistånd vägras, bl.a. om fullgörandet i enlighet med framställningen inte skulle vara tillåten enligt den nationella lagen. Den anmodade parten kan också skjuta upp fullgörandet bl.a. om ett beviljande skulle kunna skada någon annan brottsutredning eller annat rättsligt förfarande. Den verkställda egendomen tillfaller den anmodade parten, om inte parterna kommer överens om annat.

Den anmodade parten skall enligt *artikel 8* stå för de kostnader som uppstår på dess territorium. Extraordinära kostnader kan bli föremål för särskild överenskommelse mellan parterna.

Avtalet med Australien om inbördes rättshjälp i brottmål

Regeringen beslutade den 26 november 1998 att underteckna ett avtal med Australien om inbördes rättshjälp i brottmål. Avtalet trädde i kraft den 1 december 2001 (prop. 1999/2000:61, bet. 1999/2000:JuU19, rskr. 1999/2000:216). Enligt *artikel 1* åtar sig parterna att lämna varandra rättshjälp i brottmål i enlighet med avtalet. Samarbetet skall bl.a. omfatta åtgärder för att lokalisera, beslagta eller kvarstadsbelägga egendom som utgör vinning av brott samt verkställa beslut som gäller sådan egendom.

I *artikel 4* anges när en ansökan om rättshjälp får avslås. En ansökan får avslås bl.a. om gärningen inte är straffbar i det anmodade landet, om domsrätt inte hade förelegat under motsvarande förhållanden och om gärningen skulle ha varit preskriberad i det anmodade landet om den begåtts där. En ansökan får också avslås om det rör sig om ett brott som den personen redan blivit fälld, frikänd eller benådad för eller för vilket den anmodade staten har beslutat att inte väcka åtal.

I *artikel 17* finns bestämmelser om bistånd i fråga om vinning av brott. Den anmodade staten skall på begäran, och i den utsträckning dess lagstiftning tillåter det, verkställa ett beslut om förverkande av vinning av

brott som har fattats av en domstol i den ansökande staten. Verkställs ett beslut om förverkande skall den anmodade staten behålla egendomen om inte något annat beslutas i det enskilda fallet.

Prop. 2004/05:55

Avtalet med Kanada om inbördes rättshjälp i brottmål

Regeringen beslutade den 15 april 1999 att underteckna ett avtal med Kanada om inbördes rättshjälp i brottmål. Avtalet trädde i kraft den 1 december 2001 (prop. 1999/2000:61, bet. 1999/2000:JuU19, rskr. 1999/2000:216). Av *artikel 1* framgår åtagandena, bl.a. att rättslig hjälp skall omfatta samma typ av åtgärder som enligt avtalet med Australien (se ovan). Vinning av brott behandlas i *artikel 10* och bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med regleringen i avtalet med Australien.

4 Rambeslutets innehåll

Rambeslutet innehåller bestämmelser om verkställighet inom EU av beslut om förverkande. Bestämmelserna skall kunna användas när den egendom som har förklarats förverkad finns i en annan medlemsstat inom EU än den medlemsstat där domen eller beslutet har fattats. Tanken är att ingen fysisk eller juridisk person, vars egendom har förverkats, i framtiden skall kunna undkomma verkställigheten av ett beslut om förverkande inom EU.

Samarbetet kring rambeslutet förutsätter ett förtroende för att de beslut om förverkande som skall erkännas och verkställas är fattade i enlighet med principerna om laglighet, subsidiaritet och proportionalitet. Det förutsätter också att de rättigheter som beviljas parter och berörda tredje män i god tro bevaras, men att man ändå försöker förhindra att orätmätiga anspråk från fysiska eller juridiska personer tillgodoses (*skäl 9*).

4.1 Syfte, definitioner och behöriga myndigheter

Rambeslutet syftar enligt *artikel 1* till att fastställa de regler som skall gälla när den *verkställande staten* skall erkänna och på sitt territorium verkställa ett beslut om förverkande som har utfärdats av en domstol i samband med ett straffrättsligt förfarande i den *utfärdande staten*. Rambeslutet reglerar emellertid inte återlämnande av egendom till dess rättmätige ägare (*skäl 15*).

Artikel 2 innehåller en uppräknning av olika definitioner av betydelse för rambeslutet. Bestämmelsen anger bl.a. att med begreppet *beslut om förverkande* avses ett sådant slutligt straff eller sådan slutlig åtgärd som beslutas av domstol efter rättegång på grund av en eller flera brottsliga handlingar och som innebär ett slutligt berövande av egendomen ifråga. Med begreppet *egendom* skall förstås varje form av egendom, materiell eller immateriell, lös eller fast, samt juridiska handlingar eller urkunder som styrker äganderätt eller annan rätt till sådan egendom, vilka enligt beslut av domstolen i den utfärdande staten 1) utgör vinning av ett brott

eller motsvarande, vilket helt eller delvis uppgår till värdet av denna vinning, 2) utgör hjälpmedel för ett sådant brott, 3) har förklarats förverkad till följd av tillämpningen i den utfärdande staten enligt någon av de utökade möjligheterna till förverkande som anges i artikel 3.1 och 3.2 i rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott (det förutsätts att det nämnda rambeslutet antas senast i samband med nu aktuellt rambeslut), eller 4) har förklarats förverkad enligt någon annan bestämmelse om utökade möjligheter till förverkande som finns i den utfärdande statens nationella lagstiftning. Med begreppet *vinning* förstås varje ekonomisk fördel av brott (kan sålunda bestå av alla former av egendom), och i begreppet *hjälpmedel* inbegrips all slags egendom som på något sätt, helt eller delvis, har använts eller varit avsedd att användas för att begå ett eller flera brott. I *skäl 11* anges att termerna vinning och hjälpmedel innefattar även föremål för brottet ifråga. Artikel 2 definierar också begreppen *kulturföremål* och *förbrott* (se avsnitten 4.3 och 4.4).

Enligt *artikel 3* skall varje medlemsstat underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som skall vara behöriga enligt rambeslutet när medlemsstaten är den utfärdande respektive den verkställande staten. Varje medlemsstat får också – om organisationen av dess interna system gör det nödvändigt – utse en eller flera centrala myndigheter att administrera översändandet och mottagandet av framställningar om verkställighet av beslut om förverkande enligt rambeslutet samt att bistå de behöriga myndigheterna.

4.2 Tillämpningsområdet och kravet på dubbel straffbarhet

Rambeslutet har ett generellt tillämpningsområde, dvs. det gäller för alla beslut om förverkande oavsett vilket brott personen i fråga har blivit dömd för i samband med beslutet om förverkande. I *skäl 7* tydliggörs att rambeslutet är tänkt att vara särskilt effektivt i kampen mot den ekonomiska brottsligheten.

När det gäller kravet på dubbel straffbarhet, dvs. att brottet som har föranlett beslutet om förverkande skall utgöra ett brott också i den verkställande staten har rambeslutet samma konstruktion som rambeslutet om den europeiska arresteringsordern och överlämnande mellan medlemsstaterna och rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Kravet på dubbel straffbarhet får inte ställas upp om den utfärdande staten anser att gärningen som föranlett beslutet om förverkande motsvarar något av de brott som räknas upp i listan i *artikel 6.1* och brottet i fråga har ett högsta frihetsstraff på minst tre år i den utfärdande statens lagstiftning. Det är fråga om samma lista på brott som i de två nämnda rambesluten och listan omfattar sålunda flera av de brott som regleras i brottsbalken och som kan resultera i ett förverkande (t.ex. stöld och andra tillgreppsbrott, bedrägeri, penninghäleri och andra ekonomiska oredlighetsbrott samt förfalskningsbrott). Även brott och brottstyper inom den svenska specialstraffrätten omfattas, t.ex. terroristbrott, narkotikabrott, miljöbrott och brott enligt vapenlagen.

Efter beslut av rådet skall listan kunna utvidgas eller ändras. De brottsbeteckningar som anges i listan motsvarar inte alltid brott som i den svenska lagstiftningen har samma beteckning. Det är den utfärdande staten som styr denna prövning genom att ange om brottet omfattas av listan eller inte och den verkställande myndigheten får i sådant fall inte göra en egen bedömning av om brottet är straffbart i den egna staten. Brotten i listan är till viss del harmoniserade inom EU.

För de brott som inte omfattas av listan får den verkställande staten kräva dubbel straffbarhet och att brottet i fråga kan ge upphov till förverkande i den verkställande statens lagstiftning, för att verkställighet av beslutet om förverkande skall beviljas.

4.3 Vägransgrunder

Artikel 8 reglerar de grunder en medlemsstat får åberopa för att inte verkställa ett beslut om förverkande. Verkställighet får vägras om det intyg som skall skickas med beslutet om förverkande saknas, är ofullständigt eller uppenbarligen inte står i överensstämmelse med beslutet om förverkande (*punkt 1*). Dessutom får verkställighet vägras om inte intyget anger att den dömda personen, som inte inställde sig personligen eller via ett ombud, informerades om förhandlingen eller uppgav att han eller hon inte avsåg att bestrida beslutet om förverkande (*punkt 2 e*). Vidare anges i *punkt 2 a* att vägran får ske om verkställigheten skulle strida mot principen om *ne bis in idem*, dvs. att ingen skall dömas två gånger för samma sak. Den verkställande staten får också enligt *punkt 2 b* vägra att verkställa beslutet om det brott som ligger till grund för beslutet inte motsvaras av ett brott som ger möjlighet till förverkande i den verkställande staten, under förutsättning att gärningen inte faller in under de brott som räknas upp i listan i artikel 6.1 (dvs. ett krav på dubbel straffbarhet, se ovan avsnitt 4.2). Gäller beslutet om förverkande ett brott som har begåtts helt eller delvis på den verkställande statens territorium eller utanför den utfärdande statens territorium och åtal inte är tillåtet för brottet i den verkställande staten när det har begåtts utanför den statens territorium, kan den verkställande staten också vägra att verkställa beslutet (*punkt 2 f*). I anslutning till denna vägransgrund skall definitionen i *artikel 2 h* om förbrott läsas; om de straffrättsliga förfaranden som leder fram till ett beslut om förverkande omfattar ett förbrott, inbegripet penningtvätt, skall med brott i denna vägransgrund avses ett förbrott. I samband med antagandet av rambeslutet avser rådet att avge ett särskilt uttalande i anslutning härtill (se *bilaga 3*).

Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får vidare enligt *artikel 8* vägra att verkställa ett beslut om förverkande om verkställigheten är preskriberad enligt den verkställande statens lagstiftning och beslutet avser gärningar som omfattas av den verkställande statens egen jurisdiktion (*punkt 2 h*). Ytterligare vägransgrunder anges i artikel 8. Om det enligt den verkställande statens lagstiftning finns immunitet och privilegier som skulle förhindra verkställigheten av ett nationellt beslut om förverkande av egendomen i fråga, får verkställighet vägras (*punkt 2 c*). Likaså får verkställighet

vägras om de rättigheter som innehas av berörda parter, inklusive tredje part i god tro, enligt den verkställande statens lagstiftning gör det omöjligt att verkställa beslutet, se *punkt 2 d*.

I ovan nämnt rambeslut om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott (se avsnitt 3.1.3) framgår att medlemsstaterna skall införa regler om s.k. utvidgat förverkande. Ett utvidgat förverkande enligt det nämnda rambeslutet innebär att möjligheterna att förverka egendom skall utökas beträffande personer som gör sig skyldiga till vissa allvarliga brott. Förverkande skall kunna aktualiseras om egendom som tillhör den person som befunnits skyldig till det förverkandeutlösande brottet härrör från den personens brottsliga verksamhet. Artikel 3.1 i rambeslutet anger specifikt vilka brott som skall vara förverkandeutlösande, t.ex. människohandel och terrorism. För att förverkande skall kunna ske krävs vidare att brottet är av sådan art att det kan ge ekonomisk vinst. Artikel 3.2 ålägger medlemsstaterna att vidta åtgärder för att möjliggöra ett utvidgat förverkande enligt rambeslutet och anger tre olika alternativ för medlemsstaterna att införa sådana bestämmelser om utvidgat förverkande. Enligt *artikel 8* i nu aktuellt rambeslut gäller att om beslutet om förverkande inte omfattas av det alternativ som den verkställande staten har antagit enligt artikel 3.2 i det nämnda rambeslutet, skall den verkställande staten verkställa beslutet om förverkande åtminstone i den omfattning som föreskrivs i liknande fall enligt den nationella lagstiftningen (*punkt 3*). Om beslutet om förverkande avser det fallet att beslutet har fattats med stöd av den utfärdande statens regler om utökade möjligheter till förverkande, vilka inte är kopplade till eller går utöver nämnda bestämmelser om utvidgat förverkande i rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott, finns slutligen en generell möjlighet att vägra verkställa det beslutet enligt *punkt 2 g*.

För samtliga vägransgrunder gäller att myndigheten i den verkställande staten skall överväga särskilt om samråd skall ske med behörig myndighet i den utfärdande staten innan ett beslut om att vägra erkänna och verkställa beslutet om förverkande fattas. För vissa av vägransgrunderna är ett sådant samrådsförfarande också obligatoriskt (*punkt 4*).

Artikel 8 är inte helt uttömmande i fråga om vilka möjligheter en verkställande stat har att avstå från att verkställa ett beslut om förverkande. Det framgår av *artikel 1.2* att rambeslutet inte påverkar skyldigheten att iaktta de grundläggande rättigheterna och grundläggande rättsprinciperna i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen. Vidare framgår av *skäl 14* att rambeslutet inte hindrar medlemsstaterna från att tillämpa sina konstitutionella bestämmelser om prövning i laga ordning samt förenings-, tryck- och yttrandefrihet i andra medier. I anslutning härtill avser rådet att göra ett uttalande, där det förklaras att bland de grundläggande rättsliga principerna som rambeslutet hänvisar till, återfinns principer om demokrati, laglighet, jämställdhet, tankefrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet samt mötes- och föreningsfrihet (se *bilaga 3*). *Skäl 13* anger slutligen en rätt att vägra verkställa ett beslut om förverkande om det finns skäl att tro att beslutet har utfärdats för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska

4.4 Förfaranderegler

Rambeslutet föreskriver i *artikel 4.1* att ett förverkandebeslut skall, tillsammans med ett särskilt upprättat intyg (i vilket särskilda obligatoriska uppgifter anges), översändas direkt till den behöriga myndigheten i en medlemsstat som den utfärdande staten har tillräckliga skäl att anta att den fysiska eller juridiska person mot vilken förverkandebeslutet har utfärdats har egendom eller inkomster i. Avser förverkandebeslutet en specifik egendom får det översändas till en medlemsstat där det finns tillräckliga skäl att anta att egendomen är belägen. Om sådana tillräckliga skäl saknas, får förverkandebeslutet översändas till en medlemsstat där den fysiska person som beslutet avser normalt är bosatt eller – när det gäller juridiska personer – har sitt registrerade säte. Det medsända intyget skall vara översatt till den verkställande statens officiella språk eller till ett språk som den staten har förklarat sig godta (*artikel 19*).

De behöriga myndigheterna i den verkställande staten skall enligt *artikel 7* erkänna förverkandebeslutet, dvs. godta detta utan ytterligare formaliteter, och skall sedan skyndsamt vidta nödvändiga åtgärder för att beslutet skall kunna verkställas. Myndigheterna i den verkställande staten har exklusiv behörighet att besluta om förfarandet och alla andra åtgärder i samband med verkställigheten, inklusive skälen för att avbryta verkställigheten. Om den verkställande staten inte erkänner principen om juridiska personers straffrättsliga ansvar skall verkställighet mot en juridisk person ändå ske enligt den verkställande statens verkställighetsregler (*artikel 12*).

Om den verkställande staten får in flera förverkandebeslut avseende ett penningbelopp mot samma person och denne inte har tillräckliga resurser i den verkställande staten för att samtliga förverkandebeslut skall kunna verkställas, eller om flera förverkandebeslut avser samma specifika egendom, skall den verkställande staten enligt *artikel 11* besluta vilket av förverkandebesluten som skall verkställas. Därvid skall hänsyn tas till samtliga omständigheter i ärendena, bl.a. om egendomen redan har frysts på en utfärdande stats begäran, brottens svårighetsgrad, brottsplatserna samt datumen för förverkandebesluten och tidpunkten för översändandet av dessa till den verkställande staten.

Av *artikel 5* framgår att verkställighet i vissa fall får sökas i flera medlemsstater samtidigt. Ett förverkandebeslut som avser viss specifik egendom får översändas till flera medlemsstater för verkställighet, om det finns tillräckliga skäl att anta att egendomen eller olika delar av egendomen är belägna i flera stater eller om verkställigheten på annat sätt kräver åtgärder i flera stater. Avser förverkandebeslutet ett penningbelopp får verkställighet ske i flera medlemsstater om behov för detta finns, t.ex. om pengarna inte har frysts dessförinnan eller om det värde som kan förverkas i den utfärdande staten och ytterligare en verkställande stat inte skulle räcka för att driva in hela det förverkade beloppet. Följden av att översända ett förverkandebeslut till en annan

medlemsstat innebär alltså inte att den utfärdande staten avhänder sig den fortsatta verkställigheten av beslutet, utan verkställigheten kan pågå i den utfärdande staten samtidigt som den pågår i en eller flera verkställande stater (*artikel 14.1*). Det sammanlagda värdet från verkställigheterna får dock inte överstiga det belopp som angetts i förverkandebeslutet (*artikel 14.2*). Om förverkandebeslutet rör en viss specifik egendom får de berörda staterna, om det föreskrivs i dessa staters lagstiftning, komma överens om att verkställigheten får ske genom ett penningbelopp som motsvarar värdet av egendomen. Likaså gäller att ett förverkandebeslut som avser ett penningbelopp skall, om betalning inte erhålls, verkställas mot all egendom som finns att tillgå (*artikel 7.2 och 7.3*).

Kan den dömda personen bevisa att verkställigheten av förverkandebeslutet helt eller delvis har skett i någon stat, skall de berörda myndigheterna enligt *artikel 12.2* samråda med varandra. Varje del av förverkandebeslutet som har drivits in i en stat skall dras av från det belopp som återstår att driva in i den verkställande staten. Det nämnda förfarandet gäller också om myndigheten i den utfärdande staten får motta ett penningbelopp som den berörda personen betalar frivilligt efter det att förverkandebeslutet har översänts för verkställighet. *Artikel 7.4* anger en annan s.k. omräkningsregel. Om förverkandebeslutet avser ett penningbelopp, får den verkställande staten vid behov räkna om beloppet till den egna statens valuta, med den växelkurs som gällde vid tidpunkten för förverkandebeslutet.

Om verkställighet av förverkandebeslutet inte kan ske får den verkställande staten enligt *artikel 12.4* förvandla förverkandet till ett annat straff, inklusive en frihetsberövande påföljd, om den utfärdande staten har gett sitt godkännande till detta i intyget. *Artikel 13* anger att amnesti och nåd får beviljas av både den utfärdande och den verkställande staten. Omprövning av förverkandebeslutet får dock endast ske i den utfärdande staten.

Den utfärdande staten skall enligt *artikel 15* genast informera den verkställande staten om förverkandebeslutet inte längre är verkställbart eller om verkställigheten av annan anledning skall dras tillbaka från den verkställande staten. Den verkställande staten skall då genast avbryta verkställigheten av förverkandebeslutet. Den verkställande staten skall å sin sida enligt *artikel 17* bl.a. informera den utfärdande staten så snart förverkandebeslutet har verkställts, om den verkställande staten har utnyttjat någon av de vägransgrunder som anges i rambeslutet eller om förverkandebeslutet av andra skäl inte har kunnat verkställas och om den verkställande staten i så fall har tillämpat ett alternativt straff.

Det belopp som drivs in vid verkställigheten tillfaller enligt *artikel 16* den verkställande staten, om beloppet som härrör från verkställigheten understiger 10 000 euro eller motsvarande belopp. Driver den verkställande staten in mer än detta belopp, skall hälften skickas tillbaka till den utfärdande staten. Gäller verkställigheten annan egendom än ett penningbelopp, får den verkställande staten avgöra om egendomen skall säljas och intäkten fördelas enligt vad som nyss har angetts, eller om egendomen i sig skall överföras till den utfärdande staten. Gäller förverkandebeslutet ursprungligen ett penningbelopp får dock den förverkade egendomen överföras endast om den utfärdande staten samtycker till detta. Kan egendomen varken säljas eller överföras, får

den förfogas över på annat sätt i enlighet med den verkställande statens nationella lagstiftning (t.ex. förstöras). Omfattar beslutet om förverkande ett kulturföremål som ingår i den verkställande statens nationella kulturarv behöver staten emellertid inte sälja eller återlämna detta föremål till den utfärdande staten. I detta sammanhang skall definitionen av begreppet kulturföremål i *artikel 2 g* läsas. De berörda staterna kan komma överens om annan fördelning i det enskilda fallet än vad som nu har angetts. *Skäl 16* anger att rambeslutet inte påverkar det ändamål för vilket en medlemsstat använder summor som erhålls till följd av rambeslutets tillämpning. Medlemsstaterna får enligt *artikel 20* inte begära ersättning av varandra för kostnader som kan ha uppstått i samband med verkställigheten av ett förverkandebeslut. Har emellertid den verkställande staten haft stora eller exceptionella kostnader, kan denna lämna förslag till den utfärdande staten på hur dessa skall kunna fördelas. Den utfärdande staten skall i sådana fall beakta förslaget.

4.5 Uppskov, överklagande och regressrätt

I *artikel 10* finns bestämmelser om att den verkställande staten i vissa situationer får skjuta upp verkställigheten av ett förverkandebeslut. Det första fallet avser den situationen att det, när det gäller verkställighet i flera medlemsstater samtidigt av ett penningbelopp, finns risk för att det sammanlagda värdet av verkställigheten kommer att överstiga det belopp som anges i förverkandebeslutet. Vidare får verkställigheten skjutas upp bl.a. om någon har överklagat förverkandebeslutet i den verkställande staten, om verkställigheten skulle skada en pågående brottsutredning eller ett förfarande eller om egendomen redan omfattas av ett förverkandeförfarande i den verkställande staten. Den verkställande staten skall under den uppskjutande tiden vidta åtgärder för att se till att egendomen senare kan bli föremål för ett förverkandeförfarande.

I *artikel 9* anges att medlemsstaterna skall införa de bestämmelser som är nödvändiga för att säkerställa att alla parter (inklusive tredje part i god tro) har tillgång till rättsmedel i syfte att skydda dennes rättigheter. Talan mot verkställigheten skall väckas i den verkställande staten i enlighet med den statens nationella lagstiftning, och överklagandet får ha s.k. uppskjutande verkan på verkställigheten. Domstolen i den verkställande staten får inte pröva grunden för utfärdandet av förverkandebeslutet. Om talan väcks i den verkställande staten skall den behöriga myndigheten i den utfärdande staten underrättas om detta.

Den utfärdande staten skall enligt *artikel 18* ersätta de skadestånd som den verkställande staten har betalat ut till skadelidande till följd av verkställigheten av förverkandebeslutet. Detta skall dock inte gälla om skadan, eller någon del av den, beror på den verkställande statens agerande vid verkställigheten av förverkandebeslutet. Det anges att bestämmelsen inte påverkar medlemsstaternas nationella lagstiftning om fysiska och juridiska personers anspråk på ersättning för skadan.

Enligt *artikel 21* skall rambeslutet inte åsidosätta tillämpningen av bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser mellan medlemsstaterna i den mån sådana avtal och överenskommelser bidrar till att ytterligare förenkla och underlätta förfarandet vid verkställigheten av ett förverkandebeslut.

Artikel 22.4 anger att om en medlemsstat upplever upprepade svårigheter eller bristande verksamhet vid sina kontakter med en annan medlemsstat i anledning av rambeslutet får den medlemsstat som upplever svårigheterna underrätta rådet om att en utvärdering bör göras av rambeslutets genomförande i den andra medlemsstaten. Detta gäller under förutsättning att svårigheterna inte har kunnat lösas genom samråd mellan de berörda medlemsstaterna. *Artikel 22.5* anger att medlemsstaterna skall i början av varje kalenderår informera rådet och kommissionen om de har vägrat verkställa ett förverkandebeslut enligt någon av bestämmelserna i artikel 8.

Artikel 22.1 kommer att ange vid vilken tidpunkt medlemsstaterna skall ha vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra rambeslutet.

Artikel 23 anger att rambeslutet träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska unionens officiella tidning.

5 Gällande svensk lagstiftning

Rambeslutet gäller verkställighet av beslut om förverkande och därför är dels reglerna i 36 kap. brottsbalken, dels olika regler om förverkande i specialstraffrätten av intresse. Dessa regler presenteras kortfattat i avsnitt 5.1.1. En kortare redogörelse lämnas också om behovet av lagändringar i den svenska lagstiftningen om förverkande (se avsnitt 5.1.2).

I avsnitten 5.2 och 5.3 redovisas de nationella och internationella bestämmelser som finns i svensk lagstiftning om verkställighet av förverkandebeslut. Redogörelsen för den internationella verkställighetslagstiftningen omfattar såväl verkställighet av sådana utländska förverkandebeslut i Sverige som motsvarande svenska beslut utomlands.

Beträffande gällande svensk lagstiftning när det gäller de straffprocessuella tvångsmedlen kvarstad och beslag, vilka syftar till att säkerställa ett beslut om antingen sak- eller värdeförverkande, hänvisas till den redogörelse som lämnades i propositionen 2002/03:67, vilken föregick antagandet av rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Samma hänvisning gäller för internationell rättslig hjälp som Sverige kan lämna till respektive begära från andra stater avseende sådana säkerhetsåtgärder.

Förverkande kan ske antingen genom sakförverkande eller genom värdeförverkande. Det förstnämnda innebär att viss egendom förklaras förverkad, dvs. att ägaren eller rättighetsinnehavaren förlorar sin rätt till den aktuella egendomen, vilken i stället normalt tillfaller staten. Värdeförverkande innebär att förverkandeförklaringen avser värdet av viss egendom eller vissa förtjänster. Ett värdeförverkande har formen av en förpliktelse för den berörde – en fysisk eller juridisk person – att betala ett visst belopp till staten. I vissa fall är värdeförverkande subsidiärt i förhållande till sakförverkande, t.ex. då egendomen i fråga inte längre är åtkomlig för förverkande. I de fall domstolen kan välja mellan sak- och värdeförverkande, är värdeförverkande alternativt.

Bestämmelser om förverkande finns i brottsbalken men också i en rad specialstraffrättsliga författningar, t.ex. narkotikastrafflagen (1968:64), lagen (2000:1225) om straff för smuggling, fiskelagen (1993:787), ordningslagen (1993:1617), lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, skogsvårdslagen (1979:429), vapenlagen (1996:67) och lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett land inom Europeiska unionen.

Förverkande på grund av brott kan ske genom en förverkandeförklaring av domstol, i ett strafföreläggande eller genom föreläggande av ordningsbot (48 kap. 2 § tredje stycket rättegångsbalken). Rambeslutet gäller emellertid endast sådana beslut om förverkanden som har fattats av domstol (artikel 1).

Förverkandeförklaring av domstol på grund av brott meddelas i brottmålet, i vilket talan förs av åklagare eller målsägande om ansvar för brott och om förverkande. Förverkande på grund av brott får inte ske i anledning av en gärning som inte omfattas av ansvarstalan. För åklagare talan om ansvar, framställer denne yrkandet om förverkande. Ett sådant yrkande är dock ingen förutsättning för att förverkande skall kunna ske. Rätten kan ex officio pröva frågan, om inte annat är särskilt angivet. Meddelas dock ingen förverkandeförklaring, när rätten prövar åtalet, kan normalt ingen förverkandeförklaring meddelas senare på ny talan mot den tilltalade. Mot någon annan än den tilltalade kan en förverkandetalan dock föras utan hinder av den förda rättegången (se Ulf Berg m.fl., Brottsbalken, En kommentar, s. 36:8–36:9).

5.1.1 Lagstiftning om förverkande

Allmänna regler om förverkande finns i 36 kap. brottsbalken. Enligt 36 kap. 1 § brottsbalken skall utbyte av brott enligt balken förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller vad någon har tagit emot som ersättning för kostnader i samband med ett brott, om mottagandet utgör brott enligt balken. I stället för det mottagna får dess värde förverkas. Utbyte av brott avser således såväl den konkreta egendomen som mottagits (kan vara en sak eller en rättighet), som det till penningbelopp uppskattade värdet av det mottagna. Förverkandet kan alltså ske antingen som sak- eller som värdeförverkande. Såväl sak- som

värdeförverkande kan också ske partiellt. Endast nettoutbytet kan dock som huvudregel förverkas, dvs. utgifter för förvärvet skall i princip dras av.

I 36 kap. 2 § brottsbalken föreskrivs att egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt brottsbalken eller som frambragts genom sådant brott får förklaras förverkad, om det är påkallat för att förebygga brott eller om det annars föreligger särskilda skäl. Förverkande kan också komma i fråga beträffande egendom vars användande utgör brott eller egendom med vilken någon i annat fall har tagit brottslig befattning. Detta gör förverkande möjligt bl.a. i fall då det föreligger befattning med t.ex. falska mynt och sedlar, gift, sprängämnen, dyrkar, vapen och förfalskningsverktyg. På samma sätt som i fråga om utbyte av brott kan i stället för egendomen dess värde förklaras förverkat. Enligt paragrafen blir det dock i första hand fråga om sakförverkande.

För förverkande enligt 36 kap. 3 § brottsbalken fordras inte att något brott har blivit begånget. Bestämmelsen begränsas t.ex. i första punkten genom att föremålet skall vara något som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befarias komma till brottslig användning, dvs. ett sakförverkande. Exempel på när förverkande kan komma i fråga enligt denna bestämmelse är när polisen i samband med ett gripande på grund av brott påträffar ett föremål som inte har någon anknytning till det brott personen misstänks för. Förverkande enligt denna bestämmelse tar sålunda sikte på typiska brottsverktyg, men är alltså ingen rättsverkan av brott.

I 36 kap. 4 § brottsbalken finns regler om förverkande av ekonomiska fördelar som uppkommit för en näringsidkare – fysisk eller juridisk person – till följd av ett brott som är begånget i utövning av näringsverksamhet. Värdet av sådana fördelar kan enligt paragrafen förklaras förverkat även i andra fall än när förverkande kan ske enligt andra bestämmelser. Med ekonomisk fördel avses i 4 § en uppskattad skillnad i förmögenhetsställning mellan den situation som uppkommit genom brottet och den som skulle ha rått om brottet inte hade ägt rum. Regeln i 4 § är subsidiär i förhållande till andra förverkandebestämmelser på så sätt att den är tillämplig endast om och i den mån andra regler inte medför en fullständig indragning av alla fördelar som uppkommit genom brottet. Bestämmelsen i 4 § gäller utöver brottsbalksbrotten även för brott enligt de specialstraffrättsliga författningarna.

I 36 kap. 5 § brottsbalken finns regler om hos vem förverkande får ske. Förverkande får enligt denna bestämmelse ske hos

- gärningsmannen eller annan som medverkat vid brottet,
- den i vars ställe gärningsmannen eller annan medverkande var,
- den som genom brottet beretts vinning eller näringsidkare som avses i 4 §,
- den som efter brottet förvärvat egendomen genom bodelning, arv, testamente eller genom gåva eller som efter brottet förvärvat egendomen på annat sätt och därvid haft vetskap om eller skälig anledning att anta att egendomen har samband med brottet. I bestämmelsen anges också att särskild rätt till egendom som förklaras förverkad består, om inte även den särskilda rätten förklaras förverkad. Slutligen anges att om utmätning eller betalningssäkring har skett i viss egendom, skall den rätt som följer

därav i princip vika, om egendomen förklaras förverkad. Domstolen kan dock förordna att den rätt som följer av utmätningen eller betalningssäkringen skall bestå.

Enligt 36 kap. 15 § brottsbalken förfaller beslut om förverkande i den mån verkställighet inte har skett inom tio år från det att beslutet vann laga kraft. Någon förlängning av preskriptionstiden, t.ex. genom att delbetalning verkställs, förekommer inte. Beslut om förverkande förfaller inte genom dödsfall.

Av 36 kap. 17 § brottsbalken framgår att förverkad egendom tillfaller staten om inte annat är föreskrivet. I paragrafens andra stycke finns bestämmelser till skydd för bl.a. målsäganden i de fall utbyte av brott förklaras förverkat enligt 36 kap. 1 § brottsbalken och skadeståndsanspråk därefter framställs. Bestämmelserna innebär att staten i en sådan situation svarar för ersättningen till den skadelidande intill värdet av vad som har tillfallit staten på grund av beslutet om förverkande.

Ett beslut om förverkande kan bli föremål för nåd enligt 11 kap. 13 § regeringsformen. Genom nåd kan regeringen också bestämma att ett sakförverkande skall bytas ut mot en förpliktelse att utge ett penningbelopp.

5.1.2 Behovet av ändringar i lagstiftningen om förverkande

Förverkandeutredningen

I anslutning till redogörelsen av den svenska lagstiftningen om förverkande bör nämnas att en särskild utredare har haft i uppdrag att utreda frågor om att förverka vinning av brott (dir. 1997:48 och dir. 1999:48). I utredningsuppdraget ingick bl.a. att mot bakgrund av utvecklingen i fråga om ekonomisk och annan grov och organiserad brottslighet, särskilt narkotikabrottsligheten, undersöka om dagens regler om att förverka vinning av brott var tillräckliga för att kunna angripa denna brottslighet på ett effektivt sätt.

Utredningen, som antog namnet Förverkandeutredningen, avlämnade i december 1999 betänkandet Effektivare förverkandelagstiftning (SOU 1999:147). Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning över remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2000/330/L5).

Förverkandeutredningen föreslog bl.a. vissa kompletteringar i 36 kap. brottsbalken samt ett nytt förverkandeinstitut, vilket den kallar för "utvidgat förverkande". Den första förutsättningen för ett sådant utvidgat förverkande skulle vara att ett brott har begåtts och att någon kan göras ansvarig för detta. Detta brott kan kallas förverkandeutlösande eftersom det utlöser möjligheten till utvidgat förverkande. För utvidgat förverkande skulle krävas att det görs sannolikt att lagöverträdarens egendom härrör från "brottslig verksamhet", dvs. att den kan härröra från annan brottslighet än den som ansvarsyrkandet gäller. Det krävs inte att åklagaren förmår precisera från vilket konkret brott utbytet härrör. Tanken är att utvidgat förverkande skall kunna avse värdet av den del av lagöverträdarens tillgångar som motsvarar diskrepansen mellan hans eller hennes lagliga förvärv och det faktiska innehavet av egendom.

För en närmare redogörelse av förverkandeutredningens förslag i denna del, samt vilka synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen av betänkandet, hänvisas till sammanfattningen i prop. 2003/04:166 (s. 13–14). Förverkandeutredningens betänkande bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott

Enligt *artikel 2* i rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott (se avsnitt 3.1.3) skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att det blir möjligt att helt eller delvis förverka hjälpmedel och vinning, eller egendom vars värde motsvarar sådan vinning, som härrör från brottsliga handlingar som bestraffas med frihetsberövande på mer än ett år. Regeringen har i prop. 2003/04:166 bedömt att svensk lagstiftning till stor del uppfyller de krav som följer av *artikel 2* i rambeslutet. Möjligheterna att förverka utbyte av brott och hjälpmedel vid brott måste emellertid utvidgas till att avse alla brott med mer än ett års fängelse i straffskalan. Vid en genomgång av de specialstraffrättsliga författningarna har det kunnat konstateras att det finns ett drygt fyrtiotal författningar som innehåller straffbestämmelser med ett straffmaximum som överstiger ett års fängelse, vilka saknar bestämmelser om förverkande av utbyte av brottet eller har bestämmelser som bara tar sikte på visst utbyte. Det innebär att det krävs lagstiftning för att genomföra *artikel 2* när det gäller förverkande av vinning av brott.

Likaså finns det ett drygt fyrtiotal författningar som innehåller straffbestämmelser med ett straffmaximum som överstiger ett års fängelse men där det saknas möjlighet att förverka hjälpmedel vid brott eller som har bestämmelser som tar sikte på att endast vissa hjälpmedel skall kunna förverkas. När det gäller förverkande av hjälpmedel finns ytterligare en fråga som bör utredas. Med hjälpmedel avses egendom som använts eller "varit avsedd att användas" vid brott. Regeringen konstaterade redan vid ratificeringen av förverkandekonventionen (avsnitt 3.2) att definitionen av hjälpmedel, dvs. egendom som använts eller "varit avsedd att användas" vid brott gick längre än vad som var generellt möjligt att förverka enligt svensk lag, även om egendomen i många fall kunde förverkas enligt 36 kap. 2 eller 3 § brottsbalken (prop. 1995/96:49, s. 10). Nämnda definition återfinns också i nu aktuellt rambeslut (definitionen av begreppet hjälpmedel i *artikel 2 f*). Lagändringar torde därför krävas för att uppfylla rambeslutet vad gäller förverkande av hjälpmedel vid brott och en analys krävs hur definitionen "varit avsedd att användas" vid brott förhåller sig till de gällande bestämmelserna i 36 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken.

Det lagstiftningsarbete som omnämns i avsnitt 3.1.3 beträffande EU:s rambeslut om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott kommer även att ombesörja genomförandet av *artikel 2* i detta rambeslut.

I *artikel 3* i rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott finns bestämmelser om utvidgade möjligheter till förverkande, vilka påminner om förverkandeutredningens

förslag ovan. Vad som föreskrivs i artikel 3 innebär en ny konstruktion i förhållande till gällande ordning enligt svensk rätt. Nyordningen innebär att möjligheterna att förverka egendom skall utökas beträffande personer som gör sig skyldiga till vissa allvarliga brott (*utvidgat förverkande*). Förverkandemöjligheterna skall inte begränsas till sådan egendom som kan knytas till det brott som lagöverträdaren dömts för utan skall utsträckas till sådan egendom som kan knytas till personens "brottsliga verksamhet".

Varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra förverkande enligt artikel 3, åtminstone enligt ett av tre angivna alternativ. Det *första alternativet* avser det fallet att den nationella domstolen är fullständigt övertygad om att egendomen i fråga härrör från den dömdes brottsliga verksamhet. Det *andra alternativet* tar sikte på den situationen att den nationella domstolen är fullständigt övertygad om att egendomen i fråga härrör från liknande brottslighet. Det *tredje alternativet* avser det förhållandet att den nationella domstolen finner att värdet av den egendom som finns hos den dömda inte står i proportion till dennes lagligen förvärvade inkomst och att domstolen är fullständigt övertygad om att egendomen i fråga härrör från den dömdes brottsliga verksamhet.

För att uppfylla artikel 3 krävs enligt regeringens bedömning i prop. 2003/04:166 en ny reglering som föreskriver att förverkande av egendom under vissa förutsättningar skall kunna ske då egendomen inte kan härledas till ett specifikt brott. För en närmare redogörelse av regeringens överväganden i denna del, bl.a. vilka brott som skall vara förverkandeutlösande och hur det utvidgade förverkandet skall regleras, hänvisas till vad som anges i propositionen (s. 17 f.).

Emellertid bör särskilt nämnas att regeringen påpekar att de internationella aspekterna måste beaktas och anger därvid nu aktuellt rambeslut. Om den verkställande staten finner att beslutet om förverkande är fattat enligt bestämmelser om utvidgat förverkande enligt artikel 3 i rambeslutet om förverkande – och beslutet inte omfattas av det alternativ som den verkställande staten har valt att genomföra i sin nationella lagstiftning – skall ju den verkställande staten verkställa beslutet åtminstone i den omfattning som föreskrivs i liknande fall i den nationella lagstiftningen (artikel 8.3). Vid genomförandet av artikel 3 i rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott måste enligt regeringens uttalande i propositionen sålunda övervägas hur detta kan komma att påverka möjligheten att komma åt egendom utomlands och på vilket sätt detta skall påverka utformningen av den svenska lagstiftningen. Ett verkningsfullt förverkandebeslut förutsätter i många fall att verkställighet av förverkandebeslut kan ske utomlands, eftersom gärningsmannens tillgångar ofta inte är tillgängliga i det land som har fattat beslutet om förverkande. Det lagstiftningsarbete för att införa utökade möjligheter till förverkande i svensk rätt som pågår inom Regeringskansliet, kommer därmed att påverka tillämpningen av nu aktuellt rambeslut, dvs. skyldigheten att verkställa varandras utvidgade förverkandebeslut.

5.2.1 Verkställighet av värdeförverkande

De grundläggande bestämmelserna om verkställighet av sådan särskild rättsverkan av brott som innefattar betalningsskyldighet finns i bötesverkställighetslagen (1979:189). Tillämpningsföreskrifter finns i bötesverkställighetsförordningen (1979:197).

Enligt 1 § bötesverkställighetslagen kan förverkande som innefattar betalningsskyldighet verkställas antingen genom uppbörd eller genom indrivning. Detta skall dock inte ske om kvarstad på egendom till säkerställande av betalningsskyldigheten dessförinnan har beslutats (3 § bötesverkställighetsförordningen). Beslutet om värdeförverkande är då verkställt i och med att det vinner laga kraft. Om uppbörd skall äga rum, sker det så snart en dom har meddelats. Indrivning får däremot inte ske förrän domen har vunnit laga kraft. Den misstänkta personen får dock betala förskott på förverkande som innefattar betalningsskyldighet som kan komma att påföras honom eller henne.

Uppbördsförfarandet hanteras av Rikspolisstyrelsen som central uppbördsmyndighet (3 § bötesverkställighetsförordningen). Domstolarna medverkar endast genom att de upplyser om möjligheten till frivillig betalning och förser den som har ålagts ett värdeförverkande med ett inbetalningskort. Indrivning sker om betalning inte erläggs frivilligt och omfattar olika slags åtgärder som utförs av kronofogdemyndigheten.

Uppbörd sker enligt 4 § bötesverkställighetslagen genom att den dömda personen frivilligt erlägger betalningen. Grundtanken är att verkställigheten i största möjliga utsträckning skall ske utan indrivning och utan att kronofogdemyndigheten behöver kopplas in. I 6 § bötesverkställighetslagen anges att om uppbörd inte sker eller om uppbörd inte har lett till full betalning, skall förverkandet lämnas för indrivning. Det är Rikspolisstyrelsen som ansöker om indrivning av det belopp som inte har erlagts frivilligt. Bestämmelserna om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. (indrivningslagen).

Indrivningslagen omfattar alla slags fordringar som handläggs som allmänna mål i förfarandet hos kronofogdemyndigheten (1 § i lagen samt 1 kap. 6 § utsökningsbalken och 1 kap. 2 § utsökningsförordningen, SFS 1981:981). Vid indrivningen gäller utsökningsbalkens regler om bl.a. förfarandet vid verkställigheten, vilken egendom som kan tas i anspråk till täckande av skulden och möjligheterna för de berörda personerna att överklaga kronofogdemyndighetens beslut. Enligt 19 § förmånsrättslagen (1970:979) gäller att vid konkurs får fordringar på grund av förverkande utdelning efter andra fordringar.

Innan ett värdeförverkande lämnas för indrivning skall den dömda personen uppmanas att betala enligt 3 § indrivningsförordningen (1993:1229). Indrivningen skall begäras senast två månader efter att beloppet skulle ha betalats, men i vissa fall genast. Ansökan om indrivning görs enligt 5 § indrivningsförordningen hos Skatteverket eller, om saken är brådskande, hos en kronofogdemyndighet. Ansökningen tilldelas den kronofogdemyndighet som redan har ett allmänt mål mot personen i fråga eller kronofogdemyndigheten i den region där han eller

hon har sitt hemvist eller där utmätning annars får äga rum. I 5 § indrivningslagen anges att indrivningen inleds med att kronofogdemyndigheten uppmanar personen att betala, om det inte finns särskilda skäl att inte uppmana, t.ex. att det finns risk för att personen försvårar indrivningen genom att gömma undan egendom. Genom 6 § indrivningslagen åläggs kronofogdemyndigheten att utreda personens förhållanden ingående. Hur omfattande utredningen skall göras får dock avgöras från fall till fall. Kronofogdemyndigheten får enligt 7 § indrivningslagen bevilja uppskov med betalningen, bl.a. om det är nödvändigt med hänsyn till gäldenärens personliga förhållanden, t.ex. sjukdom eller arbetslöshet. Uppskovet får också förenas med villkoret att personen betalar beloppet i poster vid olika tidpunkter (avbetalning). Uppskov skall ses som ett undantag från huvudregeln att betalning skall ske genast och innebär att indrivningen avbryts under den tid uppskovet gäller.

Kronofogdemyndigheten får enligt 15 § indrivningslagen ansöka om att en gäldenär skall försättas i konkurs, samt om likvidation och företagsrekonstruktion. Kronofogdemyndigheten får vidare enligt 18 § indrivningslagen avbryta indrivningen tills vidare om ytterligare åtgärder framstår som utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och indrivning inte heller krävs från allmän synpunkt.

I 12 och 13 §§ bötesverkställighetslagen ges en möjlighet att lägga ned verkställigheten om särskilda skäl föranleder det. För sådant beslut, vilket fattas av kronofogdemyndigheten, krävs att indrivningen skulle vara till synnerligt men för den dömda personen eller någon som är beroende av honom eller henne för sin försörjning. Som exempel kan anges t.ex. långvarig sjukdom av allvarigare art eller fysiskt handikapp som försvårar personens inkomstmöjligheter och existens i övrigt. Vidare krävs att det inte är påkallat från allmän synpunkt att indrivningen fortgår, och eftergift bör inte göras för någorlunda betydande belopp. Beslutet om att lägga ned verkställigheten kan överklagas.

Förvandling av obetalda värdeförverkanden till ett fängelsestraff eller annan påföljd kan inte ske.

5.2.2 Verkställighet av sakförverkande

Det blir sällan aktuellt att anlita exekutiv myndighet för verkställighet av sakförverkande, eftersom den förverkade egendomen i regel har tagits i beslag. Beslutet om förverkande av egendomen är då verkställt i och med att beslutet vinner laga kraft. Beträffande förfarandet med sådan egendom finns bestämmelser i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. Den myndighet som har hand om egendomen får omedelbart försälja den, om det föreligger fara för att den annars blir förstörd eller om vården av den är förenad med alltför stora kostnader eller om särskilda skäl annars föreligger. Egendom som kan befaras komma till brottslig användning eller som annars är olämplig för försäljning skall oskadliggöras (4 och 5 §§). I lagen finns en särskild bestämmelse som tar sikte på egendom som på grund av sin beskaffenhet inte får säljas till annan än en viss bestämd köpare (6 §). Rikspolisstyrelsen har i lagen givits möjligheter att lämna närmare

föreskrifter om bl.a. polismyndigheternas förfarande med egendomen. Sådana föreskrifter finns (se RPSFS 2000:56, FAP 102-2) och anger bl.a. att egendom som tas i beslag, förverkas eller tas i förvar skall förtecknas och redovisas på särskilda protokollsblanketter och att pengar som förverkas skall sättas in på ett konto som är kopplat till statsverkets checkräkning.

Om beslagtagen egendom har lämnats kvar hos innehavaren med stöd av 27 kap. 10 rättegångsbalken, eller om förverkandebeslutet inte har föregåtts av ett beslut om beslag, vilket är ovanligt, skall verkställigheten av förverkandebeslutet ske enligt utsökningsbalken (UB). I en dom på sakförverkande brukar inte uttryckligen åläggas någon skyldighet för svaranden (dvs. den som förverkandebeslutet riktar sig emot), men domen i sig innefattar en förpliktelse att utge den förverkade egendomen.

Ansökan om verkställighet av sakförverkande görs av polis- eller åklagarmyndigheten och prövas enligt 16 kap. 10 § utsökningsbalken av kronofogdemyndigheten i den region där svaranden har sitt hemvist eller där egendomen finns, t.ex. om verkställigheten rör fartyg, luftfartyg eller markfordon. Verkställighetsfrågan får också prövas där verkställigheten med fördel i övrigt kan äga rum. Innan verkställigheten sker, skall svaranden enligt 16 kap. 11 § utsökningsbalken underrättas, vilket dock kan underlåtas om saken är brådskande. Underrättelse om att verkställighet är aktuellt kan medverka till att uppfyllelsen sker frivilligt. Svaranden bör också få möjlighet att på ett tidigt stadium åberopa de hinder mot verkställighet som kan föreligga. I brådskande fall får kronofogdemyndigheten ingripa omedelbart, t.ex. om det är fara att egendomen sticks undan eller förs bort av annat skäl. Kronofogdemyndigheten får då genast vidta behövlig åtgärd, t.ex. ta hand om egendomen, försegla den eller om den finns hos tredje man, meddela förbud för denne att utlämna egendomen.

Verkställighet av sakförverkande sker enligt 16 kap. 12 § utsökningsbalken genom att kronofogdemyndigheten förelägger svaranden att fullgöra vad som åligger honom eller genom att myndigheten själv vidtar behövlig åtgärd. På framställning av sökanden kan kronofogdemyndigheten, om det anses lämpligt, överlämna åt sökanden att efter myndighetens anvisning utföra behövlig åtgärd. Som huvudregel kan verkställighet endast ske mot den som exekutionstiteln utpekar. Beträffande genomförandet av verkställigheten tillämpas reglerna i 16 kap. 6 § utsökningsbalken, vilket innebär bl.a. att kronofogdemyndigheten vid behov ombesörjer transport av egendom som skall bortföras, hyr utrymme för förvaring av egendomen och vidtar andra liknande åtgärder som föranleds av verkställigheten. Om åtgärden kan ha betydelse för parterna, skall de underrättas innan den vidtas. De åtgärder som behövs skall i princip betalas av svaranden. När verkställigheten är fullbordad skall kronofogdemyndigheten lämna egendomen till den polis- eller åklagarmyndighet som har begärt verkställigheten.

Verkställighet av ett sakförverkande kan bli aktuell även i andra sammanhang. Lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m. reglerar frågan om förverkande av egendom till det allmänna när förverkandet riktar mot någon som inte är tilltalad för brott. En sådan fråga prövas av tingsrätten efter särskild talan, men avser

förverkandet redan beslagtagna egendom, får frågan prövas av åklagaren. Uppgår egendomens värde till mindre än en tiondel av basbeloppet eller om den saknar saluvärde, får även en polisman besluta om förverkande om det är uppenbart att förutsättningarna för förverkande är uppfyllda. Nu aktuellt rambeslut avser dock endast sådana förverkandebeslut som har utfärdats av domstol (artikel 1). Den nämnda lagens bestämmelser tillämpas då egendom som bör vara förverkad på grund av brott har tagits i beslag, men åtal har inte kunnat väckas, t.ex. därför att gärningsmannen är okänd eller inte har kunnat delges stämning. Andra exempel på när lagen är tillämplig är dels när egendom som kan förverkas på grund av brott har tagits i beslag, men någon lagföring inte kommer till stånd på grund av reglerna om åtalsunderlåtelse eller avskrivning, dels när polisen anträffar egendom som uppenbarligen använts vid brott eller annars kan bli föremål för förverkande, men egendomen inte kan härledas till en viss person eller personen i fråga inte kan anträffas.

Även andra speciallagar reglerar ett särskilt förfarande vid beslut om förverkande. T.ex. anges i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. att åklagaren kan besluta om förverkande av beslagtagna drycker och att dryckerna får, efter beslut av undersökningsledaren eller åklagaren, förstöras eller försäljas. Motsvarande regler finns t.ex. i narkotikastrafflagen (1968:64).

5.2.3 Skatteverkets och kronofogdemyndigheternas framtida organisation

Den 1 januari 2004 omorganiserades skatteförvaltningen. Skatteverket inrättades och samtidigt avvecklades de äldre skattemyndigheterna och Riksskatteverket (prop. 2002/03:99, bet. 2003/04:SkU2, rskr. 2003/04:17). Kronofogdemyndigheterna omfattades inte av organisationsförändringen.

Riksskatteverket var central förvaltningsmyndighet inom den exekutiva verksamheten. Skatteverket fungerar därför nu under en övergångstid som central förvaltningsmyndighet inom kronofogdemyndigheternas verksamhetsområde.

Kronofogdemyndigheternas framtida ställning har utretts av en särskild utredare som den 14 november 2003 överlämnade sitt betänkande En kronofogdemyndighet i tiden (SOU 2003:97). I betänkandet föreslås bl.a. att det bildas en rikstäckande kronofogdemyndighet som är fristående från Skatteverket, att borgenärsfunktionerna flyttas från kronofogdemyndigheterna till Skatteverket och andra myndigheter, att begreppen allmänt och enskilt mål utmönstras ur utskökningsbalken och att målen hanteras lika. Detta innebär t.ex. att ett allmänt mål framöver skall handläggas under ett år från dagen för ansökan och att det därefter skall återredovisas om inte en förnyelseansökan görs. Även andra förändringar föreslås.

Förslaget har remissbehandlats och kronofogdemyndigheternas framtida ställning bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

5.3 Internationell verkställighet av beslut om förverkande

Prop. 2004/05:55

I avsnitt 3 har lämnats en kortfattad redogörelse för de internationella överenskommelser som reglerar verkställighet av beslut om förverkande och som Sverige har anslutit sig till. Nedan beskrivs den internationella lagstiftningen som finns i svensk rätt, vilken genomför dessa internationella överenskommelser. Bestämmelserna är tillämpliga både på sak- och värdeförverkande. Det skall framhållas att erfarenheterna av internationell verkställighet av beslut om förverkande ännu så länge från svensk sida har varit tämligen begränsade.

5.3.1 Den internationella verkställighetslagen

Reglerna i 1 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen) ger regeringen befogenhet att på grundval av överenskommelse med främmande stat förordna att bl.a. förverkande som har utdömts i en främmande stat efter en rättegång i ett brottmål eller förverkande som i den staten ålagts eller beslutats av annan myndighet än domstol får verkställas i Sverige enligt lagen. Enligt andra stycket kan regeringen i samband med förordnande enligt första stycket och om det är nödvändigt eller föranleds av överenskommelsen med den främmande staten förordna att verkställighet av svenska brottmålsdomar om förverkande skall kunna anförtros åt myndighet i den främmande staten. Bestämmelsen tillkom i samband med Sveriges tillträde till den europeiska brottmålsdomskonventionen (se avsnitt 3.2) men kan utnyttjas också när Sverige ingår bilaterala eller multilaterala avtal på området. Därmed har lagen gjorts tillämplig på beslut om förverkande enligt narkotikabrottskonventionen, förverkandekonventionen och Palermokonventionen samt avtalen med Storbritannien och Irland och Australien och Kanada (se avsnitt 3). Vilka bestämmelser i lagen som är tillämpliga på dessa överenskommelser framgår av 2 § i lagen och 21 a–f §§ i förordningen (1977:178) med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.

Verkställighet i Sverige av ett utländskt beslut om förverkande

Framställning om verkställighet i Sverige av ett beslut om förverkande görs hos Justitiedepartementet. Om regeringen inte avslår framställningen till följd av vissa angivna avslagsgrunder skall framställningen överlämnas till Riksåklagaren för vidare handläggning. Denne ansöker hos Stockholms tingsrätt om prövning av framställningen. Handläggningen sker enligt rättegångsbalkens regler om rättegången i brottmål, vilket bl.a. innebär att både de allmänna reglerna om rättegången och reglerna om överklagande och instansordningen blir tillämpliga. Vid förhandlingen skall den dömda personen som huvudregel höras personligen, om han eller hon begär det. Avser framställningen förverkande som angår någon annan än den dömde, t.ex. den som erhållit förverkad egendom som gåva av den dömde, skall

särskild talan föras mot denne, om denne inte har hörts i den utländska rättegången. För sådan talan gäller i tillämpliga delar reglerna i rättegångsbalken om åtal för brott på vilket inte kan följa svårare straff än böter. Rättens avgörande av saken sker genom dom. Fråga om den dömda personen är skyldig till brottet får aldrig prövas på nytt i Sverige utan domstolen är bunden av bedömningen i skuldfrågan. Har genom den utländska domen visst belopp i pengar eller värdet av viss egendom förklarats förverkat, bestämmer rätten, med tillämpning av den växelkurs som gäller vid tiden för beslutet, ett motsvarande förverkandebelopp i svenska kronor. Om förverkandebeloppet uppenbarligen överstiger det belopp som skulle ha förverkats enligt svensk lag om rättegången hade ägt rum i Sverige, får rätten sätta ned beloppet i motsvarande mån. Har visst föremål förklarats förverkat, får rätten förklara föremålet förverkat endast om det kunnat förklaras förverkat enligt svensk lag i en rättegång i Sverige. Angår förverkandet någon annan än den dömda, får rätten besluta om förverkande endast om förverkande hade kunnat ske mot denne enligt svensk lag i en rättegång i Sverige.

I stället för att ansöka hos tingsrätten kan Riksåklagaren själv pröva framställningen om verkställighet av ett beslut om förverkande och utfärda ett strafföreläggande för det brott som påföljden avser.

I 5 § internationella verkställighetslagen behandlas absoluta hinder mot verkställighet och i 6 § samma lag fakultativa sådana hinder. Bland de absoluta hindren märks bl.a. kravet på dubbel straffbarhet, att verkställigheten skulle vara oförenlig med grundläggande principer för svensk rättsordning ("ordre public"), strida mot Sveriges internationella förpliktelser eller vara oförenlig med principen om *ne bis in idem* ("inte två gånger för samma sak"). I uppräknningen av fall där framställningen om verkställighet kan – men inte nödvändigtvis måste – avslås märks bl.a. att domen har föranletts eller har påverkats av den dömda personens ras, religion, nationalitet eller politiska åsikt, att förundersökning har inletts i Sverige rörande samma gärning eller mål om ansvar för gärningen har anhängiggjorts, eller att strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har utfärdats beträffande samma gärning. Vidare anges att verkställighet får vägras om domen avser brott som har begåtts utanför den dömande statens område eller om det förverkande som har ålagts eller beslutats genom den utländska domen har preskriberats enligt svenska preskriptionsregler. Samtliga verkställighetshinder gäller i fråga om förverkande, men vissa av dem är till sin karaktär sådana att de praktiskt sett inte får betydelse för förverkande. I ett flertal fall ankommer det på regeringen att pröva om absoluta verkställighetshinder föreligger, medan prövningen i övrigt är delad mellan regeringen och domstolen.

Har framställning om verkställighet av dom gjorts, kan egendom som genom domen förklarats förverkad tas i beslag, om beslag kunnat ske enligt svensk lag vid en rättegång i Sverige. Beslut om beslag meddelas av Riksåklagaren eller rätten. Bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken skall därvid tillämpas. I lagen anges också att bestämmelser om beslag och kvarstad finns i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Den internationella verkställighetslagen anger vissa särskilda bestämmelser om utevarodom (19–22 §§), bl.a. att den dömda personen

kan ansöka om omprövning av domen (s.k. opposition) hos Riksåklagaren. Begär den dömda personen att hans talan skall prövas av behörig domstol i den främmande staten, skall Riksåklagaren överlämna handlingarna i ärendet till Justitiedepartementet, som med översändande av handlingarna underrättar behörig myndighet i den främmande staten. Begär den dömda personen prövning vid svensk domstol eller begär han eller hon omprövning av domen utan att ange var hans talan skall prövas, skall Riksåklagaren ansöka hos tingsrätt om förhandling för prövning av talan.

Av bestämmelsen i 24 § framgår att de svenska reglerna om verkställighet av förverkandebeslut blir fullt ut tillämpliga vid verkställighet av ett utländskt förverkandebeslut. Vidare anges att verkställigheten skall upphöra om domslandet underrättar Sverige om att vissa beslut eller åtgärder har vidtagits beträffande förverkandebeslutet. Bland annat gäller det när den dömda personen har beviljats nåd eller amnesti i den dömande staten, eller den dömande staten har upptagit beslutet till ny prövning eller om den dömande staten har meddelat annat beslut som medför att beslutet om förverkande inte längre får verkställas.

Av 36 § internationella verkställighetslagen framgår att egendom eller dess värde som förverkats enligt lagen tillfaller svenska staten. Regeringen får dock på begäran av den stat som har gjort framställningen om verkställighet av förverkandebeslutet förordna att egendomen eller dess värde helt eller delvis skall överlämnas till den staten.

Verkställighet utomlands av ett svenskt beslut om förverkande

I 26 § internationella verkställighetslagen finns allmänna bestämmelser om verkställighet av svenska beslut om förverkande utomlands. Frågan prövas av Skatteverket enligt 12 § förordningen (1977:178) med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, men Skatteverket kan låta regeringen pröva ärendet. Om det kan antas att det finns hinder mot verkställighet i den andra staten får någon framställning inte göras.

Kronofogdemyndigheten ansöker om verkställighet av förverkandet till Skatteverket och framställningen kan göras oavsett om förverkandet har bestämts genom en dom i ett brottmål eller genom ett godkänt strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot. Fråga om verkställighet av svenska beslut om förverkande utomlands har i praxis ansetts böra avgöras enbart utifrån effektivitetssynpunkter. Endast om verkliga försök att verkställa förverkandet i Sverige har misslyckats eller det finns grundad anledning att anta att ett sådant försök inte skulle vara framgångsrikt och om det samtidigt kan antas att verkställighet kan ske i en främmande stat där den dömda personen uppehåller sig eller har tillgångar, bör framställning om verkställighet till den staten göras. Ett villkor är självfallet att förutsättningar för sådan verkställighet föreligger enligt en ingången överenskommelse med den staten (se Ulf Berg m.fl., Brottsbalken, En kommentar, kap. 25–38, Följdförfattningar, avsnitt IvL:31). Om Skatteverket finner att förutsättningarna för verkställighet enligt internationella verkställighetslagen är uppfyllda och bifaller kronofogdemyndighetens ansökan, skall denna tillsammans med Skatteverkets beslut, förverkandebeslutet och övriga handlingar i ärendet

enligt 28 § internationella verkställighetslagen överlämnas till Justitiedepartementet för vidarebefordran till behörig myndighet i den främmande staten. Sedan framställningen vidarebefordrats får verkställighet av förverkandet inte påbörjas i Sverige. Förverkandet får dock verkställas här om framställningen återkallas innan den främmande staten meddelat att de slutligt prövar framställningen, eller om den främmande staten meddelar att framställningen avslagits, att den avstår från att verkställa förverkandet eller att verkställigheten inte kan ske i den staten.

Också beträffande verkställighet utomlands finns i 30–32 §§ internationella verkställighetslagen särskilda bestämmelser vid utevarodom. Har den dömda personen begärt att talan skall prövas vid svensk domstol, skall Riksåklagaren ansöka hos tingsrätt om förhandling för prövning av talan. Avvisas talan och vinner beslutet laga kraft, skall domstolen sända en underrättelse om beslutet till Justitiedepartementet, som vidarebefordrar underrättelsen till behörig myndighet i den främmande staten. Avvisas inte talan, skall domstolen undanröja domen eller föreläggandet och ta upp frågan om förverkande igen. Handläggningen skall därefter ske enligt rättegångsbalkens regler om rättegången i brottmål.

Bland slutbestämmelserna framgår av 35 § internationella verkställighetslagen att behörig tingsrätt enligt lagen är Stockholms tingsrätt. Svenska förverkandebeslut som verkställs utomlands tillfaller den utländska staten, såvida staterna inte kommer överens om en annan fördelning.

5.3.2 Den nordiska verkställighetslagen

Genom enhetlig nordisk lagstiftning är det möjligt att inom Norden verkställa domar och beslut i brottmål i ett annat nordiskt land än domlandet. En dom som har meddelats i ett annat nordiskt land där förverkande av egendom har dömts ut kan därför enligt 1 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (den nordiska verkställighetslagen) på begäran av vederbörande myndighet i Danmark, Finland, Island eller Norge verkställas här i landet. Detsamma gäller beslut till tryggande av anspråk på förverkande av egendom som har meddelats genom kvarstad eller beslag på egendom som tillhör den för brottet i fråga misstänkte personen. Motsvarande gäller enligt 3 § samma lag i fråga om verkställighet av beslut om förverkande och övriga beslut som har meddelats i Sverige. I 4 a § erinras om att bestämmelser om användning av beslag och kvarstad på begäran av myndighet i Danmark, Finland, Island och Norge finns i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Begäran om verkställighet i annat nordiskt land av ett förverkandebeslut skall enligt 4 a § i förordningen (1963:194) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. göras av Skatteverket. Skatteverket är även mottagare av framställningar om verkställighet av förverkandebeslut här i Sverige. Bifaller Skatteverket ansökan, överlämnas målet för

verkställighet till kronofogdemyndigheten där personen eller egendomen i fråga finns. Framställningen får enligt 24 § andra stycket nordiska verkställighetslagen inte bifallas, om inte domen är verkställbar i den stat där den har meddelats, dvs. i praktiken att domen skall ha vunnit laga kraft. En framställning skall normalt bifallas, om inte särskilda hinder finns, och någon omprövning av skuldfrågan eller av straffmätningen skall inte ske. Av 2 § samma lag framgår att verkställigheten sker enligt svensk lag som om det vore fråga om en svensk dom. I första hand avses bötesverkställighetslagen (1979:189, se avsnitt 5.2.1). Frågor som rör preskription prövas enligt 31 § nordiska verkställighetslagen alltid i enlighet med domslandets lag, och i framställningen om verkställighet skall det anges en tidpunkt, då verkställighet senast måste ske (2 § 4 i förordningen). Förverkandebeloppet i utländskt mynt skall omräknas till svenskt mynt efter köpkursen dagen före den dag då framställningen om verkställighet bifölls (6 § i förordningen). Någon förvandling av förverkandebelopp, som har utdömts i ett annat nordiskt land, kan inte ske i Sverige. Både domslandet och verkställighetslandet har rätt att bevilja nåd på ett överfört förverkandebeslut. Nådebeslutet här gäller enligt 31 § andra stycket i lagen emellertid endast själva verkställigheten i Sverige. Beslutet hindrar därför inte fortsatt verkställighet i domslandet eller i ett annat nordiskt land, där den dömda personen bosätter sig eller har inkomst. Motsvarande gäller om nåd som har givits i annat nordiskt land på ett svenskt förverkandebeslut (se Ulf Berg m.fl., Brottsbalken, En kommentar, kap. 25–38, Följdförfattningar, avsnitt NvL:34).

Redovisning av influtna medel skall ske direkt från kronofogdemyndigheten till den sökande nordiska myndigheten. Verkställighetskostnader och kostnader i övrigt som inte blir täckta genom verkställighetsåtgärderna skall enligt 35 § nordiska verkställighetslagen stanna på svenska staten. Enligt praxis mellan de nordiska länderna återförs det indrivna förverkandebeloppet normalt till den sökande myndigheten vilket innebär att svenska förverkandebeslut som verkställs inom Norden normalt tillfaller svenska staten.

6 Antagande av rambeslutet och svenska förklaringar till rambeslutet

6.1 Antagande av rambeslutet

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner utkastet till Europeiska unionens rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Huvudparten av remissinstanserna tillstyrker att Sverige röstar för ett antagande av rambeslutet eller förklarar att de inte har något att invända mot detta.

Sveriges Advokatsamfund anser dock att beredningsunderlaget för ett ställningstagande till om rambeslutet bör antas är otillräckligt. Förslag till lagtext som gör att det går att förutse konsekvenserna av ett antagande av

rambeslutet saknas och någon färdig analys av lagstiftningsbehovet och ställningstaganden i väsentliga hänseenden har inte redovisats. I promemorian lämnas även viktiga frågor, som bl.a. vilken eller vilka myndigheter som skall vara beslutande, öppna. Samfundet hänvisar till att rambeslutet grundas på principiella tankegångar om ömsesidigt erkännande av medlemsstaternas rättsordningar och rättsliga beslut, men att medlemsstaternas rättsordningar skiljer sig åt, dels avseende regelverkens innehåll, t.ex. förutsättningar för straffprocessuella ingripanden, dels avseende rättsväsendets uppbyggnad, funktion och effektivitet. Genom rambeslutet förbinder sig Sverige att godta beslut om förverkande fattade i samtliga medlemsstater utan möjlighet att göra någon materiell prövning. Detta talar enligt samfundet emot ett antagande av rambeslutet.

Umeå tingsrätt, som lämnar promemorians förslag utan erinran, har bl.a. på grund av osäkerheten om lagstiftningsbehovet ställt sig tveksam till ett godkännande av rambeslutet. Även *Juridiska Fakultetsnämnden vid Uppsala Universitet* har pekat på att nuvarande förfaringssätt vid antagande och genomförande av rambeslut inte är idealiskt från remissynpunkt bl.a. eftersom det saknas konkreta lagförslag i det första skedet när rambeslutet skall godkännas.

Flera andra remissinstanser, bl.a. *Riksåklagaren* och *Tullverket* har dock betonat vikten av att rambeslutet antas så fort som möjligt för att förbättra det gränsöverskridande samarbetet.

Skälen för regeringens förslag

Fortsatt utveckling av det straffrättsliga samarbetet inom Europeiska unionen

Organiserad internationell brottslighet och annan allvarlig kriminalitet har länge ansetts ge upphov till stora vinster. En viktig del i brottsbekämpningen är därför att beröva gärningsmännen vinsterna av deras verksamhet. Syftet med förverkandekonventionen var att utveckla samarbetet i fråga om förverkande av utbyte av brott inom Europarådet. Den tidigare antagna brottmålsdomskonventionen innehöll visserligen också bestämmelser om verkställighet av beslut om förverkande. Konventionen gällde dock endast verkställighet av slutliga avgöranden och omfattade inte säkerhetsåtgärder. Endast ett fåtal medlemsstater inom Europarådet hade också anslutit sig till brottmålsdomskonventionen och dess praktiska betydelse fram till i dag har varit mycket begränsad. Förverkandekonventionen var avsedd att ge möjlighet till rättsligt samarbete under alla stadier i förfarandet, dvs. från förundersökningsstadiet fram till dess att det finns ett slutligt beslut om förverkande. Tyvärr har även förverkandekonventionen kommit att tillämpas endast sparsamt i praktiken, bl.a. beroende på de komplicerade förfarandereglerna (se avsnitt 3.2).

I takt med den ökade rörligheten av personer och egendom mellan medlemsstaterna ökar också brottsligheten mellan dessa länder. En effektiv brottsbekämpning förutsätter därför i allt högre grad ett modernt och väl fungerade samarbete inom EU. Ett sådant samarbete har redan

påbörjats, bl.a. genom rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott, vilket kommer att leda till större överensstämmelse mellan förverkandereglerna i medlemsstaterna och genom rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom och bevismaterial, vilket avsevärt kommer att underlätta möjligheterna att snabbt få egendomen fryst i avvaktan på ett beslut om förverkande. Det sistnämnda rambeslutet skapar tillsammans med aktuellt rambeslut mycket goda förutsättningar att komma åt vinningen av brottsligheten och att samarbeta kring förverkandefrågorna "från ax till limpa". Samtliga dessa rambeslut skall ses som en helhet och eftersom de inte är knutna till särskilda brottstyper ger de förutsättningar för ett mycket gott samarbete kring förverkande, både när det gäller allvarliga former av kriminalitet och när det gäller den s.k. vardagsbrottsligheten.

Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande, dvs. att den stat som skall verkställa beslutet om förverkande skall erkänna, och i sak godta, den bedömning som en domstol i en annan medlemsstat har gjort när förverkandet beslutades. Grundtanken är att olikheter i medlemsstaternas system när det gäller bedömningen i förverkandefrågan skall accepteras. Principen om ömsesidigt erkännande innebär å ena sidan att den verkställande staten som utgångspunkt inte skall ifrågasätta på vilka grunder en dom eller ett beslut om förverkande har fattats i den utfärdande staten. Den verkställande staten skall inte pröva den utfärdande statens förverkandebeslut mot sina egna regler. Den utfärdande staten skall å andra sidan inte ifrågasätta på vilket sätt och under vilka förutsättningar detta förverkandebeslut sedermera verkställs i den verkställande staten. Sådana åtgärder vidtas helt enligt den verkställande statens regler. Genom att rambeslutet bygger på denna princip skapas goda förutsättningar för att rambeslutet förbättrar och effektiviserar det rättsliga samarbetet när det gäller verkställighet av varandras förverkandebeslut. Regeringen anser inte att mervärdet av rambeslutet minskar till följd av att den verkställande staten i en begränsad utsträckning skall kunna pröva den utfärdande statens förverkandebeslut mot sina egna regler när det är fråga om brott utanför den s.k. listan (se avsnitt 4.2). Tanken med ömsesidigt erkännande är annars att komma ifrån denna typ av "överprövning" som präglar mycket av det nuvarande rättsliga samarbetet. Problemet skall dock inte överdrivas. Trots att medlemsstaternas rättsordningar skiljer sig åt i flera avseenden, bl.a. när det gäller möjligheten att förverka egendom, kommer antalet ärenden där verkställigheten vägras att vara ytterst få eftersom en tillnärmning av förverkandereglerna håller på att ske i medlemsstaterna till följd av rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott. Det är mot denna bakgrund *Sveriges advokatsamfund*s angivna skäl emot ett antagande skall ses. Advokatsamfundets synsätt ligger inte i linje med den utveckling av det straffrättsliga samarbetet som sker inom ramen för principen om ömsesidigt erkännande; en utveckling som regeringen ser som en nödvändighet för att bättre bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten. Regeringen vill dessutom påpeka att medlemsstaterna kan kräva av varandra att ett förverkandebeslut fattas med iakttagande av de åtaganden som följer av såväl detta rambeslut som andra

överenskommelser som beaktar den enskildes rättigheter, däribland den Europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt tilläggsprotokollen till denna konvention. Av artikel 1.2 i rambeslutet framgår att medlemsstaterna skall iaktta detta. Vidare finns det ett flertal möjligheter enligt rambeslutet att vägra verkställighet. Regeringen delar därför inte samfundets mening att avsaknaden av en allomfattande möjlighet till materiell prövning i den verkställande staten skulle äventyra den enskildes rättigheter. Regeringen vill också hänvisa till att det inom unionen pågår ett arbete med att förstärka de misstänkta och tilltalades ställning i brottmålsprocessen, bl.a. genom att fastställa gemensamma miniminormer inom EU. Kommissionen har som ett steg i detta arbete lagt fram ett förslag till rambeslut om vissa rättssäkerhetsgarantier i brottmål inom EU (KOM (2004) 328 slutlig). Förslaget innehåller bestämmelser bl.a. om rätt till juridisk rådgivning, rätt till kostnadsfri tolkning och översättning, rätt att kommunicera med familjemedlemmar m.fl. och rätt att få skriftlig information om vilka rättigheter som gäller. Förslaget förhandlas för närvarande inom rådsstrukturen och kommer naturligtvis att få betydelse för en förverkandetalan som riktas mot den misstänkte.

Vägransgrunder och kravet på dubbel straffbarhet

Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande, men innehåller trots det ett antal vägransgrunder, dvs. den verkställande staten kan i ett antal situationer vägra att verkställa beslutet om förverkande (se avsnitt 4.3). Dessa vägransgrunder skall inte ses som ett ifrågasättande av det rättsliga förfarandet i den utfärdande staten, eller att medlemsstaterna brister i förtroende för varandras rättssystem. I det rättsliga samarbetet mellan EU:s medlemsstater aktualiseras i dag ytterst sällan sådana typer av vägransgrunder. De vägransgrunder som reglerats rör därför huvudsakligen omständigheter som den utfärdande myndigheten normalt inte har haft kännedom om eller kunnat bedöma och som, om de hade varit kända, sannolikt hade medfört att en begäran om verkställighet inte hade skickats. Ett exempel är att det redan har meddelats en dom avseende samma gärning i den verkställande staten och att verkställandet av beslutet om förverkande därmed står i strid med principen om *ne bis in idem*.

Flera av de vägransgrunder som anges i rambeslutet finns i den internationella verkställighetslagen, t.ex. möjligheterna att vägra verkställa på grund av preskription eller med hänsyn till på vilken stats territorium brottet är begånget. De aktuella vägransgrunderna utgör en bra avvägning mellan en medlemsstats skyldighet att erkänna och verkställa andra staters beslut om förverkande och den verkställande statens intresse av att inte behöva verkställa ett beslut om förverkande om det skulle leda till orimliga resultat.

I jämförelse med t.ex. rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial innehåller aktuellt rambeslut fler vägransgrunder. En avgörande skillnad är att detta rambeslut avser verkställighet av slutliga beslut medan det andra rambeslutet avser verkställighet av en temporär säkerhetsåtgärd där något definitivt

ställningstagande om egendomen slutligt skall avhändas den som egendomen tillhör inte görs.

Den begränsning i möjligheten att åberopa kravet på dubbel straffbarhet som finns i rambeslutet motsvaras av den reglering som finns i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna respektive rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Det är den utfärdande staten som avgör om ett brott ingår i listan och förfarings sättet att låta den utfärdande myndigheten hänföra en gärning till ett visst brott i listan är således ingen nyhet. I intyget, som skall skickas tillsammans med beslutet om förverkande till den verkställande staten, skall den utfärdande myndigheten beskriva de relevanta grunderna för förverkandebeslutet samt sammanfatta fakta och ange brottets beskaffenhet, brottsrubricering och tillämplig lagbestämmelse.

Utgångspunkten i rambeslutet har varit att den begränsning av kravet på dubbel straffbarhet som rådet har fastslagit skall gälla i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna respektive rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial också skall gälla i det aktuella rambeslutet. Om något krav på dubbel straffbarhet inte kan ställas vid de andra rambeslutena skall samma begränsning gälla om det avser verkställighet av ett beslut om förverkande. Frysningen skall ju bl.a. ses som ett förstadie till förverkande av egendomen och då har det ansetts rimligt att ha samma reglering av kravet på dubbel straffbarhet i båda stadierna av förfarandet.

Brotten och brottstyperna i listan motsvaras i allt väsentligt av existerande straffbestämmelser i såväl Sverige som de andra medlemsstaterna. Det som kan skilja medlemsstaterna åt är den närmare utformningen och avgränsningen av straffansvaret för respektive brott eller brottstyp i listan. En bredare eller snävare kriminalisering kan ha olika förklaringar. En orsak kan vara att medlemsstaterna har olika behov av hur långt kriminaliseringen skall sträcka sig. En annan förklaring kan vara av mer lagteknisk karaktär. Den lista över brott och brottstyper som finns i artikel 6.1 kommer i många situationer att rendera i ett fängelsestraff och ett beslut om förverkande.

Den begränsning av kravet på dubbel straffbarhet som rambeslutet innehåller skiljer sig mot det generella krav på dubbel straffbarhet som finns i internationella verkställighetslagen. Denna lagstiftning grundar sig på förverkandekonventionen, vilken är drygt 15 år gammal och tillämpas i ytterst få fall. Den begränsade möjlighet att ställa ett krav på dubbel straffbarhet som rambeslutet anger är därför ett positivt sätt att utveckla samarbetet mellan EU:s medlemsstater. Det finns egentligen ingen anledning att medlemsstaterna skall kunna ifrågasätta varför en stat har valt att kriminalisera en gärning som de själva har valt att inte kriminalisera eller har valt att beivra på ett annat sätt. För Sveriges del innebär det också att de beslut om förverkande som vi vill verkställa utomlands inte kommer att kunna ifrågasättas av nämnda anledning. Begränsningen av kravet på dubbel straffbarhet gäller dock inte ovillkorligen. För de brott och brottstyper som inte finns med på listan får den verkställande staten vägra att verkställa ett förverkandebeslut om den gärning som ligger till grund för beslutet om förverkande inte utgör

ett brott som ger möjlighet till förverkande enligt den verkställande statens lagstiftning. Detta ger den verkställande staten tillfälle att vägra verkställighet – i de få fall det kan bli fråga om – för de brott som ter sig alltför främmande från den statens sida.

Vidare skall betonas att rambeslutet enligt artikel 1.2 inte påverkar medlemsstaternas skyldigheter att iakttä de grundläggande rättigheterna och grundläggande rättsprinciperna i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen (som i sin tur hänvisar till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna).

Avslutningsvis skall påpekas att enligt skälen till rambeslutet hindrar rambeslutet inte heller en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier (skäl 14) eller rätten att vägra verkställa ett beslut om förverkande om det finns skäl att tro att beslutet syftar till att straffa en person på grund av personens kön, ras, religion, etniskt ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning, eller om personens ställning kan skadas till följd av något av dessa skäl (skäl 13). I detta sammanhang har *Riksdagens ombudsmän* påpekat betydelsen av att använda sig av dessa skäl för att vägra verkställighet för en rättssäker tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande och menar att dessa skäl borde ha motsvarats av en egen artikel och inte enbart anges i ingressen till rambeslutet, eftersom skälen inte i sig utgör rättsregler.

Regeringen delar synpunkten att de skäl som anges i ingressen till rambeslutet är av betydelse för en rättssäker tillämpning av rambeslutet. Den konstruktion av rambeslutet som här återspeglas har använts i flera rambeslut om ömsesidigt erkännande, bl.a. rambeslutet om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, som har genomförts i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Vid genomförandet av den lagstiftningen ansågs motsvarande skäl som nu är aktuella motivera en möjlighet att vägra överlämnande på de grunder som anges i skälen. Regeringen ser ingen anledning att göra en annan bedömning nu. Dessutom skall det påpekas att i rambeslutet anges att en medlemsstat är skyldig att verkställa en annan medlemsstats beslut om förverkande. Enligt regeringens mening skall denna skyldighet tolkas i ljuset av vad som anges i nu aktuella skäl.

Något förslag till lagstiftning varken kan eller bör lämnas nu

Regeringen anser att rambeslutet bör kunna godkännas utan att någon lagtext är föreslagen. Skälen härför är följande.

Riksdagen har vid flera tillfällen godkänt att rambeslut antas utan att regeringen dessförinnan har lämnat förslag på lagstiftning. Beträffande argumentationen i denna fråga hänvisas särskilt till vad som anfördes i propositionen inför riksdagsbehandlingen av Sveriges antagande av rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (prop. 2002/03:67 s. 19–20). Regeringens syn i denna fråga har inte ändrats och de i den nämnda propositionen framlagda skälen har därför aktualitet även inför riksdagens behandling av nu aktuell proposition.

Av 1 § internationella verkställighetslagen framgår att regeringen i förordning kan föreskriva att – på grundval av en överenskommelse med en annan stat – förverkande som utdömts i den andra staten får verkställas i Sverige enligt lagen och under vilka förutsättningar det skall ske samt att svenska beslut om förverkande skall kunna verkställas utomlands. Internationella verkställighetslagen skulle därmed kunna tillämpas på verkställighet av utdömda förverkandebeslut enligt rambeslutet. Den internationella verkställighetslagen är emellertid över 30 år gammal och har aldrig varit föremål för en närmare översyn. Lagstiftningen bygger på ett traditionellt sätt att samarbeta, dvs. den stat som behöver hjälp ansöker om att ett förverkandebeslut skall få verkställas i Sverige. När en ansökan gjorts följer, såsom bl.a. *Riksåklagaren* har påpekat, ett komplicerat samt tids- och resurskrävande förfarande där ett flertal instanser är inblandade. Först därefter kan förverkandebeslutet överlämnas till de exekutiva myndigheterna för verkställighet (se avsnitt 3.2). Lagrådet har vid ett flertal tillfällen påpekat att den internationella verkställighetslagen är invecklad och svårtillgänglig (se t.ex. prop. 1983/84:197 s. 21 i samband med Sveriges tillträde till Europarådets konvention från 1983 om överförande av dömda personer). Den nordiska verkställighetslagen är begränsad till verkställighet inom Norden.

Rambeslutet innebär ett nytt sätt att samarbeta som skiljer sig från det sätt som följer av reglerna i internationella verkställighetslagen. Medlemsstaterna skall på ett enklare och effektivare sätt se till att utdömda förverkandebeslut verkställs. Någon omfattande prövning skall inte ske. När förverkandebeslutet har översänts till Sverige skall verkställighet av beslutet påbörjas direkt efter en viss kontroll av t.ex. vägransgrunderna. För att kunna genomföra rambeslutet krävs ny lagstiftning, vilket utvecklas närmare i avsnitten 7 och 8. Det kommer att behövas bestämmelser om lagstiftningens tillämpningsområde och under vilka förutsättningar som ett förverkandebeslut skall kunna verkställas samt vilket förfarande som skall tillämpas när Sverige är såväl utfärdande som verkställande stat. Bedömningen görs att det inte är en framkomlig väg att göra ändringar i nuvarande lagstiftning, dvs. i den internationella verkställighetslagen. Det skulle göra den än mer svårtillgänglig än vad den redan är. Det som krävs är en helt ny lag som tar om hand om genomförandet av rambeslutet. En sådan ny lag kommer av förklarliga skäl att bli relativt omfattande. Lagstiftningen skall innefatta bestämmelser som tar sikte på olika situationer från det att en begäran görs tills dess att resultatet av verkställigheten redovisas. Begäran om verkställighet av ett förverkandebeslut kommer också i många fall att ha föregåtts av en ansökan om frysning av samma egendom, varför lagstiftningen måste kopplas ihop med den lagstiftning som nu håller på att tas fram inom Regeringskansliet på det området (se avsnitt 3.1.3). Därtill återstår att se hur lagstiftningen till följd av rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff och rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott (särskilt om reglerna för utvidgat förverkande) kommer att se ut (se avsnitt 5.1.2). Det är därför inte möjligt att föreslå någon lagstiftning innan rambeslutet antas, vilket övriga medlemsstater förväntar sig kunna ske under våren 2005.

I arbetet med en ny lagstiftning kommer ingående analyser och överväganden att behöva göras, huvudsakligen av teknisk karaktär, och det torde ta cirka två år innan ett fullgott beredningsunderlag finns tillgängligt. Om en ny lagstiftning skulle utarbetas innan rambeslutet antas skulle genomförandet av rambeslutet för samtliga medlemsstater försenas med dessa två år, dvs. den tid det skulle ta innan Sverige har lagstiftningen på plats. Alla de övriga medlemsstaterna skulle därefter använda sig av den tid – troligen två år – som varje medlemsstat har till sitt förfogande för att genomföra rambeslutet *efter* det att rambeslutet har antagits, vilket innebär att ytterligare cirka fyra år kommer att passera innan rambeslutet kan tillämpas i praktiken. Skulle lagstiftning behöva tas fram nu skulle Sverige inte kunna utnyttja den sedermera bestämda genomförandetiden såsom de andra medlemsstaterna. Därtill kommer att Sverige inte skulle kunna delta i och dra nytta av nödvändigt samarbete med de andra medlemsstaterna kring genomförandet av rambeslutet. En sådan utveckling är, som bl.a. *Riksåklagaren* har påpekat, inte acceptabel. Regeringen, liksom ett flertal remissinstanser, anser mot bakgrund av att det i dag inte finns ett väl fungerande system för verkställighet av förverkandebeslut inom EU att det är viktigt att medverka till att rambeslutet antas snarast.

Ett argument för att avvakta med lagstiftningen är sålunda det lagstiftningsarbete som för närvarande pågår dels beträffande rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial, dels beträffande rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott. Även förverkandeutredningens lagförslag, vilka har remitterats, och det lagstiftningsarbete som kommer att inledas kring rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff har betydelse och bör inkluderas i analysarbetet. Samtliga dessa rambeslut har i flertalet delar motsvarande regleringar som i nu aktuellt rambeslut samt bestämmelser som påverkar detta rambeslut. Rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott beräknas kunna antas inom kort av EU:s ministerråd och rambeslutet om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på bötesstraff under våren 2005. Såsom flera remissinstanser anfört bör en ny lagstiftning om verkställighet av förverkandebeslut samordnas med den lagstiftning som kommer att behövas för att genomföra samtliga dessa rambeslut, men framför allt beakta den lagstiftning som införs för att genomföra rambeslutet om frysning av egendom och bevismaterial och de ändringar som måste ske i de svenska förverkandereglerna för att leva upp till rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott. Såsom *Riksåklagaren* har angett, är det angeläget att även dessa rambeslut snarast leder till lagstiftning.

Ett ytterligare skäl att vänta med lagstiftningen är att kronofogdemyndigheternas framtida organisation och uppgifter (se avsnitt 5.2.3) bör vara bestämda när det övervägs vilken eller vilka myndigheter i Sverige som skall vara behöriga enligt den nya lagstiftningen.

Sammanfattningsvis kommer ett genomförande av rambeslutet att kräva ny lagstiftning. Den bör inte inarbetas i nuvarande lagstiftning, utan en ny lag bör utarbetas. Vidare bör en sådan ny lagstiftning

presenteras först efter det att samtliga frågor har analyserats och sedvanligt beredningsunderlag finns att tillgå. Med hänsyn till en strävan att undvika att genomförandet av rambeslutet försenas flera år samt fördelarna med att arbeta fram en gemensam lagstiftning för verkställighet inom EU av både bötesstraff och beslut om förverkande, föreslås inte nu någon ny lagstiftning. Sådana förslag kommer i stället att läggas fram vid ett senare tillfälle.

Sverige bör anta rambeslutet

Ett antagande av rambeslutet har ett mycket brett stöd bland remissinstanserna. Endast *Sveriges Advokatsamfund* avstyrker att Sverige röstar för ett antagande av rambeslutet. Övriga remissinstanser framför i positiva ordalag fördelarna med att anta rambeslutet. Bland annat anser *Riksåklagaren* att det är angeläget att fortlöpande förbättra det straffrättsliga samarbetet inom EU i kampen mot den tilltagande grova gränsöverskridande brottsligheten. Befintliga konventioner på området liksom den svenska lagstiftningen har brister och tillämpas endast sparsamt. Det är därför angeläget att rambeslutet antas. *Ekobrottsmyndigheten* menar att det föreslagna rambeslutet står i överensstämmelse med strävandena att skapa en effektiv brottsbekämpning genom ett väl fungerande samarbete inom EU. *Rikspolisstyrelsen, Tullverket och Kustbevakningen* ser positivt på möjligheterna till verkställighet av beslut om förverkande i en annan medlemsstat inom EU än den där beslutet fattats och anser att detta innebär en viktig vidareutveckling av det EU-samarbete som påbörjats mot den organiserade brottsligheten.

Rambeslutet bygger – som tidigare har sagts – vidare på det straffrättsliga samarbetet inom Europarådet, men innehåller samtidigt en del nyheter som skall tillämpas inom EU. I stället för att enligt den internationella verkställighetslagen *pröva* en ansökan med begäran om verkställighet av ett förverkandebeslut i Sverige där flera myndigheter är inblandade i handläggningen och i framtagandet av ett nytt beslut, kommer ärendet att gälla *verkställighet* av ett redan fattat beslut om förverkande. Den verkställande staten kommer dock alltså att ha en möjlighet att vidta vissa kontrollåtgärder, bl.a. att pröva om det finns några vägransgrunder, innan verkställigheten sker.

Rambeslutet erbjuder många fördelar i förhållande till det system om internationell verkställighet som finns i dag. Utanför Norden finns inget praktiskt fungerande system för att få svenska förverkandebeslut verkställda utomlands. De internationella överenskommelser som finns på området tillämpas endast i ett fåtal fall varje år, vilket får till följd att ett stort antal förverkandebeslut troligen aldrig ens beslutas eller i vart fall inte verkställs utomlands. Rambeslutet ger således ökade möjligheter för såväl svenska som utländska myndigheter att få sina förverkandebeslut verkställda oavsett var inom EU:s gränser de dömda bor, har sin egendom eller inkomst eller placerar den förverkade egendomen. Rambeslutet innebär därmed en likabehandling av de dömda och sålunda ett slags rättviseförhållande mellan de som bor i domlandet i fråga och de som inte gör det eller har egendomen placerad utomlands. Genom rambeslutet kommer också myndigheterna åt både den mer

allvarliga och gränsöverskridande brottsligheten, men också vardagsbrottsligheten eftersom rambeslutet gäller för all typ av brottslighet. Vidare är det viktigt, enligt regeringens mening, att detta nya samarbete börjar tillämpas så snart som möjligt och rambeslutet därför antas utan några förseningar.

Rambeslutet bygger på ett förtroende mellan medlemsstaternas myndigheter och deras rättsystem när det gäller verkställighet av varandras domar och slutliga beslut. Regleringen innebär ett snabbt och effektivt förfarande vid prövningen om verkställighet skall ske och en flexibel hantering av själva verkställigheten. Rambeslutet ger å andra sidan tillräckliga möjligheter att vägra verkställighet för att undvika orimliga resultat, och ställer i övrigt upp krav på rättssäkerhet för den enskilde. Rambeslutet bör därför ses som positivt i utvecklingen av det rättsliga samarbetet inom EU och Sverige bör verka för att rambeslutet antas.

Eftersom rambeslutet enligt artikel 34.2 b i Fördraget om Europeiska unionen är bindande för medlemsstaterna, och då det alltså innehåller bestämmelser som medför ändringar i den svenska lagstiftningen, krävs enligt 10 kap. 2 § regeringsformen riksdagens godkännande innan Sverige röstar för ett antagande av rambeslutet i ministerrådet.

6.2 Svenska förklaringar till rambeslutet

Regeringens bedömning: Sverige bör inte nu avge någon förklaring till artikel 7.5 om att Sverige inte kommer att verkställa s.k. utvidgade förverkanden, som har fattats enligt den utfärdande statens nationella regler om detta. Sverige bör inte heller nu i samband med att rambeslutet antas avge någon förklaring till artikel 19 om vilket språk som skall godtas i det intyg som skall sändas till Sverige tillsammans med förverkandebeslutet när Sverige är verkställande stat.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna delar promemorians bedömning eller framför inte några synpunkter i dessa frågor.

Skälen för regeringens bedömning

Enligt rambeslutet kan medlemsstaterna avge förklaringar till artikel 7.5 och artikel 19.2. Någon tidpunkt för att avge en förklaring till artikel 7.5 har inte getts i rambeslutet och de medlemsstater som vill avge en förklaring till artikel 19.2 kan göra detta i samband med rambeslutets antagande eller därefter.

Artikel 7.5 – Vägran att verkställa beslut som avser s.k. utvidgade förverkanden enligt den nationella lagstiftningen i den utfärdande staten

Enligt rambeslutet får medlemsstaterna avge en förklaring till artikel 7.5 som innebär att den medlemsstaten inte kommer att erkänna och verkställa ett beslut om förverkande, om beslutet har utfärdats under

sådana omständigheter att det är fråga om utökade möjligheter till förverkande enligt den nationella lagstiftningen i den utfärdande staten – och utan att det är fråga om en sådan möjlighet enligt något av alternativen i artikel 3.2 i rambeslutet om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott. Artikel 7.5 avser således utvidgade förverkanden som går längre än de som anges i det sistnämnda stadgandet. Varje medlemsstat får dra tillbaka en sådan förklaring vid vilken tidpunkt som helst.

En allmän inställning som Sverige intar när det gäller det gränsöverskridande rättsliga samarbetet är att så långt som det är möjligt använda sig av det samarbete som de olika internationella överenskommelserna ger upphov till. Utgångspunkten borde även här vara att Sverige skall samarbeta med övriga medlemsstater inom EU så långt rambeslutet ger möjlighet till, förutsatt att resultatet blir förenligt med grundläggande principer om rättssäkerhet och legalitet. Det innebär att vi i stor utsträckning bör kunna verkställa de förverkandebeslut som rör s.k. utvidgat förverkande enligt den nationella lagstiftningen i den utfärdande staten. I artikel 8.2 g finns det en generell vägransgrund som ger den verkställande staten rätt att i varje enskilt fall vägra erkänna och verkställa de s.k. utvidgade förverkanden som artikel 7.5 syftar till. Vägransgrunden i artikel 8.2 g kan tillämpas i alla de fall en verkställighet av de förverkandebeslut det nu är frågan om skulle leda till ett orimligt resultat. I lag kan det således närmare föreskrivas hur den aktuella vägransgrunden skall tillämpas av de myndigheter som kommer att vara behöriga att ta ställning till om ett utländskt förverkandebeslut som rör ett utvidgat förverkande skall verkställas i Sverige. Regeringen anser att frågan om behovet av att göra en förklaring enligt artikel 7.5 med beaktande av vägransgrunden i artikel 8.2 g får övervägas ytterligare under det kommande lagstiftningsarbetet och inget hindrar att Sverige avger en förklaring till artikel 7.5 vid ett senare tillfälle om behov skulle uppstå.

Artikel 19 – Språk

Enligt artikel 19 skall intyget, som skall skickas tillsammans med beslutet om förverkande, översättas till ett av den verkställande statens officiella språk eller till ett annat språk som den verkställande staten har förklarat sig godta. Medlemsstaterna kan i samband med att rambeslutet antas eller vid en senare tidpunkt förklara vilka språk de godtar. Frågan om Sverige bör avge en förklaring enligt denna artikel låter sig bäst bedömas i samband med det kommande lagstiftningsarbetet. Någon förklaring enligt artikel 19 bör därför, enligt regeringens bedömning, inte avges i samband med antagandet av rambeslutet.

Regeringens bedömning: Ny lagstiftning behövs för att reglera förutsättningarna för och förfarandet vid verkställighet i Sverige av utländska beslut om förverkande, dvs. i de fall Sverige är verkställande stat. Vissa regler krävs också för förfarandet i de fall Sverige är utfärdande stat.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser ansluter sig till promemorians bedömning eller framför inga synpunkter.

Riksdagens ombudsmän anser att de rättsliga överväganden som fordras för att avgöra om det finns skäl att vägra verkställighet i – de fall Sverige är verkställande stat – knappast kan anförtros någon annan instans än allmän domstol.

Skälen för regeringens bedömning

I avsnitt 6.1 redogörs för att förslag till lagstiftning varken kan eller bör lämnas nu. I det avsnittet redovisas även de närmare skälen till varför den nya lagstiftningen inte bör inarbetas i nuvarande lagstiftning utan i stället regleras i en ny lag. Nedan görs en närmare bedömning för vilka regler den nya lagstiftningen bör innehålla.

Beslutande myndigheter och förfaranderegler

Av den nya regleringen bör det framgå vilka svenska myndigheter som skall vara behöriga enligt bestämmelserna och vilka förfaranderegler som skall tillämpas. Det gäller såväl när Sverige är utfärdande som verkställande stat.

Rambeslutet överlämnar till medlemsstaterna att avgöra vilka myndigheter som skall vara behöriga och utgångspunkten kommer att vara att ett utländskt förverkandebeslut skall verkställas på samma sätt som ett inhemskt beslut om förverkande. Det finns här ingen anledning att skapa några särlösningar om inte genomförandet av rambeslutet ger anledning till det. I nuvarande lagstiftning, t.ex. bötesverkställighetslagen, den internationella verkställighetslagen och utsökningsbalken finns bestämmelser om vilka myndigheter som är behöriga att fatta beslut om verkställighet av förverkandebeslut i Sverige och utomlands och om förfarandet vid sådan verkställighet. Utgångspunkten för den nya regleringen bör vara att de bestämmelser som gäller i dag om beslutande myndigheter och om förfarandet vid verkställighet av förverkande i Sverige eller utomlands skall kunna tjäna som vägledning för den nya lagstiftningen. Hänsyn måste också tas till vilka myndigheter som i framtiden kommer att hantera en ansökan om frysning av egendomen.

När ärendet avser ett svenskt förverkandebeslut som skall verkställas i ett annat land bör de nu gällande bestämmelserna kunna ge riktlinjer för vem som skall få begära verkställighet av ett svenskt förverkandebeslut utomlands, hur en sådan begäran skall överföras till den utländska

myndigheten och vilka förfaranderegler som skall gälla vid handläggningen i Sverige. Det är i dag Skatteverket som är behörigt att begära sådan verkställighet utomlands. Mot bakgrund av de uppgifter som enligt rambeslutet skall vila på en utfärdande myndighet och de ställningstaganden som behöver göras innan verkställighet utomlands skall begäras, bl.a. när det gäller möjligheten att låta verkställigheten ske i flera medlemsstater samtidigt, bör det övervägas om Skatteverket allttjämt skall ha denna behörighet eller om någon mer – eller annan – myndighet skall vara behörig att utomlands begära verkställighet enligt rambeslutet. Det kan röra sig om vilken myndighet som skall ansvara för att intyget enligt rambeslutet fylls i korrekt, ta ställning till när verkställighet skall begäras i fler än en medlemsstat samtidigt samt hur den borgenärsfunktion som åvilar Skatteverket och kronofogdemyndigheten i dag, t.ex. de åtgärder som kronofogdemyndigheten kan vidta enligt indrivningslagen, skall utövas. Hänsyn måste också tas till de organisatoriska förändringarna som nu skett inom skatteförvaltningen och som kan komma att ske för kronofogdemyndigheterna del framöver (se avsnitt 5.2.3). Därtill krävs regler som möjliggör att förverkandet kan föregås av en begäran om frysning, eller att detta sker samtidigt, och att det förverkade beloppet eller egendomen kan delas mellan Sverige och de andra berörda staterna.

I de fall Sverige agerar som verkställande stat behöver såväl behörighetsreglerna som reglerna om förfarandet också övervägas. I dessa fall kommer verkställigheten att ske i flera steg. Först skall det prövas om förverkandebeslutet kan verkställas, dvs. om det finns skäl att helt eller delvis vägra verkställighet eller inte. De flesta av vägransgrunderna skall enligt rambeslutets artikel 8.2 också prövas av en behörig *rättslig* myndighet. Vilken myndighet detta skall vara överläts dock till den verkställande statens lagstiftning, men tanken är att beslutsnivån skall ligga tämligen "högt" (dvs. domstol, åklagare eller motsvarande nationell verkställighetsmyndighet). Därefter skall den faktiska verkställigheten ske genom frivillig uppfyllelse eller tvångsindrivning. Under denna fas kan det bli aktuellt att ta ställning till olika frågor, t.ex. vilket av två eller flera förverkandebeslut som skall verkställas om Sverige mottar mer än ett sådant beslut samtidigt, om frysning av egendomen dessförinnan har skett och vilken påverkan på verkställighetsåtgärden det skall få om frysning har skett för en annan medlemsstats räkning, om de två omräkningsregler som finns i rambeslutet skall tillämpas eller om verkställigheten skall avbrytas, bl.a. till följd av risk för överförverkande. När verkställigheten har avslutats skall ärendet redovisas och det kan bli aktuellt att ta ställning till om det verkställda förverkandebeloppet eller egendomen helt eller delvis skall återföras till den utfärdande staten. Det får i det kommande lagstiftningsarbetet närmare övervägas vilken eller vilka myndigheter som skall vara behöriga att fatta olika beslut och vidta de åtgärder som följer av genomförandet av rambeslutet. Tanken med rambeslutet är att det nationella verkställighetsförfarandet skall gälla även för verkställighet av ett utländskt förverkandebeslut. För svenskt vidkommande skulle i sådana fall våra polis-, åklagar- och kronofogdemyndigheter samt Tullverket och Kustbevakningen vara de myndigheter som skulle kunna motta det utländska förverkandebeslutet

och göra de ovan nämnda bedömningarna för att därefter verkställa det utländska förverkandebeslutet enligt de svenska bestämmelserna. Det kan dock vara lämpligt att vissa frågor i stället avgörs av andra myndigheter. Valet av behörig myndighet när Sverige är verkställande stat påverkas också av om den utfärdande staten skall ses som sökande part under hela verkställigheten, eller om den svenska staten i något sammanhang får anses överta vissa borgenärsfunktioner från den utfärdande staten. Utgångspunkten bör dock vara att dessa myndigheter till största delen kommer att vara de som skall vidta aktuella åtgärder. Om behörigheten att vidta åtgärderna skall samlas till en myndighet eller spridas på flera myndigheter måste också bedömas i det kommande lagsiftningsarbetet.

Som utgångspunkt kommer det att behövas bestämmelser för exempelvis följande situationer.

I de fall Sverige är *utfärdande stat* behövs regler bl.a. om:

- vilken eller vilka myndigheter i Sverige som skall vara behöriga att besluta om verkställighet utomlands av ett svenskt förverkandebeslut och vilket innehåll det intyg som skall sändas över till den verkställande staten skall ha,

- till vilken myndighet utomlands som intyget och förverkandebeslutet skall översändas samt på vilket sätt detta skall ske,

- om verkställighet skall ske i flera medlemsstater samtidigt och hur risken för överförverkande skall hanteras,

- vilka förfaranderegler i övrigt som behövs för att begära verkställighet av förverkandebeslutet utomlands, samt

- vissa skyldigheter att underrätta, informera och samråda med de behöriga myndigheterna i den verkställande staten (eller de verkställande staterna).

Det bör övervägas särskilt om vissa av dessa regler i allt väsentligt kan ges i förordningsform.

När Sverige är *verkställande stat* behövs regler bl.a. om:

- vilken eller vilka myndigheter som skall vara behöriga att ta emot ett utländskt beslut om förverkande och det intyg som hör ihop med beslutet samt göra den prövning som dessa handlingar ger anledning till, dvs. först erkänna beslutet om förverkande och därvid pröva om förverkandebeloppet t.ex. skall minskas eller omräknas, eller om verkställigheten i stället skall skjutas upp, vägras eller avbrytas,

- vilket förfarande och vilka garantier som skall regleras för att undvika risk för överförverkande i fall Sverige delar i ett ärende där flera verkställande stater verkställer samma förverkandebeslut,

- vilka myndigheter som skall vara behöriga att verkställa förverkandebeslutet och i vilka fall återförande av det verkställda förverkandebeloppet eller egendomen till den utfärdande staten skall ske samt vilken myndighet som skall besluta härom,

- vilka förfaranderegler i övrigt som behövs för att effektivt kunna verkställa utländska förverkandebeslut i Sverige, inklusive om flera förverkandebeslut ankommer till Sverige samtidigt och om det i övrigt krävs några tillägg eller förändringar i de svenska reglerna om verkställighet av förverkandebeslut, samt

- vissa skyldigheter att underrätta, informera och samråda med de behöriga myndigheterna i den utfärdande staten.

Med undantag för den sista strecksatsen torde denna reglering behöva ske genom lag.

Samtliga ovanstående situationer måste, enligt regeringens mening, ses mot bakgrund av den lagstiftning om verkställighet av beslut om frysning av egendom som kommer att införas i svensk lagstiftning, något som även har påpekats av ett flertal remissinstanser.

Kravet på dubbel straffbarhet

Rambeslutet innebär en viss möjlighet för den verkställande staten att ställa ett krav på dubbel straffbarhet. Ett sådant krav får dock inte ställas om den utfärdande staten bedömer att beslutet om förverkande grundas på en gärning som motsvarar något av de brott som räknas upp i listan i artikel 6.1.

Medlemsstaterna åtar sig genom rambeslutet och dess uppräknings av brotten i listan att begränsa tillämpningen av kravet på dubbel straffbarhet. I de lagregler som behövs för att genomföra rambeslutet måste kravet på dubbel straffbarhet därför begränsas till vad rambeslutet anger. Det kan vidare inte uteslutas att lagstiftningsarbetet leder fram till att kravet på dubbel straffbarhet bör begränsas mer än vad rambeslutet kräver, t.ex. att något krav på dubbel straffbarhet inte skall ställas upp för ytterligare brott utöver de som redan anges i listan. Denna fråga får övervägas närmare i det kommande lagstiftningsarbetet och då särskilt beakta vad som kommer att gälla vid verkställighet av beslut om frysning av egendomen.

Vägransgrunder och andra begränsningar för verkställighet

I rambeslutet finns ett antal vägransgrunder som kan åberopas av den verkställande staten. Det finns också vissa bestämmelser som är att jämföras med vägransgrunder. En medlemsstat ges i rambeslutet t.ex. en rätt att tillämpa sina konstitutionella regler om förenings-, tryck- och yttrandefrihet i andra medier och skall heller inte behöva verkställa ett beslut om förverkande om det finns skäl att tro att beslutet har utfärdats för att straffa en person på grund av personens kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska åsikter eller sexuella läggning, eller om personens ställning kan bli lidande av något av dessa skäl. Även andra jämförbara vägransgrunder finns (se avsnitt 4.3). Utgångspunkten i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör vara att de vägransgrunder som rambeslutet medger skall kunna utnyttjas i ett enskilt fall av de myndigheter som skall pröva om ett beslut om förverkande skall verkställas eller inte. Hur detta skall ske bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Det bör också övervägas om dessa vägransgrunder skall vara obligatoriska eller fakultativa (jfr 5 och 6 §§ internationella verkställighetslagen, där en uppdelning i obligatoriska och fakultativa vägransgrunder görs).

Särskilda regler bör övervägas för att ta hand om den begränsade skyldigheten i rambeslutet att kunna hjälpa till att verkställa sådana utvidgade förverkandebeslut som härrör från något annat alternativ än det som Sverige sedermera kommer att införa till följd av artikel 3.2 i

Skäl för att skjuta upp verkställigheten

Rambeslutet ger en verkställande stat möjlighet att skjuta upp verkställigheten av ett beslut om förverkande vid vissa situationer. En sådan möjlighet är bl.a. om verkställigheten kan skada en pågående brottsutredning, om överklagande av verkställigheten sker, om förverkandebeslutet måste översättas, om egendomen redan omfattas av ett förverkandeförfarande i den verkställande staten eller om det finns risk för s.k. överförverkande.

Utgångspunkten bör vara att de möjligheter som rambeslutet ger i dessa avseenden skall kunna tillämpas av de behöriga myndigheterna. Hur utformningen av dessa regler skall se ut, särskilt de som skall förhindra överförverkande, måste övervägas noga i det kommande lagstiftningsarbetet.

Förvandling av förverkandebeslut

Om verkställighet av förverkandebeslutet inte kan ske, får den verkställande staten enligt rambeslutet förvandla förverkandebeslutet till en annan åtgärd, inklusive ett frihetsstraff eller något annat som begränsar personens frihet, om denna möjlighet finns i den verkställande statens lagstiftning och den utfärdande staten har gett sitt samtycke till detta. Svensk lagstiftning medger inte i dag förvandling till fängelse av utländska förverkandebeslut. Rambeslutet påkallar heller inte någon ändring i detta avseende.

När det gäller förvandling av svenska förverkandebeslut till en annan åtgärd, inklusive ett frihetsstraff, vid verkställighet i en annan medlemsstat, bör det i det kommande lagstiftningsarbetet analyseras huruvida Sverige skall ge den verkställande staten en sådan möjlighet.

Rättsmedel

I rambeslutet anges att medlemsstaterna skall ha regler som ger alla berörda parter tillgång till rättsmedel mot verkställigheten av ett förverkandebeslut. När Sverige agerar som verkställande stat kommer de beslut som troligen fattas av kronofogdemyndigheten i samband med det faktiska verkställandet att kunna överklagas enligt bestämmelserna i 18 kap. utökningsbalken. Detta utesluter inte att närmare överväganden även bör göras i andra avseenden för att säkerställa att Sverige lever upp till det åtagande som följer av rambeslutet. Eftersom rambeslutet lämnar till medlemsstaterna att avgöra hur formerna för tillgången till rättsmedel skall se ut finns det ingen anledning att före det kommande lagstiftningsarbetet ange mer exakt hur dessa bestämmelser skall utformas.

Artikel 18 i rambeslutet innebär att den verkställande staten av den utfärdande staten kan kräva ersättning för de belopp som betalats ut till en skadelidande till följd av verkställigheten av ett beslut om förverkande, såvida inte skadan uteslutande beror på fel av den verkställande statens myndigheter i samband med verkställigheten. I bestämmelsen erinras om att denna regel inte skall påverka tillämpningen av medlemsstaternas lagstiftning om enskildas anspråk på skadeersättning.

Bestämmelsen innehåller sålunda en regel om en medlemsstats rätt att utöva regress mot en annan medlemsstat. Liknande regler om regressrätt finns i andra internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till (se bl.a. artikel 43 i 1990 års Schengenkonvention och artikel 12 i rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial). Rambeslutet reglerar däremot inte den rätt som en enskild skadelidande kan ha att kräva ersättning för en skada som har uppstått till följd av ett beslut om förverkande eller till följd av verkställigheten av ett beslut om förverkande. Den frågan styrs, som hittills, av nationella bestämmelser, vilket också framgår av bestämmelsen. Regler i svensk rätt om det allmännas skadeståndsansvar, som är det som i praktiken torde aktualiseras, finns främst i den generellt tillämpliga 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207).

Rambeslutet i denna del torde inte påkalla någon lagstiftningsåtgärd. I det fortsatta arbetet måste dock formerna för förfarandet vid utövandet av regressrätten för utgiven ersättning mellan medlemsstaterna övervägas. Oberoende av hur detta förfarande närmare skall utformas torde det inte – lika lite som motsvarande förfarande i Schengensamarbetet – kräva några lagstiftningsåtgärder (jfr sid. 83 i prop. 1997/98:42 och prop. 1999/2000:64), eftersom det är en fråga om staternas inbördes skyldigheter.

I detta sammanhang bör bestämmelsen om kostnader i artikel 20 i rambeslutet granskas, dvs. möjligheten för medlemsstaterna att av varandra kunna kräva ut vissa kostnader som de haft för verkställigheten av förverkandebeslut.

Övrigt

Den nya lagen skall innehålla regler om fördelning av den förverkade egendomen mellan Sverige och andra berörda stater. Vidare bör det analyseras om den nya lagen bör innehålla bestämmelser om hur utländska förverkandebeslut skall behandlas i förmånsrättshänseende vid utmätning och konkurs. Även andra situationer kan komma att behöva lagregleras med anledning av rambeslutets åtaganden.

8 Närmare om förfarandet när Sverige är utfärdande eller verkställande stat

Prop. 2004/05:55

Förfarandet när Sverige är utfärdande stat

När Sverige som utfärdande stat behöver få ett domstolsbeslut om förverkande verkställt i en annan medlemsstat skall ett beslut om verkställighet utomlands fattas av den myndighet som utses som behörig. Rambeslutet förutsätter inte att det är rättsliga myndigheter, dvs. normalt en åklagare eller en domstol, som beslutar om verkställighet utomlands, utan varje medlemsstat får självt peka ut sina behöriga myndigheter.

Den behöriga myndigheten skall fylla i intyget med viss föreskriven information och i samband därmed också överväga t.ex. om det är fråga om ett s.k. listbrott som inte kräver dubbel straffbarhet i den verkställande staten eller om den verkställande staten skall kunna använda ett alternativt straff om verkställighet av förverkandebeslutet skulle misslyckas. Myndigheten skall också t.ex. ta ställning till om verkställighet bör ske i flera medlemsstater samtidigt och om en del av det indrivna förverkandebeloppet eller egendomen bör återföras till Sverige och slutligen skall myndigheten också underteckna intyget och intyga uppgifternas riktighet. Därefter skickas såväl beslutet om förverkande som det översatta intyget till den utpekade behöriga myndigheten i den verkställande staten, som sedan verkställer det svenska beslutet. Det kommer troligen i vissa fall bli fråga om verkställighet i flera stater samtidigt, dvs. att verkställigheten fortsätter i Sverige samtidigt som den pågår i en eller flera andra EU-stater. Hanteringen kring detta måste skötas av den utfärdande myndigheten. Under ärendets gång kan det inträffa att den verkställande myndigheten och de svenska myndigheterna behöver underrätta, informera och samråda med varandra, allt efter hur ärendet hanteras i Sverige och den verkställande staten eller de verkställande staterna och vilka behov som uppstår.

I samband med översändandet av förverkandebeslutet och det tillhörande intyget bör den utfärdande myndigheten överväga om Sverige bör begära frysning av egendomen enligt rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom och bevismaterial, om inte detta har gjorts i ett tidigare skede av förfarandet.

Rambeslutet hindrar, som sagt, inte att den svenska myndigheten fortsätter verkställigheten av förverkandebeslutet i Sverige efter att en begäran om verkställighet har skickats iväg till en eller flera andra medlemsstater. Risker med s.k. överförverkande måste därför ständigt övervägas och hanteras. När beslutet om förverkande har verkställts i en eller flera verkställande stater skall den behöriga myndigheten där informera den svenska myndigheten om resultatet av verkställigheten. Den svenska myndigheten skall också informeras om den verkställande staten i stället har beslutat att vägra verkställa förverkandebeslutet, om det helt eller delvis inte har kunnat verkställas eller om ett alternativt straff har tillämpats (med tillåtelse av Sverige).

När Sverige skall verkställa ett utländskt beslut om förverkande skall den myndighet som utses som behörig pröva om det utländska beslutet om förverkande kan verkställas i Sverige och skall i samband därmed kontrollera om t.ex. någon av vägransgrunderna skall tillämpas eller om kravet på dubbel straffbarhet är uppfyllt i den mån ett sådant krav ställs upp enligt den nya lagstiftningen. Vidare skall myndigheten kontrollera om frysning av egendomen redan har skett, eller om detta skall göras i samband med verkställigheten av förverkandebeslutet på begäran av den utfärdande staten. Dessutom skall myndigheten bedöma om verkställigheten skall skjutas upp enligt något av de skäl som anges härför, eller om verkställighet skall ske och om en eventuell omräkning av förverkandebeloppet skall göras. Under ärendets gång bör myndigheten kontinuerligt pröva om verkställigheten skall avbrytas t.ex. till följd av risk för överförverkande.

Beslutet om förverkande skall verkställas enligt de regler som gäller för motsvarande svenska beslut om förverkande, vilket innebär att reglerna i utsökningsbalken, indrivningslagen, bötesverkställighetslagen och andra särskilda förfarandelagar i princip bör kunna tillämpas fullt ut. Under verkställigheten kan de svenska myndigheterna behöva ta kontakt med den utfärdande statens myndigheter för t.ex. samråd och information i olika frågor om ärendets hantering.

När beslutet om förverkande har verkställts skall information ges till den utfärdande staten och eventuellt skall också en del av det verkställda förverkandebeloppet eller egendomen återföras till den utfärdande staten. Information skall också ges om verkställigheten inte har kunnat genomföras fullt ut eller om ett alternativt straff har tillämpats, om sådana möjligheter införs i svensk rätt.

9 Ekonomiska konsekvenser

Av flera skäl prioriteras ansvarsfrågan i en straffrättsprocess. I ett längre perspektiv torde dock frågan om förverkande få allt större betydelse, både nationellt och internationellt. Syftet med rambeslutet är att effektivisera och förbättra det rättsliga samarbetet inom EU. I dag finns inget väl fungerande system inom EU som gör det möjligt att få förverkandebeslut verkställda i medlemsstaterna, med undantag för Danmark och Finland med vilka Sverige har ett visst samarbete enligt den nordiska verkställighetslagen (enligt uppgift en handfull ärenden per år). Rambeslutet kommer att skapa ett system som innebär en förenklad och effektiv hantering av verkställigheten. När Sverige agerar som utfärdande stat innebär det att risken för att gärningsmännen kommer undan med sina vinster från den brottsliga verksamheten minskar, och att det verkställda förverkandebeslutet i flera fall kommer svenska staten till godo genom de fördelningsregler som finns i artikel 16 i rambeslutet. När Sverige agerar som verkställande stat kommer svenska staten också att få hela eller delar av det verkställda beloppet eller egendomen, vilket

även i de fallen blir ett tillskott i statskassan. Hur stora summor det kan röra sig om är i dag omöjligt att ange.

Genom rambeslutet kommer sannolikt fler ärenden att aktualiseras än i dag, både när Sverige är utfärdande och verkställande stat. Det går dock inte med säkerhet att avgöra hur många fler ärenden genomförandet av rambeslutet kommer att medföra. Varje år inkommer över två miljoner allmänna och enskilda mål till landets kronofogdemyndigheter och för närvarande har kronofogdemyndigheterna över sju miljoner allmänna och enskilda mål i balans. Varje år inkommer dock ytterst få ärenden om verkställighet av förverkandebeslut i Sverige och ett fåtal ärenden skickas till andra medlemsstater för verkställighet där. En viss ökning av antalet ärenden kan förväntas, men denna ökning bör ses i sitt sammanhang. Endast en tämligen marginell ökning av arbetsbelastningen, sett i dess helhet, och kostnaderna för de verkställande myndigheterna är trolig. Samtidigt borde rambeslutet kunna innebära en viss besparing t.ex. genom att svenska förverkandebeslut i större utsträckning framöver kan bli verkställda i andra medlemsstater och att sådan verkställighet kan ske snabbare och effektivare än i dag.

Genomförandet av rambeslutet bör därför inte medföra några ökade kostnader för de berörda myndigheterna. Om en ökning av kostnaderna sker, blir den marginell och skall därför finansieras genom omprioritering inom berörda myndigheters befintliga anslag.

De ekonomiska konsekvenserna av rambeslutet kommer att följas noga.

Utkast till rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA RAMBESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artiklarna 31.1 a och 34.2 b,

med beaktande av Konungariket Danmarks initiativ,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande, och

av följande skäl:

- (1) Europeiska rådet i Tammerfors den 15–16 oktober 1999 betonade att principen om ömsesidigt erkännande bör utgöra hörnstenen i det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området inom unionen.
- (2) I punkt 51 i slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors framfördes att penningtvätt är en central del i den organiserade brottsligheten, att den bör utrotas varhelst den förekommer och att Europeiska rådet är fast beslutet att se till att det vidtas konkreta åtgärder för spårande, spärrande, beslag och förverkande av vinning av brott. Europeiska rådet uppmanade i detta sammanhang, i punkt 55 i slutsatserna, till tillnärmning av straffrätten och de straffrättsliga förfarandena vid penningtvätt (t.ex. spårande, spärrande och förverkande av medel).
- (3) Samtliga medlemsstater har ratificerat Europarådets konvention av den 8 november 1990 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (nedan kallad "1990 års konvention"). Konventionen ålägger de parter som har undertecknat den att erkänna och verkställa beslut om förverkande från en annan part eller att inlämna en framställan till sina egna behöriga myndigheter för att erhålla ett beslut om förverkande samt att, om ett sådant beslut erhålls, verkställa detta. Parterna kan avvisa framställningar om förverkande, bl.a. när det brott som framställan gäller inte är något brott enligt den anmodade partens nationella lagstiftning eller om det brott som framställan gäller inte kan utgöra underlag för förverkande enligt den anmodade partens nationella lagstiftning.
- (4) Rådet antog den 30 november 2000 ett åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar i brottmål, i vilket högsta prioritet (åtgärderna 6 och 7) gavs till antagande av ett instrument om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på frysning av bevismaterial och egendom. Dessutom framgår det av punkt 3.3 i programmet att

syftet är att, i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande, förbättra verkställigheten i en medlemsstat av ett beslut om förverkande som avkunnats i en annan medlemsstat, bland annat när det gäller återställande till offret för en straffbar gärning, med beaktande av 1990 års konvention. För att uppnå detta syfte minskas genom detta rambeslut, inom dess tillämpningsområde, skälen till vägran av verkställighet och upphävs, bland medlemsstaterna, eventuella system för att omvandla beslutet om förverkande till ett inhemskt beslut.

- (5) I rådets rambeslut 2001/500/RIF fastställs bestämmelser om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott. Enligt det rambeslutet får medlemsstaterna inte heller göra eller vidhålla några reservationer i fråga om artikel 2 i 1990 års konvention, om brottet bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där högsta straffet är mer än ett år.
- (6) Slutligen antog rådet den 22 juli 2003 rambeslut 2003/577/RIF om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.
- (7) Huvudsyftet för den organiserade brottsligheten är ekonomisk vinning. Effektivt förebyggande och effektiv bekämpning av den organiserade brottsligheten bör därför inriktas på spårande, spärrande, beslag och förverkande av vinning av brott. Det räcker dock inte med att garantera ömsesidigt erkännande inom Europeiska unionen av preliminära rättsliga åtgärder såsom spärrande och beslag, eftersom effektiv bekämpning av ekonomisk brottslighet dessutom kräver ömsesidigt erkännande av beslut om förverkande av vinning av brott.
- (8) Syftet med detta rambeslut är att underlätta samarbetet mellan medlemsstaterna om ömsesidigt erkännande och verkställighet av beslut om förverkande av egendom, så att en medlemsstat på sitt territorium skall erkänna och verkställa beslut om förverkande som har utfärdats av en annan medlemsstats domstol som är behörig i brottmål. Detta rambeslut hänger samman med rådets rambeslut 2004/.../RIF om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott. Syftet med det rambeslutet är att säkerställa att alla medlemsstater har effektiva regler för förverkande av vinning av brott, bland annat när det gäller bevisbördan i fråga om ursprung för tillgångar vilka innehas av en person som är dömd för ett brott som har samband med organiserad brottslighet.
- (9) Samarbete mellan medlemsstaterna på grundval av principen om ömsesidigt erkännande och omedelbar verkställighet av rättsliga avgöranden förutsätter förtroende för att de beslut som skall erkännas och verkställas alltid kommer att fattas i enlighet med principerna om laglighet, subsidiaritet och proportionalitet. Det

förutsätter också att de rättigheter som beviljas parterna eller berörda tredje parter i god tro kommer att bibehållas. I detta sammanhang bör lämplig hänsyn tas till att förhindra att orättmätiga anspråk från juridiska eller fysiska personer tillgodoses.

- (10) En korrekt tillämpning av detta rambeslut förutsätter nära förbindelser mellan de berörda ansvariga nationella myndigheterna, i synnerhet när det gäller samtidig verkställighet av ett beslut om förverkande i fler än en medlemsstat.
- (11) Termerna "vinning" och "hjälpmedel" som används i detta rambeslut har en tillräckligt vid definition för att i förekommande fall innefatta föremål för brottet.
- (12) Om det råder tveksamhet om var den egendom som är föremål för beslut om förverkande är belägen, bör medlemsstaterna använda alla tillgängliga medel för att korrekt kunna fastställa var egendomen finns, också med användning av alla tillgängliga informationssystem.
- (13) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitel VI i denna. Inget i detta rambeslut får tolkas som ett förbud mot att vägra att förverka egendom om vilken ett beslut om förverkande har utfärdats, om det finns objektiva skäl att tro att beslutet har utfärdats för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning, eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl.
- (14) Detta rambeslut hindrar inte en medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier.
- (15) Detta rambeslut tar inte upp återställande av egendom till dess rättmätiga ägare.
- (16) Detta rambeslut påverkar inte det ändamål för vilket medlemsstaterna använder de summor som erhålls till följd av dess tillämpning.
- (17) Detta rambeslut påverkar inte medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten enligt artikel 33 i fördraget om Europeiska unionen.

Artikel 1

Syfte

1. Syftet med detta rambeslut är att fastställa de regler enligt vilka en medlemsstat skall erkänna och på sitt territorium verkställa ett beslut om förverkande som har utfärdats av en domstol som är behörig i brottmål i en annan medlemsstat.

2. Detta rambeslut innebär ingen ändring av skyldigheten att iaktta de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsprinciperna enligt artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen, och inga skyldigheter som åligger rättsliga myndigheter i detta avseende skall påverkas.

Artikel 2

Definitioner

I detta rambeslut används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

a) *utfärdande stat*: den medlemsstat där en domstol har utfärdat ett beslut om förverkande i samband med ett straffrättsligt förfarande.

b) *verkställande stat*: den medlemsstat till vilken ett beslut om förverkande har överförts för verkställighet.

c) *beslut om förverkande*: sådant slutligt straff eller sådan slutlig åtgärd som beslutas av domstol efter rättegång på grund av en eller flera brottsliga handlingar som innebär slutligt berövande av egendom.

d) *egendom*: varje form av egendom, materiell eller immateriell, lös eller fast, samt juridiska handlingar eller urkunder som styrker äganderätt eller annan rätt till sådan egendom, som enligt beslut av domstolen i den utfärdande staten

i) utgör vinning av ett brott eller motsvarande som helt eller delvis uppgår till värdet av denna vinning,

ii) utgör hjälpmedel för ett sådant brott,

iii) kan förklaras förverkade till följd av tillämpningen i den utfärdande staten av någon av de utökade möjligheterna till förverkande som anges i artikel 3.1 och 3.2 i rambeslut 2004/.../RIF, eller

iv) kan förklaras förverkade enligt någon annan bestämmelse om utökade möjligheter till förverkande enligt den utfärdande statens lagstiftning.

e) *vinning*: varje ekonomisk fördel av brott. Den kan bestå av alla former av egendom.

f) *hjälpmedel*: all slags egendom som på något sätt, helt eller delvis, använts eller varit avsedd att användas för att begå ett eller flera brott.

g) *kulturföremål som ingår i det nationella kulturarvet* skall definieras i enlighet med artikel 1.1 i direktiv 93/7/EEG av den 15 mars 1993 om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från en medlemsstats territorium.

h) om de straffrättsliga förfaranden som leder fram till ett beslut om förverkande omfattar ett förbrott, inbegripet penningtvätt, skall med "brott" enligt artikel 8.2 f avses ett förbrott.

Artikel 3

Fastställande av behöriga myndigheter

1. Varje medlemsstat skall underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som enligt nationell lag är behöriga enligt detta rambeslut, när medlemsstaten är

– utfärdande stat, eller

– verkställande stat.

2. Utan hinder av bestämmelserna i artikel 4.1 och 4.2 får varje medlemsstat, om organisationen av dess interna system gör det nödvändigt, utse en eller flera centrala myndigheter till att ansvara för administrativ översändning och mottagning av beslut om förverkande och bistå de behöriga myndigheterna.

3. Rådets generalsekretariat skall hålla de erhållna underrättelserna tillgängliga för alla medlemsstater och för kommissionen.

Artikel 4

Översändande av beslut om förverkande

1. Ett beslut om förverkande får, om beslutet om förverkande avser ett penningbelopp, översändas, tillsammans med det intyg som avses i punkt 2, till den behöriga myndigheten i en medlemsstat i vilken den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har tillräckliga skäl att anta att den fysiska eller juridiska person mot vilken ett beslut om förverkande har utfärdats har egendom eller inkomster.

Om beslutet om förverkande avser specifik egendom får beslutet om förverkande och intyget översändas till den behöriga myndigheten i en medlemsstat i vilken den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har tillräckliga skäl att anta att egendom som omfattas av beslutet om förverkande är belägen.

Om det saknas tillräckliga skäl för att den utfärdande staten skall kunna fastställa till vilken medlemsstat beslutet om förverkande skall

översändas, kan detta överföras till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där den fysiska eller juridiska person för vilken beslutet om förverkande har utfärdats normalt är bosatt respektive har sitt registrerade säte.

2. Beslutet om förverkande eller en bestyrkt avskrift av detta, skall tillsammans med intyget översändas av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten direkt till den behöriga myndigheten i den verkställande staten, på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning, så att den verkställande staten kan fastställa äktheten. Beslutet om förverkande i original, eller en bestyrkt avskrift av detta, och intyget i original skall översändas till den verkställande staten, om den kräver detta. Allt informationsutbyte skall också ske direkt mellan de berörda myndigheterna.

3. Intyget skall undertecknas och riktigheten i dess innehåll intygas av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten.

4. Om den myndighet som är behörig att verkställa beslutet om förverkande inte är känd av den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, skall denna vidta alla nödvändiga efterforskningar, inklusive via kontaktpunkterna i det europeiska rättsliga nätverket, för att erhålla informationen från den verkställande staten.

5. Om en myndighet i den verkställande staten mottar ett beslut om förverkande och inte är behörig att erkänna det och vidta de åtgärder som krävs för att det skall verkställas, skall den *ex officio* översända beslutet till den behöriga myndigheten och därefter underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten.

Artikel 5

Översändande av ett beslut om förverkande till en eller flera verkställande stater

1. Med förbehåll för punkterna 2 och 3 får ett beslut om förverkande endast översändas i enlighet med artikel 4 till en verkställande stat åt gången.

2. Ett beslut om förverkande som avser specifik egendom får översändas till flera än en verkställande stat åt gången om

– den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har tillräckliga skäl att anta att olika delar av den egendom som omfattas av beslutet om förverkande är belägna i olika verkställande stater, eller

– förverkandet av en specifik egendom som omfattas av beslutet om förverkande medför åtgärder i mer än en verkställande stat, eller

– den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har tillräckliga skäl att anta att en specifik egendom som omfattas av beslutet om förverkande är belägen i en av två eller fler angivna verkställande stater.

3. Ett beslut om förverkande som avser ett penningbelopp får översändas till flera än en verkställande stat åt gången om den behöriga myndigheten i den utfärdande staten bedömer att det finns ett specifikt behov att göra det, till exempel om

– egendomen i fråga inte har frysts i enlighet med rådets rambeslut 2004/.../RIF om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial, eller

– värdet på den egendom som får förverkas i den utfärdande staten och ytterligare en verkställande stat förmodligen inte räcker för att driva in hela det belopp som omfattas av beslutet om förverkande.

Artikel 6

Brott

1. Om de gärningar som föranleder beslutet om förverkande utgör ett eller flera av följande brott, enligt den utfärdande statens lagstiftning, och de i den utfärdande staten medför ett högsta frihetsstraff på minst 3 år, skall ett beslut om förverkande verkställas utan kontroll av dubbel straffbarhet:

- Deltagande i en kriminell organisation.
- Terrorism.
- Människohandel.
- Sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi.
- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängmedel.
- Korruption.
- Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som skadar Europeiska gemenskapernas finansiella intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.
- Tvätt av vinning av brott.
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
- IT-brottslighet.
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
- Hjälptillstånd till olovlig inresa och olovlig vistelse.
- Mord, grov misshandel.
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
- Rasism och främlingsfientlighet.
- Organiserad stöld och väpnat rån.
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- Svindleri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfalskning och piratkopiering.
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar.

- Förfalskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanter.
- Olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.
- Mordbrand.
- Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet.
- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.

2. Rådet kan när som helst med enhällighet, och efter att ha hört Europaparlamentet enligt villkoren i artikel 39.1 i EU fördraget, besluta att lägga till andra kategorier av brott i förteckningen i punkt 1. Rådet skall på grundval av den rapport som kommissionen lägger fram i enlighet med artikel 22 överväga om förteckningen skall utvidgas eller ändras.

3. I andra fall än de som anges i punkt 1 får den verkställande staten låta erkännande och verkställighet av ett beslut om förverkande bero på om de gärningar som föranleder beslutet om förverkande utgör ett brott som ger möjlighet till förverkande enligt den verkställande statens lagstiftning, oavsett brottets beskaffenhet eller brottsrubriceringen enligt den utfärdande statens lagstiftning.

Artikel 7

Erkännande och verkställighet

1. De behöriga myndigheterna i den verkställande staten skall utan ytterligare formaliteter erkänna ett beslut om förverkande som har översänts i enlighet med artiklarna 4 och 5 och skyndsamt vidta alla de åtgärder som krävs för att verkställa det, såvida inte de behöriga myndigheterna beslutar att åberopa något av de skäl för att vägra erkännande eller verkställighet som anges i artikel 8 eller något av de skäl till uppskov av verkställigheten som anges i artikel 10.

2. Om en framställan om förverkande rör en viss specifik egendom, får de behöriga myndigheterna i den utfärdande och den verkställande medlemsstaten, om det föreskrivs i dessa staters lagstiftning, träffa överenskommelse om att den verkställande staten kan verkställa förverkandet i form av ett krav om inbetalning av ett penningbelopp som motsvarar värdet av denna egendom.

3. Om ett beslut om förverkande avser en penningbelopp skall de behöriga myndigheterna i den verkställande staten, om betalning inte erhålls, verkställa beslutet om förverkande i enlighet med punkt 1 på all egendom som finns att tillgå för detta.

4. Om ett beslut om förverkande avser ett penningbelopp, skall de behöriga myndigheterna i den verkställande staten om nödvändigt räkna

om det förverkade beloppet till den verkställande statens valuta till den växelkurs som rådde när beslutet om förverkande utfärdades.

Prop. 2004/05:55
Bilaga 1

5. Varje medlemsstat får genom en förklaring som deponeras vid rådets generalsekretariat förklara att dess behöriga myndigheter inte kommer att erkänna och verkställa beslut om förverkande, om beslutet utfärdades under omständigheter som medförde att egendomen skulle förverkas i enlighet med de utökade möjligheter till förverkande som avses i artikel 2 d iv. Alla sådana förklaringar får dras tillbaka vid vilken tidpunkt som helst.

Artikel 8

Skäl för att vägra erkännande eller verkställighet

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får vägra att erkänna och verkställa beslutet, om det intyg som avses i artikel 4 saknas, är ofullständigt eller uppenbarligen inte motsvarar beslutet.

2. Den behöriga rättsliga myndigheten i den verkställande staten, så som den definieras i den statens lagstiftning, får dessutom vägra att erkänna och verkställa beslutet om förverkande, om det fastställs att

a) verkställande av beslutet om förverkande skulle stå i strid med *ne bis in idem*-principen,

b) i något av de fall som anges i artikel 6.3, den gärning som ligger till grund för beslutet om förverkande inte utgör ett brott som ger möjlighet till förverkande enligt lagen i den verkställande staten; när det gäller skatter och andra avgifter, tullar och valutatransaktioner får emellertid verkställigheten av ett beslut om förverkande inte vägras av det skälet att den verkställande statens lagstiftning inte föreskriver samma typ av skatter eller andra avgifter eller att den inte innehåller samma slags bestämmelser om skatter och andra avgifter, tullar och valutatransaktioner som den utfärdande statens lagstiftning,

c) det enligt den verkställande statens lagstiftning föreligger immunitet eller privilegier som skulle förhindra verkställigheten av ett nationellt beslut om förverkande av egendomen i fråga,

d) de rättigheter som innehas av berörda parter, inklusive tredje part i god tro, enligt den verkställande statens lagstiftning gör det omöjligt att verkställa beslutet om förverkande, inklusive när detta är en konsekvens av tillämpningen av rättsmedel i enlighet med artikel 9,

e) den berörda personen, enligt det intyg som avses i artikel 4.2, inte inställde sig personligen och inte heller företrädde av ett ombud vid det förfarande som ledde till beslutet om förverkande, såvida inte intyget fastställer att personen personligen eller genom sin enligt nationell lagstiftning behörige företrädare informerades om förfarandet enligt den utfärdande statens lagstiftning, eller att personen har meddelat att han/hon inte bestrider beslutet om förverkande,

f) beslutet om förverkande är grundat på straffrättsliga förfaranden med avseende på brott som

– enligt den verkställande statens lagstiftning helt eller delvis anses ha begåtts inom dess territorium eller på en plats som är likvärdig med dess territorium, eller

– begicks utanför den utfärdande statens territorium och det enligt den verkställande statens lagstiftning inte är möjligt att inleda rättsliga förfaranden med avseende på sådana brott om de begås utanför dess territorium,

g) beslutet om förverkande, i enlighet med vad denna myndighet har funnit, utfärdades under omständigheter som medförde att egendomen skulle förverkas i enlighet med de utökade möjligheter till förverkande som avses i artikel 2 d iv,

h) verkställigheten av beslutet har preskriberats enligt lagen i den verkställande staten, under förutsättning att gärningarna omfattas av den statens behörighet enligt dess egen strafflagstiftning.

3. Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten har funnit att

– beslutet om förverkande utfärdades under omständigheter som medförde att egendomen skulle förverkas i enlighet med de utökade möjligheter till förverkande som avses i artikel 2 d iii och

– beslutet om förverkande faller utanför räckvidden av det alternativ som den verkställande staten har antagit enligt artikel 3.2 i rambeslut 2004/.../RIF.

skall den verkställa beslutet om förverkande åtminstone i den omfattning som föreskrivs i liknande fall enligt den nationella lagstiftningen.

4. De behöriga myndigheterna i den verkställande staten skall särskilt överväga att på lämpligt sätt samråda med de behöriga myndigheterna i den utfärdande staten innan de beslutar att inte erkänna och verkställa ett beslut om förverkande enligt punkt 2 eller att begränsa verkställigheten enligt punkt 3. Samråd är obligatoriskt då beslutet sannolikt kommer att grunda sig på

– punkt 1,

– punkt 2 a, 2 e, 2 f eller 2 g,

– punkt 2 d och det inte ges någon information enligt artikel 9.3, eller

– punkt 3.

5. Om det är omöjligt att verkställa beslutet om förverkande, på grund av att den egendom som skall förverkas redan har förverkats, försvunnit, förstörts, inte kan återfinnas på den plats som anges i intyget eller platsen där egendomen finns inte har angetts tillräckligt exakt, trots att den utfärdande staten konsulterats, skall den behöriga myndigheten i den utfärdande staten underrättas utan dröjsmål.

Artikel 9

Rättsmedel i den verkställande staten mot erkännande och verkställighet

1. Varje medlemsstat skall införa nödvändiga bestämmelser för att se till att alla berörda parter, inbegripet tredje part i god tro, har tillgång till rättsmedel mot erkännande och verkställighet av ett beslut om förverkande i enlighet med artikel 7 i syfte att bevara hans eller hennes rättigheter. Talan skall väckas vid en domstol i den verkställande staten i enlighet med den statens nationella lagstiftning. Talan får ha suspensiv effekt enligt lagen i den verkställande staten.

2. Grunden för utfärdande av beslutet om förverkande får inte prövas vid en domstol i den verkställande staten.

3. Om talan väcks vid en domstol i den verkställande staten skall den behöriga myndigheten i den utfärdande staten underrättas om detta.

Artikel 10

Uppskov av verkställigheten

1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får uppskjuta verkställigheten av ett beslut om förverkande som har överlämnats i enlighet med artiklarna 4 och 5

a) om den när det gäller ett beslut om förverkande avseende ett penningbelopp anser att det finns risk för att det sammanlagda värdet av verkställigheten kommer att överstiga det belopp som anges i beslutet om förverkande på grund av samtidig verkställighet av beslutet om förverkande i fler än en medlemsstat, eller

b) i fråga om de rättsmedel som avses i artikel 9, eller

c) om verkställigheten kan skada en pågående brottsutredning eller ett förfarande, fram till en tidpunkt som anses lämplig, eller

d) i fall där det anses nödvändigt att helt eller delvis översätta beslutet om förverkande, under den tid som är nödvändig för översättningen på den verkställande statens bekostnad, eller

e) i fall där egendomen redan omfattas av förfaranden om förverkande i den verkställande staten.

2. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten skall under uppskovet vidta alla åtgärder som den skulle vidta i ett liknande inhemskt fall för att undvika att egendomen inte längre står till förfogande för verkställighet av beslutet om förverkande.

3. Vid uppskov enligt punkt 1 a skall den behöriga myndigheten i den verkställande staten omedelbart underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta, på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning, och den behöriga myndigheten i den utfärdande staten skall fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 14.3.

4. När det gäller de fall som anges i punkterna 1 b, 1 c, 1 d och 1 e skall den behöriga myndigheten i den verkställande staten omgående lämna rapport till den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om uppskovet av verkställigheten, inklusive skälen för uppskovet och om möjligt uppgift om hur långt uppskovet väntas bli, på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

Så snart det inte längre finns något skäl för uppskovet, skall den behöriga myndigheten i den verkställande staten omgående vidta de åtgärder som är nödvändiga för att verkställa beslutet om förverkande och underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om detta på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

Artikel 11 **Flera beslut om förverkande**

Om de behöriga myndigheterna i den verkställande staten handlägger

- två eller flera beslut om förverkande avseende ett penningbelopp mot samma fysiska eller juridiska person och den berörda personen inte har tillräckligt med resurser i den verkställande staten för att alla beslut skall kunna verkställas, eller

- två eller flera beslut om förverkande avseende samma specifika egendom,

skall beslutet om vilken eller vilka av framställningarna som skall verkställas fattas av den behöriga myndigheten i den verkställande staten i enlighet med lagstiftningen i den verkställande staten, med vederbörlig hänsyn till alla omständigheter, vilka kan omfatta förekomsten av frysta tillgångar, brottets relativa svårighetsgrad och platsen för dess förövande samt datum för respektive beslut och tidpunkt då respektive beslut översändes.

Artikel 12 **Tillämplig lag för verkställighet**

1. Om inte annat föreskrivs i punkt 3 skall verkställigheten av beslutet om förverkande regleras av lagen i den verkställande staten, och dess

myndigheter skall ha exklusiv behörighet att besluta om verkställighetsförfarandena och om alla åtgärder i samband härmed.

Prop. 2004/05:55
Bilaga 1

2. Om den berörda personen kan lämna bevis på att förverkande helt eller delvis skett i någon stat, skall den behöriga myndigheten i den verkställande staten samråda med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten på lämpligt sätt. Vid förverkande av vinning skall varje del av beloppet som drivits in enligt beslutet om förverkande i en annan stat än den verkställande staten i sin helhet dras av från det belopp som skall drivas in i den verkställande staten.

3. Ett beslut om förverkande mot en juridisk person skall verkställas, även om den verkställande staten inte erkänner principen om juridiska personers straffrättsliga ansvar.

4. Den verkställande staten får inte föreskriva åtgärder som alternativ till beslutet om förverkande, inklusive frihetsstraff eller någon annan åtgärd som begränsar en persons frihet till följd av översändande enligt artiklarna 4 och 5, såvida inte den utfärdande staten har samtyckt till detta.

Artikel 13

Amnesti, nåd, omprövning av beslut om förverkande

1. Amnesti och nåd får beviljas av både den utfärdande staten och den verkställande staten.

2. Endast den utfärdande staten får fatta beslut om en ansökan om omprövning av beslutet om förverkande.

Artikel 14

Följder av översändande av beslut om förverkande

1. Översändandet av ett beslut om förverkande till en eller flera verkställande stater i enlighet med artiklarna 4 och 5 begränsar inte den utfärdande statens rätt att själv verkställa beslutet om förverkande.

2. Om ett beslut om förverkande avseende ett penningbelopp översänds till en eller flera verkställande stater får det sammanlagda värde som härrör från verkställigheten inte överstiga det högsta belopp som anges i beslutet om förverkande.

3. Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten skall därför omedelbart underrätta den behöriga myndigheten i varje berörd verkställande stat på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning

a) om den anser att det finns risk för att verkställighet utöver det högsta beloppet kan äga rum, till exempel på grundval av information som den erhållit från en verkställande stat i enlighet med artikel 10.3. Om artikel 10.1 a tillämpas skall den behöriga myndigheten i den utfärdande staten

så snart som möjligt underrätta den behöriga myndigheten i den verkställande staten om risken har upphört,

Prop. 2004/05:55
Bilaga 1

b) om beslutet om förverkande helt eller delvis har verkställts i den utfärdande staten eller i en annan verkställande stat. Det belopp beträffande vilket beslutet om förverkande ännu inte har verkställts skall specificeras,

c) om en myndighet i den utfärdande staten, efter det att ett beslut om förverkande har översänts i enlighet med artiklarna 4 och 5, mottar ett penningbelopp som den berörda personen har betalat frivilligt med avseende på beslutet om förverkande. Artikel 12.2 skall tillämpas.

Artikel 15 ***Inställande av verkställighet***

Den behöriga myndigheten i den utfärdande staten skall genast informera den behöriga myndigheten i den verkställande staten, på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning, om varje beslut eller åtgärd som innebär att beslutet inte längre är verkställbart eller av någon annan anledning skall dras tillbaka från den verkställande staten. Den verkställande staten skall inställa verkställigheten av beslutet, så snart som den erhåller information från den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om ett sådant beslut eller en sådan åtgärd.

Artikel 16 ***Förfogande över förverkad egendom***

1. Den verkställande staten skall fördela de penningbelopp som erhålls vid verkställigheten av beslutet om förverkande enligt följande:

a) Om det belopp som erhålls vid verkställigheten av beslutet om förverkande understiger 10 000 EUR eller motsvarande belopp skall detta tillfalla den verkställande staten.

b) I samtliga övriga fall skall 50 % av det belopp som erhålls vid verkställigheten av beslutet om förverkande överföras av den verkställande staten till den utfärdande staten.

2. Annan egendom än penningbelopp som erhålls vid verkställigheten av beslutet om förverkande skall förfogas över på ett av följande sätt som den verkställande staten själv bestämmer:

a) Egendomen får säljas. I detta fall skall intäkterna från försäljningen fördelas i enlighet med punkt 1.

b) Egendomen får överföras till den utfärdande staten. Om beslutet om förverkande omfattar ett penningbelopp får egendomen endast överföras till den utfärdande staten när denna stat har gett sitt samtycke.

c) Om det inte är möjligt att tillämpa led a eller b, får egendomen förfogas över på något annat sätt i enlighet med den verkställande statens nationella lagstiftning. Prop. 2004/05:55
Bilaga 1

3. Trots vad som sägs i punkt 2 behöver den verkställande staten inte sälja eller återlämna specifika föremål som omfattas av beslutet om förverkande vilka utgörs av kulturföremål som ingår i den statens nationella kulturarv.

4. Punkterna 1, 2 och 3 skall tillämpas om inget annat överenskommit mellan den utfärdande staten och den verkställande staten.

Artikel 17

Information om resultatet av verkställigheten

Den behöriga myndigheten i den verkställande staten skall utan dröjsmål informera den behöriga myndigheten i den utfärdande staten, på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning,

a) om översändande av beslutet om förverkande till den behöriga myndigheten enligt artikel 4.5,

b) om varje beslut om att inte erkänna beslutet om förverkande samt skälen till beslutet,

c) om att beslutet helt eller delvis inte har verkställts av de skäl som anges i artikel 10, artikel 12.1 och 12.2 eller artikel 13.1,

d) så snart som beslutet har verkställts,

e) om tillämpning av alternativa åtgärder enligt artikel 12.4.

Artikel 18

Ersättning

1. Om den verkställande staten enligt sin lagstiftning är ansvarig för skada, som orsakats någon av de parter som avses i artikel 9 på grund av verkställighet av ett beslut om förverkande som översänts till denna enligt artiklarna 4 och 5 skall den utfärdande staten, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 9.2, ersätta den verkställande staten eventuella skadeståndsbelopp som betalats ut i enlighet med detta ansvar till nämnda part, såvida inte skadan eller någon del av den uteslutande beror på den verkställande statens agerande.

2. Punkt 1 påverkar inte tillämpningen av medlemsstaternas lagstiftning om fysiska eller juridiska personers anspråk på skadeersättning.

Artikel 19
Språk

Prop. 2004/05:55
Bilaga 1

1. Intyget skall översättas till det officiella språket eller något av de officiella språken i den verkställande staten.

2. Varje medlemsstat får vid antagandet av detta rambeslut eller vid en senare tidpunkt, genom en förklaring som deponeras hos rådets generalsekretariat, förklara att den kommer att godta en översättning till ett eller flera av de övriga officiella språken vid Europeiska gemenskapernas institutioner.

Artikel 20
Kostnader

1. Om inte annat föreskrivs i artikel 16, får medlemsstaterna inte avkräva varandra ersättning för kostnader i samband med tillämpningen av detta rambeslut.

2. Om den verkställande staten har haft kostnader som den anser vara stora eller exceptionella, får den lägga fram ett förslag för den utfärdande staten om att dessa kostnader skall delas. Den utfärdande staten skall beakta varje sådant förslag på grundval av detaljerade specifikationer från den verkställande staten.

Artikel 21
Förhållandet till andra avtal och överenskommelser

Detta rambeslut påverkar inte tillämpningen av bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser mellan medlemsstaterna i den mån som sådana avtal och överenskommelser bidrar till att ytterligare förenkla eller underlätta förfaranden för att verkställa beslut om förverkande.

Artikel 22
Genomförande

1. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut senast den ...*.

2. Medlemsstaterna skall till rådets generalsekretariat och kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning. På grundval av en rapport som kommissionen utarbetar med hjälp av denna information skall rådet senast den ...** bedöma i vilken utsträckning medlemsstaterna har följt bestämmelserna i detta rambeslut.

3. Rådets generalsekretariat skall underrätta medlemsstaterna och kommissionen om de förklaringar som görs i enlighet med artiklarna 7.5 och 19.2.

4. En medlemsstat som erfarit upprepade svårigheter eller bristande verksamhet från en annan medlemsstats sida när det gäller ömsesidigt erkännande och verkställighet av beslut om förverkande, utan att detta har lösts genom bilaterala samråd, får underrätta rådet för en utvärdering av detta rambesluts genomförande på medlemsstatsnivå.

5. Medlemsstaterna skall, som verkställande stater, i början av varje kalenderår informera rådet och kommissionen om antalet fall i vilka artikel 17 b har tillämpats och en sammanfattning av skälen till detta.

Senast den ...* skall kommissionen upprätta en rapport på grundval av mottagen information tillsammans med eventuella initiativ som den anser lämpliga.

Artikel 23
Ikraftträdande

Detta rambeslut träder i kraft samma dag som det offentliggörs i Europeiska unionens officiella tidning.

**enligt artikel 4 i rådets rambeslut 2004/.../RIF
om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande
på beslut om förverkande**

a) Utfärdande och verkställande stat

Utfärdande stat:
Verkställande stat:

b) Den domstol som har utfärdat beslutet om förverkande:

Officiellt namn:
Adress:
Ärendebeteckning:
Tfn: (landsnummer) (riktnummer)
Fax: (landsnummer) (riktnummer)
E-post (om sådan finns):
Språk för kontakter med domstolen:
Uppgifter om den person/de personer som skall kontaktas för att få ytterligare information för verkställighet av beslutet om förverkande eller i förekommande fall för att samordna verkställighet av ett beslut om förverkande som översänts till två eller fler verkställande stater, eller för att till den utfärdande staten överföra belopp eller egendom som erhålls vid verkställighet (namn, titel/grad, tfn, fax och, om sådan finns, e-post):

c) Behörig myndighet för verkställighet av ett beslut om förverkande i den utfärdande staten (om denna myndighet är en annan än den domstol som anges i led b):

Officiellt namn:
Adress:
Tfn: (landsnummer) (riktnummer)
Fax: (landsnummer) (riktnummer)
E-post (om sådan finns):
Språk för kontakter med den för verkställighet behöriga myndigheten:
Uppgifter om den person/de personer som skall kontaktas för att få ytterligare information för verkställighet av beslutet om förverkande eller i förekommande fall för att samordna verkställighet av ett beslut om förverkande som översänts till två eller fler verkställande stater, eller för att till den utfärdande staten överföra belopp eller egendom som erhålls vid verkställighet (namn, titel/grad, tfn, fax och, om sådan finns, e-post):

d) Central myndighet med ansvar för administrativ översändning och mottagande av beslut om förverkande i den utfärdande staten:

Namn på den centrala myndigheten:

Kontaktperson, i förekommande fall (titel/grad och namn):

Adress

Ärendebeteckning:

Tfn: (landsnummer) (riktnummer)

Fax: (landsnummer) (riktnummer)

E-post (om sådan finns):

e) Den myndighet/de myndigheter som kan kontaktas (om led c och/eller d har fyllts i):

Myndighet enligt b:

Kan kontaktas beträffande frågor som rör:

Myndighet enligt c:

Kan kontaktas beträffande frågor som rör:

Myndighet enligt d:

Kan kontaktas beträffande frågor som rör:

f) Om beslutet om förverkande är en uppföljning av ett beslut om frysning som översänts till den verkställande staten enligt rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställande i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial skall nödvändiga uppgifter för att identifiera frysningsbeslutet lämnas (datum för utfärdande och överföring av beslutet om frysning, myndighet som beslutet översänts till, i förekommande fall referensnummer):

g) Om beslutet om förverkande har översänts till mer än en verkställande stat, lämna följande upplysningar:

1. Beslutet om förverkande har översänts till annan verkställande stat/stater (land och myndighet) enligt följande:
2. Beslutet om förverkande har översänts till mer än en verkställande stat av följande skäl (markera relevant ruta):

2.1. Beslutet om förverkande avser en eller flera specifika delar av en egendom:

Olika specifika delar av den egendom som omfattas av beslutet om förverkande antas vara belägna i olika verkställande stater. Förverkandet av en specifik del av en egendom medför åtgärder i mer än en verkställande stat.

En specifik del av en egendom som omfattas av beslutet om förverkande antas vara belägen i en av två eller fler angivna verkställande stater.

2.2. Beslutet om förverkande avser ett penningbelopp:

Egendomen i fråga har inte frysts i enlighet med rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

Värdet på den egendom som får förverkas i den utfärdande staten och ytterligare en verkställande stat räcker förmodligen inte för att driva in hela det belopp som omfattas av beslutet om förverkande.

Andra skäl (specificera):

h) Uppgifter om fysisk eller juridisk person för vilken beslutet om förverkande har utfärdats:

1. Fysisk person

Namn:

Samtliga förnamn:

Flicknamn, i tillämpliga fall:

Alias, i tillämpliga fall:

Kön:

Nationalitet:

ID-nummer eller socialförsäkringsnummer (om möjligt):

Födelsedatum:

Födelseort:

Senaste kända adress:

Språk som personen förstår (om detta/dessa är känt/kända):

1.1 Om beslutet om förverkande rör ett penningbelopp
Beslutet om förverkande översänds till den verkställande staten på grund av följande (markera relevant ruta)

- a) – Den utfärdande staten har rimliga skäl att anta att den person mot vilken beslutet om förverkande har utfärdats har egendom eller inkomst i den verkställande staten.

Fyll i följande uppgifter:

Skäl för antagandet att personen har egendom/inkomst:

Beskrivning av personens egendom/inkomstkälla:

Lokaliseringsuppgifter om personens egendom/inkomstkälla (om okänd, senast kända lokalisering):

- b) – Det finns inga rimliga skäl enligt led a som gör att den utfärdande staten kan avgöra till vilken medlemsstat beslutet om förverkande får sändas, men den person som är föremål för beslutet normalt har hemvist i den verkställande staten. Fyll i följande uppgifter:

Normal hemvist i den verkställande staten:

1.2 Om beslutet om förverkande rör specifik egendom:
Beslutet om förverkande översänds till den verkställande staten på grund av följande (markera relevant ruta):

- a) – Den specifika egendomen är lokaliserad i den verkställande staten (se punkt i).
- b) – Den utfärdande staten har rimliga skäl att anta att den specifika egendom eller del av denna som omfattas av beslutet om förverkande är lokaliserad i den verkställande staten. Fyll i följande uppgifter:

Skäl för antagandet att den specifika egendomen är lokaliserad i den verkställande staten:

- c) – Det finns inga rimliga skäl enligt led b som gör att den utfärdande staten kan avgöra till vilken medlemsstat beslutet om förverkande får sändas, men den person som är föremål för beslutet normalt har hemvist i den verkställande staten. Fyll i följande uppgifter:

Normal hemvist i den verkställande staten:

2. Juridisk person

Namn:

Form av juridisk person:

Registreringsnummer (om sådant finns):

Registrerat säte (om sådant finns):

Den juridiska personens adress:

2.1 Om beslutet om förverkande rör ett penningbelopp:
Beslutet översänds till den verkställande staten på grund av följande (markera relevant ruta):

- a) – Den utfärdande staten har rimliga skäl att anta att den juridiska person som är föremål för beslutet har egendom eller inkomst i den verkställande staten. Fyll i följande uppgifter:

Skäl för antagandet att den juridiska personen har egendom/inkomst:

Beskrivning av den juridiska personens egendom/inkomstkälla:

Lokaliseringsuppgifter om den juridiska personens egendom/inkomstkälla (om okänd, senast kända lokalisering):

- b) Det finns inga rimliga skäl enligt led a som gör att den utfärdande staten kan avgöra till vilken medlemsstat beslutet om förverkande får översändas, men den juridiska person som är föremål för beslutet har sitt registrerade säte i den verkställande staten. Fyll i följande uppgifter:

Registrerat säte i den verkställande staten:

2.2 Om beslutet om förverkande omfattar specifik egendom:

Beslutet om förverkande översänds till den verkställande staten på grund av följande (markera relevant ruta):

- a) Den specifika egendomen är lokaliserad i den verkställande staten, se punkt i.
b) Den utfärdande staten har rimliga skäl att anta att den specifika egendom eller del av denna som omfattas av beslutet är lokaliserad i den verkställande staten. Fyll i följande uppgifter:

Skäl för antagandet att den specifika egendomen är lokaliserad i den verkställande staten:

- c) Det finns inga rimliga skäl enligt led b som gör att den utfärdande staten kan avgöra till vilken medlemsstat beslutet om förverkande får översändas men den juridiska person för vilken beslutet om förverkande har utfärdats har sitt registrerade säte i den verkställande staten. Fyll i följande uppgifter:

Registrerat säte i den verkställande staten:

i) Beslutet om förverkande

Beslutet om förverkande utfärdades den (datum):

Beslutet blev slutgiltigt den (datum):

Beslutets referensnummer (om sådant finns):

1. Uppgifter angående beslutet om förverkande

1.1 Ange (genom att markera i relevant(a) ruta/rutor) om beslutet om förverkande omfattar ett penningbelopp

Det belopp som skall förverkas i den verkställande staten med angivande av valuta (i siffror och ord):

Det sammanlagda beloppet enligt beslutet om förverkande med angivande av valuta (i siffror och ord):

specifik egendom eller del/delar av denna

Beskrivning av egendomen:

Lokalisering av egendomen (om okänd, senast kända lokalisering).

Om förverkandet av egendomen medför åtgärder i mer än en verkställande stat, beskrivning av vilka åtgärder som skall vidtas:

- 1.2 Domstolen har beslutat att egendomen (markera relevant(a) ruta/rutor):
- i) utgör vinning av ett brott eller motsvarande som helt eller delvis uppgår till värdet av denna vinning
 - ii) utgör hjälpmedel för ett sådant brott
 - iii) har förklarats förverkad till följd av tillämpningen i den utfärdande staten av de utökade möjligheterna till förverkande enligt beskrivning i led a, b och c. Grunden för beslutet är att domstolen på grundval av specifika sakförhållanden är fullständigt övertygad om att egendomen i fråga härrör från
 - a) den dömda personens brottsliga verksamhet under en period som föregår domen för brottet i fråga och som anses rimlig av domstolen med tanke på omständigheterna i det särskilda fallet, eller
 - b) den dömda personens liknande brottsliga verksamhet under en period som föregår domen för brottet i fråga och som anses rimlig av domstolen med tanke på omständigheterna i det särskilda fallet, eller
 - c) den dömda personens brottsliga verksamhet och det har fastställts att värdet av egendomen inte står i proportion till den dömda personens lagligen förvärvade inkomst.
 - iv) har förklarats förverkad enligt någon annan bestämmelse som avser utökade möjligheter till förverkande enligt den utfärdande statens lagstiftning.

Om det rör sig om två eller fler kategorier av förverkande, lämna uppgifter om vilken egendom som förverkats i förhållande till varje kategori:

2. Information om det eller de brott som ledde till beslutet om förverkande:

- 2.1 En sammanfattning av fakta och beskrivning av omständigheterna under vilka det eller de brott begicks som ledde till beslutet om förverkande, inklusive tid och plats:
- 2.2 Beskaffenhet och brottsrubricering för de(t) brott som ledde till beslutet om förverkande samt den tillämpliga bestämmelse/lag som beslutet grundar sig på:
- 2.3 Ange i förekommande fall ett eller flera av följande brott som brottet eller brotten under punkt 2.2 hänför sig till, om brottet eller brotten i den utfärdande staten medför ett högsta frihetsstraff på minst 3 år (markera relevant(a) ruta/rutor):

Deltagande i en kriminell organisation.
Terrorism.
Människohandel.
Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
Korruption.
Bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen.
Tvätt av vinning av brott.
Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
IT-brottslighet.
Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse.
Mord, grov misshandel.
Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
Rasism och främlingsfientlighet.
Organiserad stöld eller väpnat rån.
Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
Svindleri.
Beskyddarverksamhet och utpressning.
Förfalskning och piratkopiering.
Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar.
Förfalskning av betalningsmedel.
Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanser.
Olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen.
Handel med stulna fordon.
Våldtäkt.
Mordbrand.
Brott som omfattas av den internationella brottmålsdomstolens behörighet.
Kapning av flygplan eller fartyg.
Sabotage.

- 2.4 Om de(t) brott som ledde till beslutet om förverkande under punkt 2.2 ovan inte omfattas av punkt 2.3, ge en fullständig beskrivning av ifrågavarande brott (denna bör omfatta den brottsliga verksamheten i fråga (i motsats till exempelvis brottsrubriceringar)):

j) Förfarande som ledde till beslutet om förverkande

Ange följande avseende det förfarande som ledde till beslutet om förverkande (sätt kryss i relevant ruta eller rutor):

- a) Den berörda personen inställde sig personligen vid förfarandet.
- b) Den berörda personen inställde sig inte personligen vid förfarandet men företräddes av ett ombud.
- c) Den berörda personen inställde sig inte personligen vid förfarandet och företräddes inte av ett ombud. Det bekräftas att personen informerades personligen, eller genom en enligt nationell lagstiftning behörig företrädare, om förfarandet i enlighet med den utfärdande statens lagstiftning, eller personen har uppgivit att han/hon inte bestrider beslutet om förverkande.

k) Omvandling och överföring av egendom

1. Om beslutet om förverkande rör specifik egendom, ange om den utfärdande staten tillåter att förverkandet i den verkställande staten verkställs i form av ett krav om inbetalning av ett penningbelopp som motsvarar värdet av denna egendom.

Ja
Nej

2. Om beslutet om förverkande rör ett penningbelopp, ange huruvida annan egendom än pengar som erhålls från verkställandet av beslutet om förverkande kan överföras till den utfärdande staten.

Ja
Nej

l) Alternativa åtgärder, inklusive frihetsberövande påföljder

1. Ange om den utfärdande staten medger att den verkställande staten tillämpar alternativa åtgärder, om det inte är möjligt att vare sig helt eller delvis verkställa beslutet om förverkande:

Ja
Nej

2. Om ja, ange vilka åtgärder som kan tillämpas (beskaffenhet och maximistraff):

Frihetsberövande. Maximitid:
Samhällstjänst (eller motsvarande). Maximitid:
Andra åtgärder. Beskrivning:

m) Andra omständigheter i fallet (frivillig information):

n) Beslutet om förverkande bifogas intyget.

Underskrift av den myndighet som utfärdar intyget och/eller företrädare,
som bekräftar att intyget är korrekt:

Namn:

Befattning (titel/grad):

Datum:

Officiell stämpel (i förekommande fall)

Uttalande från rådet i anslutning till skäl [15]

“Ett eventuellt införande av ytterligare ett instrument som behandlar återlämnande av egendom till dess rättmätiga ägare skall övervägas.”

Uttalande från rådet

“Rådet förklarar att bland de grundläggande rättsliga principer som det hänvisas till i detta rambeslut återfinns principer om demokrati, laglighet, jämställdhet, tankefrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet samt mötes- och föreningsfrihet.”

Uttalande från rådet

“Definitionen i artikel 2 h garanterar att skälet för vägran i artikel [8.2 f] inte får hindra erkännande och verkställande av beslut om förverkande, om de straffrättsliga förfaranden som leder till ett beslut om förverkande innefattar både det förbrott som har begåtts i den utfärdande staten och den efterföljande penningtvätt som kan ha ägt rum på den verkställande statens territorium eller någon annanstans utanför den utfärdande staten. Genom att föreskriva att platsen för förbrottet i sådana fall är avgörande för att beslutet om förverkande skall erkännas och verkställas tjänar detta rambeslut sitt syfte utan att territorialitetsprincipen påverkas.”

Remissinstanser

Prop. 2004/05:55
Bilaga 4

Remissyttrande har avgetts av Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Umeå tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Rättshjälpsmyndigheten, Riksåklagaren, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsoffermyndigheten, Kriminalvårdsstyrelsen, Skatteverket, Tullverket, Kustbevakningen, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund och Föreningen Sveriges kronofogdar.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 december 2004

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Ringholm, Freivalds, Pagrotsky, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Bodström

Regeringen beslutar proposition 2004/05:55 Sveriges antagande av rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande